

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

3⁽³¹⁾
2003

- Центру релігійної інформації і свободи - три роки*
- Розкол в Українській автокефальній
православній церкві*
- Баптизм сьогодні*
- Війна в Іраці - релігійний погляд*

Сторінка конфесії:

Церква Адвентистів Сьомого Дня
Реформаційного Руху: історія і сьогодення

ЦЕНТРУ РЕЛІГІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ І СВОБОДИ – три роки

Час летить швидко. Ось вже і наш Центр відзначає своє триріччя. ЦеРІС діє в Україні з 1 березня 2000 р. Ініціатором його створення стала Української Асоціації релігієзнавців, яку підтримали Відділення релігієзнавства ІФ НАН України, Брігам-Янгський університет (США), Фонд “Практичної філософії”, надавши організаційну, правову, моральну, кадрову та фінансову допомогу. В становленні і розгортанні діяльності ЦеРІС слід відзначити активну участь професора ВУУ П.Бідулдра, керівника Відділення релігієзнавства-заступника директора Інституту філософії НАНУ А.Колодного та його колег А.Филипович і О.Сагана. За три роки своєї діяльності ЦеРІС має певні здобутки. Подаючи їх тут, ми сподіваємося на зацікавленість читачів часопису Центром і можливу всіляку підтримку його.

Свою основну – інформативну - діяльність Центр здійснює насамперед шляхом видавництва щомісяця часопису **“Релігійна панорама”**. На березень 2003 р. вийшло у світ уже 30 його чисел. “РП” оперативно і об’єктивно подає інформацію про стан релігійного життя в світі та Україні, пише про розвиток релігійної свободи. Журнал зареєстрований в Держкомдруці України. Через Укрпощту він надсилається за підпискою, передається у центральні державні установи та центральні наукові бібліотеки.

Добре відомо, що ЦеРІС разом з Відділенням релігієзнавства ІФ НАНУ, Держкомрелігії України постійно організовує і проводить наукові і науково-практичні конференції, круглі столи, науково-інформативні семінари та зустрічі. За 3 роки їх було проведено більше двадцяти всеукраїнських та міжнародних. З цих заходів назвемо зокрема: конференції – “Релігійна свобода: мас-медіа, школа і церква як фактори суспільного утвердження” (Київ, 24-25.05.2001), “Церква та Держава за умов глобалізації” (Херсон, 16-17.05.2002), “Релігійна свобода і національна ідентичність” (Київ, 21-22 жовтня 2002), “Державно-церковні відносини в Україні: регіональний зріз” (Хмельницький, 14-15.03.2003), В рамках четвертого Всесвітнього форуму Українців (Київ 21.08.2001) було проведено круглий стіл “Співпраця християнських Церков”. ЦеРІС організував зустріч міжнародних експертів з релігійної свободи з депутатами Верховної Ради України, зокрема з комітетом з Питань культури та духовності (Київ 23.10.2002), провів спільно з УАРСом Єдиний День Релігійної свободи (Чернівці 6.04.2002). Центром проведено Круглі столи з презентацією часопису “Релігійна панорама” у Львові, Хмельницькому, Херсоні, Рівному, Києві, Донецьку, Чернівцях. Проведено також чотири регіональні зустрічі з журналістами, які дописують статті на релігійну тематику. Готуються нові конференції, Дні релігійної свободи тощо.

Розуміючи важливість присутності Центру в Інтернеті, його співробітники прагнуть підтримувати свою власну двомовну інтернет-сторінку (www.ceif.com.ua).

Центр активно веде інформаційно-консультативну роботу через мас-медіа. При цьому велика увага приділяється інформуванню про релігійну свободу та релігійні новини. Співробітники ЦеРІС виступають по українському радію і телебаченню, є виступають експертами на “Радіо Свободи”, “Радіо Воскресіння”, “Громадське радіо”, “Подвійний доказ” (Студія 1+1). ЦеРІСом було організовано відзначення Всесвітнього дня релігій з прес-конференцією в Укрінформі (17.01.2003).

Перебуваючи в інших містах України, співробітники ЦеРІС виступають по місцевому радію і телебаченню. Центр реагує на некваліфіковані й нетолерантні статті, надруковані в релігійних питаннях газетами України, надсилаючи до їх редакцій відповідні листи експертних оцінок.

Співробітники Центру мають постійні зустрічі з керівними діячами різних конфесій, присутні за запрошеннями на з’їздах, конференціях, урочистостях різних церков і релігійних об’єднань, постійно приймають для зацікавлених бесід і консультацій представників з різних релігійних організацій, носіїв окремих релігійних традицій. До Центру йдуть за допомогою чи порадою ті, кому не вдається вирішити проблеми своєї релігійної організації з державними органами.

(Продовження на 3-й сторінці обкладинки)

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

ISSN 1469-0992

№ 3' 2003

Головний редактор:
А. Колодний

Редколегія:

О. Саган
Л. Филипович

Засновник:

Українська Асоціація
релігієзнавців
(Центр релігійної
інформації та свободи)

Свідоцтво КВ № 4407 від
20.07.2000 р.

Державного Комітету
інформаційної політики,
телебачення і
радіомовлення України

Адреса редакції:

01001, Київ-1,

Трьохсвятительська 4,

к. 323.

Тел. (044) 229-04-18,
462-01-73

Факс: 229-48-12.

Email: cerif@alfacom.net

Передплатний індекс:
2 1 9 5 3

**Каталог видань
Журнали України**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

ЗМІСТ

Релігійне життя України	2
Суспільне буття релігії і церкви	2
Православ'я	8
Світ римо-католицизму і греко-католицизму ..	13
Життя протестантів	16
Етнічні релігії	17
Мусульмани в Україні	18
Іудейський світ	19
Нові релігійні течії України	20
Містика	21
Релігія в сучасному світі	23
Релігія і світ	23
Католицизм	29
Протестантизм	31
Православ'я	33
Мусульманський світ	34
Буддизм	36
Індійська релігійна традиція	37
Іудаїзм	38
Нові релігійні течії	39
Інші релігійні традиції	40
Містика	42
Актуальне інтерв'ю	44
«Такої волі, яку ми маємо в Україні, баптисти не мають ні в Росії, ні в Білорусі, ні в Прибалтиці	44
Відповідаємо на питання читачів	49
Свобода совісті	52
А.М.Колодний. Регіональна карта релігійної мережі України (станом на 1.01.2003р.) ..	52
Новини релігійної та релігієзнавчої літератури, інтернету	59
Конференції, мистецькі акції	62
Сторінка конфесії	64
Церква Адвентистів сьомого дня рефор- маційного руху: історія і сьогодення ...	64
Цікаво знати	78
Анонси	80

РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ

СУСПІЛЬНЕ БУТТЯ РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ

Не виносити на голосування питання щодо включення проекту Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" вирішила погоджувальна рада депутатських фракцій Верховної Ради України на своєму засіданні, яке відбулося 3 березня 2003 р. Пропозицію про включення цього законопроекту до порядку денного сесії вніс голова профільного комітету Верховної Ради Л.Танюк. На недоцільності прийняття цього варіанту наголосив лідер соціалістів О.Мороз: "Я думаю, що сьогодні не потрібно заважати релігійним конфесіям здійснювати свої функції. У мене є звернення багатьох ієрархів Церков про те, що цей проект не потрібно розглядати. Тому фракція вирішила підтримати пропозицію ієрархів і вважає, що не потрібно сьогодні кидати у суспільство ще й це яблуко розбрату". Народний депутат О.Турчинов вважає, що запропонований варіант є "законом чиновницького свавілля, а не захисту прав Церков і релігійних спільнот. У ньому запропонована можливість скасування реєстрації Церкви чи релігійної спільноти за рішенням чиновника". Голова Верховної Ради України В.Литвин, як вихід із цієї ситуації, надав доручення профільному Комітету

вирішити питання щодо узгодження даного законопроекту на засіданні Всеукраїнської Ради Церков та релігійних організацій.

Держкомрелігій України порушив перед Мін'юстом України питання про включення мощів святих праведників до Державного реєстру нерухомих пам'яток України з правовим статусом пам'яток національного значення (відповідно до ст.13 Закону України "Про охорону культурної спадщини"). Про це інформовано Патріарха УПЦ КП Філарета, який у своєму листі Прем'єр-міністру висловив своє занепокоєння передачею Києво-Печерською Лаврою в дар російським храмам мощів святих праведників.

Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник відтепер знаходиться у розпорядженні Міністерства культури і мистецтва України. Святиня належить всьому українському народу, а тому вона і має бути його власністю, а не інституцій, далеким від інтересів відродження національної культури українського народу.

Національний заповідник "Софія Київська" очищений від всіх комерційних структур, автостоянок, штабів політичних партій й інших сторонніх організацій. На його

стоянок, штабів політичних партій й інших сторонніх організацій. На його території залишено лише архів. Ведуться великі реставраційні роботи. В травні очікується приїзд до Києва керівництва ЮНЕСКО, яке має ознайомитися зі станом цієї світової пам'ятки культури.

Захист релігієзнавчих дисертацій в першому кварталі 2003 р. В Спеціалізованій вченій раді Д 26.161.03 при Відділенні релігієзнавства Інституту філософії ім.Сковороди НАН України захищено одну докторську (В.Єленський. Релігійно-суспільні зміни в процесі посткомуністичних трансформацій: Україна в Центрально-Східноєвропейському контексті) та три кандидатські дисертації (Ю.Вільховий. Політика радянської держави щодо протестантських церков в Україні в середині 40-70-х років ХХ ст.; З. Швед. Особливості формування ментальних та релігійних структур в іудаїзмі: український контекст; І.Гаюк. Вірменська Апостольська Церква як специфічний феномен християнського світу). В Спеціалізованій раді Д26.236.01 при Інституті держави і права захищено кандидатську дисертацію В.Дементьевою "Трансформація політичних функцій Церкви у контексті сучасного державотворення в Україні".

Пам'ять убієнних і знищених голодомором вшанували 1 березня в Київському Будинку вчителя панахидою священнослужителів

УПЦ КП, УАПЦ та УГКЦ. Після цього отці виголосили проповіді. В організації вечора скорботи брала участь парафія всіх Святих мучеників землі української. Серед вшановуючих пам'ять представників УПЦ МП не було.

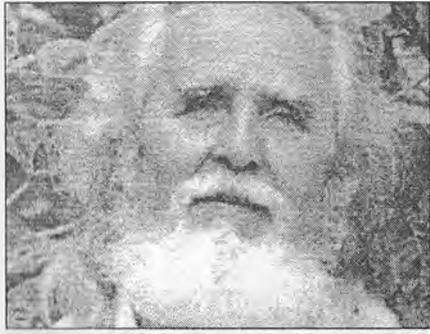
Тарас Шевченко був язичником. Так пише преса. Проти запропонованої хмельницькими рухівцями УПЦ КП ідеї канонізувати Шевченка з'явилися листи в газетах України. Автори їх мотивують недоречність такого акту тим, що він зганьбить душу Пророка і завдасть шкоди Церкві. А це тому, що нібито в останні дні свого життя Т.Шевченко відійшов від християнства і пішов у Вічність з дохристиянською природною вірою. В листі до брата Варфоломія 23 березня 1860 р. він, зокрема, писав: "Я тільки не фарисей, не ідолопоклонник такий, як оті християни - сіпаки і брехуни...". В запереченнях є посилання на ряд творів поета, в яких він висловлює своє негативне ставлення до Христової віри, а тому їх автори, сприймаючи добрі наміри бажаючих канонізувати Т.Г.Шевченка християнською Церквою, водночас закликають не ганьбити нашого національного Пророка і не шкодити УПЦ КП.

Смерть славної українки Слави Стецько нагадала національним українським Церквам про можливість і необхідність єднання. Відспівували її в церкві св.Миколая на Аскольдовій могилі в Києві. Панахиду по покійній почергово

молилися в цьому невеличкому греко-католицькому храмі за спасіння душі нескореної українки. Попрощатися з нею прибув і Патріарх УПЦ КП Філарет. На кладовищі відправив похоронний обряд і виголосив прощальне слово владика Києво-Вишгородської екзархії єпископ Василь Медвіт, хоч в Києві чекали на приїзд глави УГКЦ, до якої належала визначна діячка українського національно-визвольного руху, кардинала Любомира Гузара. Може в цьому нічого зазорного й немає, бо ж і Президент і Прем'єр-міністр також передали лише письмове співчуття. Меджліс кримськотатарського народу представляв на похоронах народний депутат України Рефат Чубаров.

Пішов із життя Олесь Бердник - відомий український письменник-фантаст. Йому було 77. Релігієзнавці знали його як творця проекту Української Духовної Республіки, яка в першій статті своєї Конституції визначалася як "вільна асоціація-братство українців у всьому світі, що ґрунтується на духовній консолідації, яка стоїть

над соціальними, політичними, ідеологічними та конфесійними відмінностями". В праці О.Бердника "Свята Україна" говорилося, що нація є не випадковим поєднанням родичів і сімей, а могутнім колективним духом, що має в еволюції Всесвіту своє унікальне призначення. Письменник сподівався, що якщо Україна обере шлях гармонізації, одухотворення всіх сфер життя, консолідації сил культури, науки, духовності, то за нею підуть інші народи, відбудеться формування Братства Духовних Республік Землі.

Газети греко-католицької Церкви в своїх лютневих числах повідомили про проведення в Україні у січні Всесвітнього дня релігій, з ініціативою проведення якого виступила ще в 1950 р. ООН. Ось лише вони в одноголоссі замовчали, хто цей День відродив в Україні, пославшись лише на програми Центру досліджень ім.Розумкова. Звідси - висновок, що нібито цей Центр був організатором заходу. А між тим відзначення Всесвітнього дня релігій зініціювали Центр релігійної

ня Всесвітнього дня релігій зініціювали Центр релігійної інформації і свободи Української Асоціації Релігієзнавців, Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАНУ та Центр товариства багаїв України. В роботі Дня брав участь єпископ РКЦ Станіслав Широкорадок.

У Львівській області нині немає релігійних конфліктів. Про це заявив начальник відділу у справах релігій Львівської обласної державної адміністрації Василь Білоус на "круглому столі" з представниками конфесій області, який відбувся наприкінці лютого в обласній держадміністрації. Учасники "круглого столу" розглядали питання майнових проблем, міжцерковних відносин, стан та перспективи їх вирішення згідно з чинним законодавством. За словами В.Білоуса, в області, де числиться 2 тис. релігійних громад, до всіх їх виявляється однакове ставлення, але існують проблеми майнового характеру. Він наголосив, що держава не підтримує приватизації культових споруд, адже немає закону про повернення власності. Водночас держава виступає за повернення громадам культових споруд, що нині використовуються не за призначенням.

В деяких областях західної України вже введені уроки християнської етики. Міністр освіти і науки В.Кремень наголосив, що міністерство не буде їх забороняти. "Єдине, що нам не подобається

- це те, що існуючі посібники написані на недостатньо високому рівні". У Міністерстві освіти та науки створено авторський колектив, який буде готувати монографію з християнської етики. На основі цієї монографії опісля будуть створені навчальні посібники. (*RISU.org.ua*)

Великий, передпасхальний піст в православних і греко-католиків почався з 10 березня. В дні посту заборонено вживати скоромну їжу. Це - м'ясо, молоко, подеколи навіть рибу, рослинні жири. Зараз Церква акцентує особливу увагу на духовному пості, зокрема утриманні від всіляких розважальних заходів, відвідування різних видовищ тощо. Проте, як це засвідчило соціологічне опитування, оприлюднене газетою "Столичка" (№32), лише 23% респондентів (а їх у вибірці 1200) засвідчили, що вони обов'язково постяться уже протягом багатьох років. 32% хочуть прилучитися до традиції з цього року, але не знають, чи щось з того вийде. Недотримуються посту, розглядаючи це як "просто сліпу данину моді", 45% опитаних. То ж традиція посту в Україні відмирає. А ось в Росії до організації його дотримання подекуди прилучається влада. Так, губернатор Саратовської області Дм.Аяцков віддав розпорядження, згідно якого із меню урядової їдальні на дні Великого Посту вилучено всі м'ясні блюда. Таке ж розпорядження поширилося по всій області від імені її уряду.

в рік Росії в Україні висловила газета "Шлях Перемоги" (№10). Вихідці з російських монастирів заселяють монастирі в Україні, завозиться в церковні кіоски видана в Росії маса шовіністичної, монархічної і українофобської літератури, парафії і віруючі УПЦ постачаються такими ж газетами і часописами, церковні крамнички забиті іконками російських святих начолі з імператором Миколою II, ведеться постійна дискредитація католицизму і його глави Івана Павла II, УГКЦ і протестантизму при одночасному всіякому вихвалюванню московського царства-імперії. Через УПЦ Москвою ведеться пропаганда політики Третього Риму, верховенства Москви, хоч власне Київ є колискою християнства й духовності для України, і для сусідів. Підкреслюючи меншовартість українців, насаджують русифікацію, усі звернення до прихожан-українців пишуться російською мовою". Служби проводяться, проповіді читаються також на церковно-слов'янській з російською вимовою. Все це проводиться при використанні термінології "каноническая территория "Русской" Православной Церкви". "Кремлівські правителі і правителі Новодівочого монастиря йдуть пліч-о-пліч з однією метою - відродити велику Російську імперію" - робить висновок газета. При цьому маємо у себе п'яту колону.

В Диканьці знайдено підземний монастир. Знайшла його сту-

дентка Полтавського педуніверситету Наташа Педик. Дівчина не повірила у версію, що напівзасипані підземелля є вовчими норами. В печерах вона виявила вибитий на стіні хрест, що засвідчує проживання колись (вважають, триста років тому) тут монахів. Дослідження продовжується.

Тернопільщина протестує проти можливої передачі української святині - Почаївської Лаври у власність Православній Церкві Московської юрисдикції. Питання розглядалося на засіданні обласної ради й одержало майже одностайну ухвалу: не передавати. Будівлі Лаври збудовані українськими будівничими на кошти місцевого населення і галицьких меценатів, споконвіку належала українському народу, хоч і використовувалася активно (в минулому і нині) Московською Церквою для зросійщення українців, пропаганди шовіністичних ідей. При цьому враховано й те, що до будівництва Лаврського комплексу прилучилися не тільки православні, а й греко-католики. То ж Московська Церква рік Росії в Україні вирішила ознаменувати перебиранням собі того, що належить останній і є для неї святиною. Галичани пильні до всіх можливих вивертів Церкви Московської юрисдикції. А тому спроби її перебрати собі те, що історично їй належить, може лише збурити в регіоні нові міжцерковні протистояння. Держава має не допустити до цього. Передача Лаври у власність УПЦ МП загрожує тому,

ти до цього. Передача Лаври у власність УПЦ МП загрожує тому, що Україна може втратити цю свою святиню (як Корецький монастир) назавжди, коли Патріарх Московський надасть їй ставропігію. То ж - володіння (і то тимчасове), а не власність. *(Тернопіль вечірній. - 30 січня і 27 лютого; Шлях Перемоги. - №3; Свобода. - №8)*

Дух Російської імперії живе в Харкові. Православна Церква Московського Патріархату відтворює тут каплицю на місці спасіння царської сім'ї під час залізничної катастрофи в 1888 році в районі станції Бурки. На тому місці, де зійшов з рейок потяг і чудом спаслася сім'я імператора, у 1894 р. було споруджено храм Христа Спасителя. В роки радянської влади храм було зруйновано. Але ж у 1990-1991 році було зруйновано і ту імперію, царем якої був Олександр Ш, на честь якого вибудовувався храм. До речі, його не заруховано до святих, щоб хоч би із-за цього віддавати йому церковну шану. Але ще в Енциклопедії радянського часу сказано про Олександра Ш: "В країні насаджувався великодержавний шовінізм, переслідувалася національна культура неруських народів Росії". Цар цей відомий активним утвердженням Емського указу, який забороняв все українське. То ж якщо Харківська єпархія УПЦ МП відтворює храм, збудований на честь такого імператора, то вона тим самим засвідчує співзвучність з ним своєї позиції з національного питання.

Останнім часом із-за недбальства і халатності все частіше трапляються пожежі в храмах. Основною причиною пожеж, як правило, є непогашені свічки і лампадки. Так, із-за залишених запалених свічок в лютому згоріла в с. Нересниця Тячівського р-ну на Закарпатті унікальна Михайлівська церква, що належала громаді УГКЦ. Церкву споруджено ще в XVIII ст. Спасти нічого не вдалося. Ось так і гине наша історія і культура.

Зимівники української поллярної станції "Академік Вернадський" моляться до ікони Пресвятої Богородиці Антарктичної. Її тут же намалював одеський метеоролог В'ячеслав Скрипник, а опісля освятив в Успенському монастирі Одеси. Розмір ікони невеличкий - 35x20 см. Для російських зимівників станції "Беллінсгаузен" РПЦ буде храм.

Меценатів відродження духовних святинь треба знати в обличчя, хоч в Біблії і є слова, які застерігають від рекламування своєї добродійності. Проте, на нашу думку, про добродійність слід говорити, бо ж одні із багатіїв світу нашого всі свої прибутки використовують на покриття своїх ненажерливих і далеких від людського потреб, а інші постають добротолюбцями, прагнуть, зокрема, прилучитися до збереження і відбудови духовних святинь. Але про свої значимі діяння мають говорити не вони самі (із-за елементарної скромності вони часто і не рекла-

сенс). Більше б про це писали наші ЗМІ, уникаючи так поширеного описання ними гучних вбивств, насильств, сексу і т.п. Так, вагомий внесок в гуманітарну сферу Києва роблять брати Віталій та Володимир Клички. Окрім іншого, вони профінансували реставрацію горельєфа архистратига Михаїла для відродженого Михайлівського собору в Києві.

За повідомленням Релігійної Інформаційної агенції України, в розділі "Основні релігії" з'явився підрозділ "Релігієзнавство" (http://www.risu.org.ua/content.php?page_id=104&l=ua) з підпунктами "Релігієзнавство в Інтернеті" та "Релігієзнавчі статті з інших джерел". Крім того, з'явилися нові статті про релігійні конфесії. Ця інформація потішила українських вчених-релігієзнавців, які, дякуючи за презентацію Центру релігійно інформації і свободи і зважаючи на обмаль інформації власне про релігієзнавство в Україні та інших країнах світу, надіслало на адресу РІСУ деякі матеріали, які покликані заповнити інформаційний вакуум щодо релігієзнавства. Сподіваємося на плідну співпрацю.

ПРАВОСЛАВ'Я

Патріарх Філарет знову наголосив на тому, що в Україні вже є Помісна Православна Церква - це Українська Православна Церква Київського Патріархату. Наявні нині в Україні три православні Церкви об'єднатися вже ніколи не

зможуть, бо ж Московський Патріархат не допустить в об'єднавчий процес УПЦ своєї юрисдикції, а Автокефальна Церква із за своїх внутрішніх суперечок також є нездатною до об'єднання. УПЦ КП, наголошує Патріарх, є "повноцінна Помісна Українська Православна Церква. Тепер ми ставимо питання, що цю Церкву треба визнати, насамперед з боку Вселенського патріарха". (*Інформаційний бюлетень УПЦ КП. - №2*)

В парламенті мають працювати професіонали - люди, які підготовлені для цієї праці, які мають досвід, а не єпископи, що є не підготовленими до такої роботи і мають своє покликання зовсім в іншому. "Тому вони повинні сидіти у своєму кріслі, а не в чужому". "Вважаю, - продовжував Патріарх, - що Церква не повинна втручатися у велику політику, адже у нашому розділеному суспільстві бракує консолідуючої організації, і саме Церква може об'єднати все суспільство, різні політичні партії у справі служіння українському народу, його державі. Зовсім інша справа із депутатськими місцями на місцевому рівні... Відповідні ради вирішують питання місцевого значення, в тому числі й будівництва храмів, соціального забезпечення, відродження духовності. Якщо священик користується популярністю серед населення, то він може принести їм багато користі". (*Інформаційний бюлетень УПЦ КП. - №2*)

Новий розкол в УАПЦ. Саме так можна оцінити оприлюднений

Новий розкол в УАПЦ. Саме так можна оцінити оприлюднений 2 березня 2003 р. Указ керуючого справами Патріархії архієпископа Харківського і Полтавського Ігора (Ісиченка) про вивід поза штат УАПЦ митрополита Тернопільського і Подільського Мефодія та єпископа Черкаського Якова. У документі, зокрема, сказано: "У зв'язку з тим, що митрополит Тернопільський і Подільський Мефодій (Кудряков) та єпископ Черкаський Яків (Макарчук) самовільно вийшли з-під архієпископської опіки Блаженнішого митрополита УАПЦ Константина, що виявилось в припиненні поминання імені Блаженнішого митрополита Константина на богослужіннях, входженні в євхаристійне спілкування з колишнім єпископом УПЦ КП Володимиром, присвоєнні митрополитом Мефодієм титулу "Блаженнішого", збиранні неканонічних зборів без благословення духовного глави Церкви, вторгнення на канонічну територію інших архиєреїв без їхнього благословення, спробі захоплення Львівської єпархії, відмові виконувати вимоги Статуту УАПЦ й Помісного Собору 2000 р. та інших безчинних діях, які суперечать християнській моралі та канонічному праву Святої Православної Церкви, ці єпископи поставили себе поза повнотою УАПЦ". В указі наголошується, що вірні Київської, Тернопільської, Черкаської та Дніпропетровсько-Запорізької єпархій УАПЦ є відтепер вільними від канонічної покори

колишнім єпархіяльним архиєреям. "Літургійне поминання імен колишніх архиєреїв Мефодія і Якова в Церкві відтепер припиняється до спеціального указу. Євхаристійне спілкування з позаштатними архиєреями Мефодієм і Яковом можливе лише з благословення духовного глави УАПЦ". Так говориться.

Предстоятель УАПЦ митрополит Мефодій у відповідь на виведення його та єпископа Якова архієпископом Ігорем поза штат Церкви заявив, що останній своїми діями вже давно сіє розбрат і розкольницькі настрої в УАПЦ, організовує нове самочинне позацерковне угруповання "Чиста Церква", чим грубо порушує Постанови Вселенських Соборів та Статут УАПЦ. У зв'язку з цим митрополит Мефодій заборонив євхаристійне єднання з архієпископом Ігорем до покаяння його перед повнотою Церкви.

Українська Автокефальна Православна Церква вже офіційно не існує як єдина церковна інституція. Її єпископат поділився порівно: 3:3. Розкольницькі дії в УАПЦ, які йдуть ще від часів її попереднього Патріарха Димитрія, продовжуються. Вони, власне, були закладені в його заповіді. То ж живчик гетьманства виявляється не лише в українській політичній сфері, а й у церковній. Згадаймо принагідно тут також в минулому керуючого справами УАПЦ митрополита Антонія (Масендича), який не маючи відповідної богословсь-

прагнув за 10 років пройти в Церкві шлях від захудалого священика до Патріарха. Не вдалося. Тоді він перекинувся до Московської Православної Церкви. Як повідомлялося в РП, життя його скінчилося в далекому Алтаї. Водночас відзначимо і те, що вірне заповітам того ж Патріарха Димитрія Братство Андрія Первозванного заявило, що воно не визнає канонічним єпископат УПЦ КП і не буде мати якісь контакти з тими, хто одержав єпископські висвячення від цієї Церкви. То ж відтепер про якісь переговори між УПЦ КП та УАПЦ з питання єднання вже не йде мова. Точки зору УПЦ МП та УАПЦ (I) на УПЦ КП співпадають. Але вже мають місце розколи в тих єпархіях, які знаходяться в полі впливу архієпископа Ігоря, який небезпідставно заявляє про свою вірність традиціям Патріарха Димитрія - традиціям, які болісно позначилися на долі Українського Православ'я, призвели до того, що УАПЦ нагадує феодально роздіблену державу. (А. Колодний)

У відповідь на указ Предстоятеля УАПЦ митрополита Мефодія (Кудрякова) про заборону сопричастя з керуючим справами Патріархії УАПЦ архієпископом Харківським і Полтавським Ігорем (Ісіченком), останній 12 березня оприлюднив своє нове звернення до вірних. Архієпископ звернув увагу вірних на те, що документ митрополита Мефодія підтверджує оцінку антиканонічного, на його думку, зібрання 12 грудня 2002

р., оприлюднену ще 13 грудня 2002 р. в обіжнику "Про канонічний статус Патріархії Української Автокефальної Православної Церкви в Україні": "Група єпископів утворила нову релігійну організацію, одноособовим главою якої виступає митрополит Тернопільський і Подільський Мефодій". "Ця організація, не визнаючи своїм духовним главою блаженнішого митрополита Константина і йгноруючи рішення Помісного Собору 2000 р., вийшла поза клір УАПЦ. Вона стала поряд з іншими розкольницькими угрупованнями: т.зв. "Апостольською Церквою" Луки Нарольського, "Реформованою Православною Церквою" Сергія Журавльова, "Соборноправною Церквою" Мойсея Кулика", - йдеться у зверненні архієпископа Ігоря. У дні Великого посту архієпископ Ігор закликав вірних до "поширеної молитви за навернення й покаяння організаторів розколу, які вийшли з-під покорі митрополитові Константинові, розглядаючи Церкву як засіб до задоволення своїх амбіцій і особистої наживи". На переконання владики Ігоря, після усіх останніх подій на сьогодні в Україні у складі УАПЦ залишаються такі архієреї: митрополит Галицький Андрій - Івано-Франківська єпархія; архієпископ Львівський Макарій - Львівська, Рівненсько-Волинська, Таврійська єпархії; архієпископ Харківський і Полтавський Ігор - Харківсько-Полтавська єпархія. (RISU.org.ua) В цій ситуації незрозумілим є мовчання митрополита Константина,

В цій ситуації незрозумілим є мовчання митрополита Константина, від імені якого нібито діє архієпископ Ігор. При цьому він не є главою УАПЦ, а лише її духовним опікуном. Соборно обраним Предстоятелем УАПЦ все ж є митрополит Мефодій, а не керуючий справами Церкви архієпископ Ігор.

Архієпископ Макарій, який водночас в УАПЦ є Львівським та Галицьким, Рівненсько-Волинським та Таврійським, затіяв судові процеси на Рівненщині з УПЦ КП, хоч сам же в листопаді 2000 р. в Константинополі підписав зобов'язання про припинення на всіх рівнях звинувачень між УАПЦ та УПЦ КП, прийняття парафій і духовенства з однієї юрисдикції до іншої. Так, в Рівному було утворено громаду УАПЦ і зареєстровано за адресою кафедрального собору УПЦ КП. Коли судові органи ліквідували таку реєстрацію, то керівництво новоутвореної Рівненсько-Волинської єпархії видало новий позов - на користування земельною ділянкою, на якій побудовано коштами вірних Київського патріархату Свято-Покровський собор. То ж архієпископ діє за принципом: бий свій свого, щоб чужий боявся. (Голос Православ'я . - №6)

Андріївська Церква Києва - шедевр італійського архітектора Растреллі - знову відкрита не лише для молитви (а відправа Служби Божої тут щоденна), а й для туристів. Після реставрації її інтер'єр

став ошатнішим, світлішим, мажорнішим. Церква є соборним храмом Української Автокефальної Православної Церкви, резиденцією її предстоятеля митрополита Мефодія.

Молебен із вигнання нечистої сили протягом 15 хвилин здійснював отець Павло (УПЦ КП) під час проведення релігійно-політичного заходу біля Російського Посольства. Акцію протесту проти втручання посла РФ В.Черномірдіна у внутрішні справи України організувала Українська національно-консервативна партія. Головним гріхом посла було названо його дії з надання в Україні російській мові статусу офіційної і постійні повчання українському керівництву. Відтак та аура, яка створилася навколо Посольства РФ, є негативною щодо України і її треба було, на думку протестуючих, очищати за допомогою священика.

Методи і форми боротьби проти Української Православної Церкви Київського Патріархату з боку священиків Православної Церкви Московського Патріархату нагадують ті, які використовуються в політичному житті. Так, в Путивлі за підписом чотирьох священнослужителів Церкви МП поширюється застереження не звертатися за виконанням різних треб до о.Сергія, бо ж він нібито не є благодатним. Спостерігаючи за всіма цими неподобствами, Іван Кучер, вихований атеїстом, пише: "Поки

Божої, інші святі служителі у підпільній типографії друкують пасквілі, розпалюють ворожнечу, що ніяк не відповідає заповідям любити ближнього. Не по-святому якось у нас! Шкода людей і образа за державу не дає спокою. Надсилаю листівку тих "святих". Можна було б додати - "нехристиян".

Зустріч Предстоятеля УПЦ МП митрополита Володимира (Сабодана) з лідерами депутатських груп і фракцій Верховної Ради України відбулася у Києво-Печерській Лаврі. Митрополит благословив народних обранців, розповів їм про діяльність УПЦ. У ході зустрічі обговорювалися проблеми церковно-державних відносин, прийняття нового Закону "Про свободу совісті і релігійні організації" і повернення церковного майна. Митрополит Володимир благословив координувати роботу міжфракційного депутатського об'єднання на підтримку традиційних конфесій України народних депутатів К.Самойлик (КПУ), М.Песоцького (СДПУ(о)), А.Деркача ("Трудова Україна") та інших депутатів, запропонованих фракціями. На зустрічі виступили В.Пустовитенко (НДП), П.Симоненко (КПУ), Ю.Кармазін ("Наша Україна"), В.Демехін ("Народовладдя") та ін.

Предстоятель УПЦ МП митрополит Київський і всієї України Володимир (Сабодан) 5 березня 2003 р. звернувся до прем'єр-міністра України з проханням відкликати з Верховної Ради законопроект "Про внесення змін до

Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації в Україні". Прес-служба УПЦ МП зазначила, що саме запропонована редакція законопроекту викликала заперечення з боку багатьох конфесій України і, що саме з приводу цієї редакції митрополит Володимир (Сабодан) надсилав до Верховної Ради листи, де виклав позицію УПЦ МП щодо нового законопроекту, в якому "внесені робочою групою Держкомрелігій зміни зробили його менш демократичним, аніж нині діючий Закон".

Розпався Союз Горбачова - зберігся Союз Олексія II. То ж не дивно, що з нагоди дня тезоіменитства Патріарха Московського у співслужінні митрополита Київського Володимира (Сабодана) та інших владик, як це засвідчують московські церковні газети, його йменували "собирателем русской церкви". До речі, чомусь у московських православних виданнях Володимира (Сабодана) називають не предстоятелем УПЦ, а лише митрополитом Київським і всієї України. (*Церковный вестник. -№4*)

Ченці Московського патріархату не забувають нагадувати, що саме вони в Україні "хазяйнують". Маючи досвід нападів і погромів на корпуси Києво-Печерської Лаври, 5 березня 2003 р. монахи Свято-Введенського монастиря УПЦ (МП) у Києві захопили приміщення громадської організації "Інститут демократії імені Пилипа Орлика" та громадської

ганізації "Інститут демократії імені Пилипа Орлика" та громадської організації Фундація "Україна-США" (вул.Московська, 40а). Нападники блокували всі кабінети і вимагали виселення працівників громадських організацій з цього приміщення. Будівля колись належала монастирю і з часом, природно, буде повернута йому. Але не шляхом погромів вирішуються ці питання. Акція УПЦ МП мала швидше політичний підтекст, оскільки відбувалася з антиамериканськими гаслами. Міліція зайняла дивну в такому разі тактику невтручання. Що ж, якщо саме таким чином буде в країні виконуватися Указ Президента "Про невідкладні заходи щодо остаточного подолання негативних наслідків тоталітарної політики колишнього Союзу РСР стосовно релігії та відновлення порушених прав церков і релігійних організацій", то дуже скоро на вулиці опиняться десятки музеїв, бібліотек. І хоча через тиждень керівництво Церкви вивело своїх вірних з приміщення, але створено прецедент, який, як це вже неодноразово бувало, візьмуть на озброєння в регіонах.

Книгу про голодомор "Піст від диявола" готують до видання УПЦ МП і видавництво "Мистецтво". Один із авторів і редакторів книги ігумена Свято-Архангело-Михайлівського монастиря Серафима зауважила, що до видання включать спогади священників і мирян, в тому числі й спога-

ди сім'ї Сабоданів, яка зазнала великої біди від голодомору.

Протоієрей УПЦ МП Сергій Парфенов проводить молебні в шахті "Довжанська-Капітальна", що на Луганщині. Священик понад 20 років працював тут гірником очисного вибою. Нині він є настоятелем Свято-Єлизаветського храму у м.Свердловську.

Іконописна школа працює вже п'ять років при храмі Сергія Радонежського УПЦ МП в м.Кривому Розі. До школи приймають дітей, які мають вже художню освіту. Випускники школи одержують право створення такої ж школи при будь-якій іншій єпархії. До Криворізької школи приймають і дорослих, якщо вони виявляють бажання одержати фах іконописця.

СВІТ РИМО-КАТОЛИЦИЗМУ І ГРЕКО-КАТОЛИЦИЗМУ

УГКЦ другого березня вшанувала свого главу з нагоди його 70-річчя. Після Божественної Літургії, яку відправив сам ювіляр в почесному співслужіння, після теплих слів привітань і від Папи Івана Павла II, виголошених нунцієм архієпископом Миколою Етеровичем, і від римо- й греко-католиків України, кардинал у своєму

є не заслугою людини, а даром Божим, і що потрібно Йому за це дякувати, а не вихвалитися цим".

У перенесенні резиденції Глави Української Греко-Католицької Церкви зі Львова до Києва та заснуванні греко-католицького Патріархату криється загроза ескалації конфлікту між православними і греко-католиками в Україні, вважає Предстоятель Російської ПЦ Олексій II. В інтерв'ю, опублікованому у тижневику "Київський телеграф", патріарх також заявив, що "у цьому намірі керівництва Греко-Католицької Церкви ми бачимо спроби будь-якою ціною поширити свій вплив на ту частину України, де переважаючим віросповіданням традиційно є православ'я... Претензії греко-католиків на загальнонаціональний статус, що, крім іншого, виражається в планах перенесення кафедри зі Львова до Києва, виглядають надто абсурдними... Поява ж в Україні уніатського "Київського патріархату" приведе до подальшої дестабілізації і без того складних міжконфесійних відносин в країні". Олексій II також відзначив те, що РПЦ не сприймає заяв, які ставлять під сумнів канонічність Львівського Собору 1946 р. Тому за нинішньої ситуації розумним було б вести переговори на двох рівнях. Передусім на рівні Москва - Рим, оскільки Ватикану не слід знімати з себе відповідальність за політику, яку ведуть українські греко-католики. Другим рівнем має бути безпосе-

редній діалог між представниками УПЦ МП і УГКЦ за можливої участі спостерігачів з Москви і Риму. Перші практичні кроки в цьому напрямі були зроблені після зустрічі в Барі, коли на початку 1998 р. в УПЦ МП і УГКЦ були створені робочі групи для ведення переговорів. Однак останнім часом переговорний процес загальмувався. "Наразі рано говорити про припинення конфлікту, незважаючи на відсутність явних зіткнень між православними та уніатами. Ситуація є такою, що православні віруючі Західної України перебувають в становищі гнаної меншини, при цьому такий "status quo" цілком влаштовує і керівництво УГКЦ, і місцеву владу", - сказав Олексій II. Що ж, принаймні чесно російський політик й ієрарх показав живучість імперських амбіцій в Московській патріархії та реальний стан "незалежності в управлінні УПЦ МП".

Завершується процес беатифікації митрополита Андрея Шептицького. Про це повідомив кардинал Любомир Гузар. Процес визнання митрополита блаженним затягнувся із-за того, що його особа не була пов'язана з якимсь чудом. Тепер нібито вже є три таких свідчень, які перевіряються Церквою.

В багатьох єпархіях УГКЦ відбулися урочистості з нагоди завершення року Патріарха Йосифа Сліпого. Стало відомим, що працівникам Конгрегації у справах

Сліпого. Стало відомим, що працівникам Конгрегації у справах святих передано необхідні документи для проведення його беатифікації. Але тут з'явилася ще одна проблема, про яку інформував Владика Юліан Вороновський: "Можна розпочати цей процес, але там, де він помер. А він помер у Римі. Отже, блаженніший Любомир кардинал Гузар повинен просити відкріплення з Риму, щоб можна було у Львові розпочати беатифікаційний процес Патріарха Йосифа".

Глава УГКЦ все частіше останнім часом ставить питання: Хто ми є? Яка наша місія в християнському світі? Куди і як ми маємо в наступному розвиватися? При цьому все частіше владика місію своєї Церкви вбачає в покликанні представляти Схід Заходу і Захід Сходу, бути містком між Римо-Католицизмом і Православ'ям. Проте далі цих абстрактних заяв ні в словах, ні в діях справа не йде. Чи було хоч раз запропоновано ним на офіційному рівні зустрітися з Церквою Київського Патріархату? Зрозуміло, що ні на які офіційні контакти з УГКЦ Православна Церква України Московської юрисдикції не піде, бо ж її центр - Московська Патріархія взагалі вимагає від Ватикану ледве не розпуску УГКЦ. Тому тут про якусь зустріч і не йде мова. При цьому з боку УГКЦ звучить заклик скористатися з себе як "моста" лише до православних, а ось другий берег при цьому вивершується так, що якщо право-

славні й прийдуть до нього, то десь тулитимуться на долині. Якщо УГКЦ й кличе до діалогу, то він має бути рівним і зрештою має бути рівність Риму, Константинополя, Москви, Києва, а не вивищення першого серед них, бо ж то буде та ж сама унія 1596 р., на яку православні вдруге не підуть. То ж для чого кидати заклики, які не мають під собою навіть дрібненької підстави для їх реалізації. Певно що треба говорити не про єднання, а про толерантне співіснування на основі принципів Християнської любові.

Богословські курси Українського Католицького Університету 21 лютого розпочалися в Києві. Вони проходять відтепер тут щомісячно. Слухачами їх є 25 осіб різних вікових груп, переважно греко-католицька інтелігенція.

Про необхідність сконсолідувати вже існуючі в Україні мирянські організації в загальний мирянський рух висловився глава УГКЦ Любомир Гузар під час зустрічі 6 березня із представниками цих організацій. Миряни складають 98% Церкви, наголосив кардинал, а тому слід використати їх потенціал для поширення Царства Божого. "Якщо мирянин почне усвідомлювати, що слід робити у Церкві, - сказав він, - то й почне шукати, в якій церковній організації зможе найкраще виконати своє завдання". Владика вказав на необхідність створення при кожній епархії координаційного мирянського осередку.

лекцій з цієї проблеми, які проходять у Львові в костелі св. Марії Магдалини. Першу з них прочитав кардинал Гузар. Владика вважає, що після легалізації церковних структур це вже є друга фаза розгортання мирянського руху в Україні.

Освячено престіл в краківській українській греко-католицькій церкві Воздвиження Чесного Хреста. Старий храм знову стає осередком духовного життя тутешніх українців. Особливо славила ця церква в ХІХ ст. Два її парохі стали деканами Ягеллонського університету, а один - навіть ректором. Храм мав унікальний іконостас, виконаний класиком польського живопису Яном Матейкою. До парафії належав, а після смерті був же відспіваний Богдан Лепкий. (*Шлях Перемоги.* - №12)

VI Конференція старших настоятельок жіночих чернечих інституцій Католицької Церкви в Україні відбулася наприкінці лютого в Брюховичах під Львовом. Тут були представники різних орденів - Святого Йосифа, урсулянок, сестер-служебниць Святого Духа, Слуг Ісуса, сестер-гонимок та ін. Розглядалося питання апостольської діяльності на підставі інструкцій Ватиканської Конгрегації богопосвяченого життя та світських інститутів від 19 травня 2002 року. В роботі Конференції взяв участь єпископ Леон Малий - відповідальний у Конференції єпископів латинського обряду в Україні.

Отці-василіани із Буцацького монастиря відновили роботу Топольківської ГЕС на р.Стрипі. Із введенням другої турбіни потужність гідроелектростанції перевищить 200 квт/год. Але монастирю й колегіуму, що працює при ньому, потрібно буде лише десяту частину цього. Решту - будуть продавати.

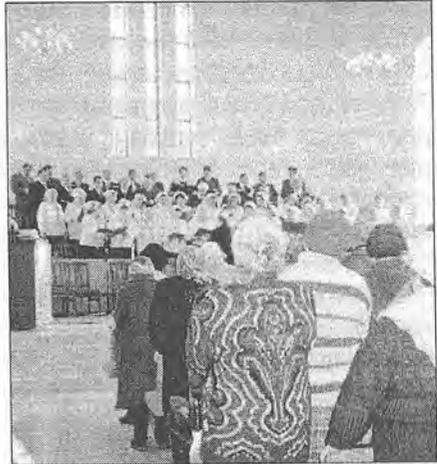
ЖИТТЯ ПРОТЕСТАНТІВ

Пропозиції щодо удосконалення чинного Земельного Кодексу подало керівництво Всеукраїнського Союзу Об'єднань ЄХБ до Державного комітету України із земельних ресурсів та Комітету з питань аграрної політики та земельних відносин Верховної Ради України. Це викликано тим, що даний кодекс є дискримінаційним щодо юридичних осіб, які не виступають суб'єктами підприємницької діяльності, в тому числі й щодо релігійних організацій, оскільки не передбачає права останніх виступати суб'єктами права власності або права постійного користування земельними ділянками. Тому ВСОЄХБ звернувся до зазначених органів з проханням ініціювати зміни та доповнення до відповідних статей Земельного кодексу України, які б дозволили зняти допущену дискримінацію релігійних та благодійних організацій, а саме - дати більш широкі ознаки суб'єктів права власності на землю та доповнити перелік суб'єктів постійного корис-

ності на землю та доповнити перелік суб'єктів постійного користування земельними ділянками, включивши до нього зареєстровані релігійні та благодійні організації. (Ю.Решетніков)

ВСО Євангельських Християн-Баптистів відкрив у Львівській області Українську баптистську богословську семінарію, навчання в якій ведеться лише українською мовою. На лютому засіданні Об'єднання розглядалося питання перспективи розвитку євангельських шкіл на наступні 5 років. Церква баптистів приступила до реформування своїх навчальних закладів. "Якщо до цього часу студент навчався у вузі 4-6 років і цієї освіти йому вистачало на весь період його професійної діяльності, то нині ситуація кардинально змінилася, - відзначає голова ВСО ЄХБ Григорій Комендант. - В наш час все більш актуально стає концепція неперервної освіти, як світської, так і духовної". Об'єднання має намір у зв'язку з цим освоїти десь через п'ять років дистанційне навчання, що значно удешевить і сам процес навчання, і вивільнить матеріально-технічну базу наявних богословських шкіл для надання ними додаткових освітянських послуг.

Урочисто освячено 23 березня в Києві Центральний Дім молитви Братства незалежних Церков та Місій євангельських християн-баптистів України. Братство за тією ж адресою (вул. Генерала Пу-

хова, 4) вже мало Дім. Його було збудовано ще в 1975 р. Під час проведення ремонтних робіт в ньому декілька років тому трапилася пожежа. Будівля згоріла. Прийшлося звернутися з проханням пожертви на її відбудову до вірних не лише України, а й зарубіжжя. Новозбудований Дім молитви є більшим. Він має два рівні та прибудови для занять недільної школи та хору. Є конференц-зал, кімнати для гостей тощо. Придбано звукову і телевізійну апаратуру. Багато зусиль до швидкої відбудови Дому молитви приклав керівник Братства М.К.Величко. (Т.Булах, О.Балясна)

ЕТНІЧНІ РЕЛІГІЇ

Хмельницька громада рунвірів в приміщенні лялькового театру обрядово зустріла і відсвяткувала прихід нового, 11003-го Оріянського року. Він започатковує себе з початком березня, коли пробуджується природа до весни.

рода ще спить глибоким сном, а Сонце майже не з'являється над обрієм, коли день є найменшим. То ж відродження рун вірами народних традицій і вірувань відтворює той унісон, який існував між способом життя людини і станом природи.

Київську караїмську святиню - кенасу, що на вул. Ярославів Вал, побудовану ще в 1900 р. відомим архітектором В.Городецьким, треба рятувати. Після побудови поруч станції метро будівля від постійних вібрацій стала руйнуватися. Завдяки унікальним зусиллям Національного інституту будівництва та архітектури вдалося зробити в фундаменті діагональні буроін'єкційні стовпи, залагодити деформації в стінах, поставити стяжки. Проте не вистачає коштів для того, щоб відреставрувати внутрішній простір кенаси, який був оздоблений різьбленням по каменю, ліпкою у вигляді арабесок. Та ще будівлі слід повернути два куполи. Київські караїми чекають, коли зрештою повернуть їм храм. Але самі вони його до належного стану навряд чи доведуть. То ж може слід якось це питання вирішувати із Спілкою театральних діячів, яка нині орендує приміщення.

МУСУЛЬМАНИ В УКРАЇНІ

Мусульмани Криму разом з місцевим іракським земляцтвом підготувалися до прийому біженців з Іраку. Кримська влада очікує їх не так багато, десь біля ста. В Сімферополі вже підготува-

ли постійно діючий пункт з прийому біженців.

Невдоволення корінного мусульманського населення Кримського півострова викликає антиіракська позиція української влади. Таке застереження прозвучало з уст народного депутата України, члена меджлису кримськотатарського народу Рефата Чубарова після прийняття Верховною Радою ухвали про направлення до Кувейту батальйону українських військ.

Мусульманські громади Криму одержують у власність будівлі клубів, які раніше були мечетями. Рішення про це прийняла Рада Міністрів Криму. Стимулом до його прийняття послужили прохання релігійних організацій "Ак-Шейіх" з села Красна Зоря та "Йфдет" з села Маловидне про передачу їм у власність колишніх культових будівель.

День Ашура (13 березня) - це день, з якого починається рік за мусульманським календарем. В цей день, як і в дні до і після нього мусульманин має дотримуватися посту, який очищає його від гріхів, скоєних протягом року пройдешнього. Правда, згідно ісламу, не всі гріхи можна викупити цим постом, зокрема п'янство. Відвідування хворого в День Ашура зараховується як відвідування всього людства. Невеличка жертва знедоленому в цей день відплатиться винагородою вели-

жертва знедоленому в цей день відплатиться винагородою величиною у гору Ухуд. Від передсмертної агонії спасе ранкова молитва цього дня. Мусульмани вірять, що саме в цей день Аллах створив Небо, Землю, ангелів і першу людину.

ІУДЕЙСЬКИЙ СВІТ

Пурім. Це свято іудейської релігії має вже понад 2300-річну історію. Особливо урочисто його цього року відзначали в синагозі Бродського. Починають іудеї його відзначати 17 березня. В кінці Вавілонського полону полоненні євреї жили в Персії на території імперії царя Ахашвероша (Артаксеркса). Загалом їх життя тут було сприятливим, а особливо після того, як цар вирішив одружитися на єврейці Естер. Проте царицю недолюбливали в оточенні Ахашвероша. Його радник Аман задумав організувати винищення євреїв і за велику винагороду запропонував царю схвалити цю ідею. І хоч ця змова трималася у великому секреті, але євреї дізналися про неї. За порадою мудреця Мордохея Естер повеліла всім підданим дотримуватися посту протягом трьох днів. На четвертий день вона пішла до царя і просила царя за свій народ. Ахашверош послухався її і відмінив указ про знищення євреїв, день якого обрав Аман шляхом жеребу (на євр. - пур). Замість Мордохея було повішено Амана. Згідно звичаю, йому відрізали вуха. Удень свята в сина-

гогах обов'язково читають історію про Естер. Коли при цьому виголошується ім'я Амана, то всі тупають ногами, використовують інші форми шуму, щоб заглушити це ім'я і цим висловити свою зневагу до інтригана. Символом вух Амана є традиційні для свята печива-трикутнички (гоменташен) з начинкою маком або повидлом. В день цього свята віруючий єврей обов'язково має вгостити когось із знайомих двома видами яств, дати як мінімум двом біднякам гроші або їжу. В цей день дозволяється випити таку кількість спиртного, щоб втратити можливість відрізяти слова "Благословен Мордохай" і "Проклятим будь, Аман", поміняти місцями добро і зло. Свято Пурім у євреїв є найпарадоксальнішим синтезом реального і сакрального, найвеселішого та найвідчайдушнішого.

Головний рабин Всеукраїнського єврейського конгресу Моше-Реувен Асман є одним із тих шести духовних лідерів, яким довіряють у розподілі тієї гуманітарної допомоги, яка надходить в Україну від єврейських організацій зарубіжжя. Зокрема ра-

ницькій та Черкаській областях. За організацію допомоги нужденним Чернігівщини обласна адміністрація нагородила його Почесною грамотою. Нещодавно гуманітарна допомога була передана одній із найбільш відомих дитячих лікарень - Охматдіту.

Громада Прогресивного юдаїзму Керчі налагодила добрі стосунки з реформістською громадою "Еліс Гарден" з Лондона. Сприяючи відродженню релігійного життя серед євреїв Криму, лондонці передали ще в 2000 р. свиток Тори в Керч, коли тут прогресивні іудеї ще не мали свого власного приміщення. Тепер, в день відкриття керченської синагоги, громада "Еліс Гарден" подарувала для святої реліквії срібну оправу.

Зимові табори для єврейських дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки щороку в Україні влаштовує Міжнародний благодійний фонд "Керн Ор" ("Промінь світла"). Цього року оздоровлено понад 50 дітей на базі пансіонату "Гута" (Івано-Франківська обл.). Діти вивчали іврит, єврейську історію, культуру, традиції. Багато уваги організатори табору приділили спортивній підготовці відпочиваючих, походам у гори. *(В.Матвєєв)*

Відреставрована головна синагога Києва, побудована ще в 1894 р. на кошт купця Габрієла Якова Розенберга, відкрилася знову у березні. Реставрація її

обійшлася у 1,5 млн доларів. Відкриваючи святиню, головний рабин Києва і України Яків Дов Блайх сказав, що вона є вічним символом єврейського народу і його ренесансу в Україні. Громада одержала з нагоди знаменної події вітання від Президентів України й Ізраїлю.

Організатор погрому Центральної синагоги м.Києва 13 квітня 2002 р. Дем'ян (Дм.Волков) засуджений Печерським районним судом на 4 роки позбавлення волі. Вперше за роки незалежності щодо нього було використано статтю 161 (ч.2) Кримінального Кодексу України, яка звучить так: "Навмисні дії, спрямовані на розпалювання національної і релігійної ворожнечі й ненависті, на приниження національної честі і гідності й приниження почуттів громадян у зв'язку з їх релігійними переконаннями, поєднанні з насиллям".

НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ УКРАЇНИ

Неорелігійна група фараонівців з'явилася в Києві. Послідовники групи прагнуть поєднати 12 відомих церков і збудувати в столиці Храм всіх народів, який вони називають "найбільшою нерукотворною Пірамідою за всю історію людства", "восьмим чудом світу", що поєднає все: демократію, права людини, патріотизм, культуру, музику, релігії тощо. Послідовники групи визнають

культуру, музику, релігії тощо. Послідовники групи визнають тільки Ісуса і Мухаммеда істинними пророками, закликають читати тільки те, що вони говорили. Проте основою всього проголошується якийсь безіменний добрий Фараон, що має керувати будівництвом нерукотворної Піраміди.

Черкаські буддисти сповіду-ють слов'янський буддизм, оскільки вважають, що батько Будди походить з доісторичної Ортанії-України. Засновником і проповідником черкаської буддистської громади "Білий лотос" є Володимир Скубаєв. Всі тут - учні та кандидати в учні школи кунг-фу "Ша фут фань". В перекладі з ласької це звучить як "П'ять бойових котів". У господарстві монастиря утримують бойових собак, бойових півнів і гусей. На подвір'ї храмового комплексу налаштовано фонтан, вода з якого, як твердять, є цілющою. Лікувальні властивості має також піраміда з чорного граніту, де здійснюють свої молитви-мантри буддисти. "Ша фут фань" - це місце, де можуть бути лише жерці. Святилище побудоване у формі піраміди, на вівтарі яко-

го встановлено чорний космічний камінь бенбен. Посвячені жерці "П'яти бойових котів" проводять перед бенбеном спеціальні ритуали, входячи, на їх переконання, в такий спосіб в "інформаційне поле Сіріуса". Скоро в храмовому комплексі з'явиться лицарський зал, де будуть висіти портрети українських гетьманів та полковників Богдана Хмельницького. Характерно, що В.Скубаєв є радником гетьмана Українського козацтва Івана Біласа. Він вважає, що розвивати національний дух самосвідомості є почесним завданням черкаських буддистів. (*Голос України. - №59*)

Учні Фалунь Дафа готуються до участі в Днях Києва в кінці травня ц.р. В минулому році на цьому дні їх репрезентувала громадська організація "Кіото", яка виступає за здоровий спосіб життя і духовне удосконалення людини. Тим, кого зацікавила організована тоді виставка, роздавали відповідні матеріали про школу Фалунь Дафа.

МІСТИКА

Знову сатаністи. Газета "Факты" 21 береня видрукувала статтю під назвою "Дабы "возмужать", 14-летние сатанисты из Львова убили своего друга". В підзаголовку до статті С.Карнаухова та Л.Заглади звучало "Это уже третий по счету громкий судебный процесс над поклонниками дьявола, совершившими преступление,

ний характер". В статті розповідається, як два розв'язані поведінки юнаки зарізали свого товариша. Навіть була спроба відрізати йому голову, але цьому перешкодили прохожі. В чому віднаходять сатанізм вбивць автори статті? Перше. Говориться про якесь захоплення сатанізмом, але не сказано конкретно, в чому ж воно виявлялося. Друге. Слухали переважно музикальні групи "Каннібал Корпс" та "Мерлін Менсон". Третє. Малювали на руках символи і знаки сатаністів, малювали їх також на стінах будинків. Четверте. Захоплювалися кривавими містичними іграми в комп'ютерних клубах, за що їх називали Антихристами. Але, уважно прочитавши статтю, приходиш до висновку, що сатанізму в поведінці і діях підлітків надто мало. Маємо скоріше браваду під сатанізм. Може комусь під час судового процесу вигідно було їх дії прилаштувати

до сатанізму, бо ж тоді матимуть пом'якшуючу статтю: того вимагали норми релігійного вчення. Тут маємо скоріше вияв названого в статті "ужастикання", юнацької крутизни, гордині від дозволеної собі розв'язаної поведінки. Все це робилося поза очима батьків. Більше того, при наявності все ж якогось страху перед Церквою, яку вони відвідували щонеділі і до якої навіть хотіли звернутися для сповіді після скоєного злочину. І зробили б це, якби були переконані в таємниці сповіді. То ж чи маємо тут просто злочин, сформований "телевізором і комп'ютером" і дозволений тим безконтрольним способом життя, який вели юнаки, а чи ж можливо, як зауважують автори статті у "Фактах", вбивство ритуального характеру? Скоріше перше, але списане вже після злочину на друге.

РЕЛІГІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

РЕЛІГІЯ І СВІТ

Європейці заявили про своє бажання жити за спільною Конституцією без згадки про Бога чи будь-яку релігію. Таке рішення після довгих дебатів прийняла спеціальна погоджувальна рада проекту Конституції Об'єднаної Європи. Більшість учасників обговорень прийшли до висновку, що текст Конституції не має включати жодних посилань на релігію чи Бога. Попередньо пропонувалося визначити Європейський Союз як спільноту, що приймає іудео-християнську спадщину як свою фундаментальну цінність, або ж сказати про християнство як базовий корінь європейської ідентичності. Противники такої позиції стверджували, що Європа давно вже не є монорелігійною, тому максимум, що можна дозволити, це в преамбулі зазначити, що "Союз має поважати культурне, релігійне, мовне багатоманіття Європи". Однак під тиском християнських Церков до статті про Європейські цінності включена згадка про християнські корені Європи. Серед 1100 зауважень, що зроблені до проекту Конституції за два роки існування погоджувальної ради, питання про включення до її тексту згадок про Бога викликало найбільш жваву дискусію. В червні остаточний варіант Конституції має бути пред-

ставлений главам держав ЄС, тому дебати триватимуть недовго. Делегати, що представляють 15 європейських урядів і 13 - від країн-кандидатів, до літа мають визначитися щодо остаточного тексту спільної Конституції. (WWRN)

На початку березня опублікований "Щорічний звіт членства в північноамериканських релігійних групах" (The "Yearbook of American & Canadian Churches"), який включає нові статистичні дані. Деякі з цифр подані вперше, зокрема щодо чорно-протестантських деномінацій. Переглянуті і подані більш достовірні дані щодо Національної баптистської конвенції США. З 1992 р., коли їх кількість сягала 8,2 млн. членів, чисельність впала і дані оновлені. Сьогодні вона об'єднує 5 млн. віруючих. Церква Бога у Христі як найбільша чорна Церква вважає, що має 5,5 млн. послідовників, але ці цифри не оновлювались з 1991 р. Африканська Методистська єпископальна Церква втратила 7,5% своїх вірних від минулорічних і складає 2,3 млн. в той час, як Африканська Методистська єпископальна Церква Сіону зросла на 11,7% і складає 1,5 млн. вірних. Римо-католики звітують про своє 2,5% зростання. Маючи 65 млн., вона залишиться найбільшою штатівською деномінацією. Про своє зростання заявляє Церква

Ісуса Христа Святих останніх днів (5,3 млн.) - на 2%, і Асамблея Бога (2,6 млн.) - на 1,9%. Єпископальна церква має 2,4 млн. вірних, здобувши 1,4% в минулому році. Наступні дві найбільших протестантські церкви - Південнобаптистська конвенція (16 млн.) вдвічі більша за Об'єднану методистську церкву (8,3 млн.). Всі деномінації в США дають 158,95 млн. послідовників. Цей щорічний звіт підготовлений Національною радою церков і видрукований в видавництві "Abingdon Press".

Антиісламізм в США поступово наростає. Він торкнувся вже освіти і науки. Так, професор Джорджтаунського університету Джон Емпозито, який видрукував чотиритомну Оксфордську енциклопедію сучасного ісламу, одержує електронні листи із погрозами розправи як зрадника. В Мічиганському університеті його ректору із-за постійних викликів до суду прийшлося відмінити семінар з палестинського питання, оскільки дехто цей захід розцінив як "глибоко антисемітський", антиізраїльський. Але ось ректору університету штату Північна Кароліна приходить судитися із студентами-християнами, які вважають, що за умов релігійної свободи вони мають право читати і вивчати Коран. Це ще раз засвідчує те, що конфлікт існує між ісламом та іудаїзмом, який останній прагне переформувати в конфлікт між ісламом і християнством.

США самі породили своєю необдуманною і незваженою політикою антиамериканізм у всьому

світі, а особливо серед мусульман. Тому вони не застраховані від нових терактів. В мусульманських країнах хвиля протесту ввібрала всіх, в т.ч. й дітей, які мають надто радикальні і фундаменталістські настрої. Так, під портретами Бен Ладена пройшов грандіозний мітинг в Пакистані, організований партією Джаміат Ульма-ель-Іслам.

США - найрелігійніша із всіх високорозвинутих країн світу і найближче в цьому стоїть до мешканців нерозвинутих країн. "Багатші нації надають мало значення релігії. Однак США є винятком із цього правила", - відзначають соціологи. Про це повідомляє газета "Вашингтон Таймс" на основі узагальнень проведених досліджень в 44 країнах світу. Так, шестеро американців із 10 відзначають важливу роль релігії в їхньому житті. Аналогічну відповідь в Канаді дало в два рази менше опитаних. Найменш релігійними в Європі виявилися французи і чехи. Тут лише 11% заявило про якусь роль релігії в їхньому житті.

Англійці також не надто релігійні, але у них кожний третій засвідчив якусь значимість релігії для себе.

Буш прагне піднести свій імідж як християнина постійним використанням у своїх промовах релігійних термінів. Він, зокрема, визнав Ісуса Христа тим політичним діячем, що змінив його серце. "Ми не заявляємо, що знаємо всі шляхи Всевишнього. Але все таки ми можемо покладати надію на люблячого Бога протягом усього життя і всієї історії. Нехай Його керування буде з нами сьогодні". То ж, якщо слідувати логіці міркувань Президента, розв'язана ним війна проти Іраку є керуванням Ісуса Христа, а відтак його заклик любити навіть ворогів вже не діє. Тут слушною є думка редактора газети "Християнський світ" (№4) В.Чернявського, який нещодавно побував у США: "Америка веде не Божу війну, а свою особисту. Тому паніки більше, ніж реальної небезпеки".

В США обмежують в правах сікхів. Так, із нью-йоркської поліції увільнили її співробітника Амрік Сінгха Ратура лише із-за того, що він відмовився змінити свою зовнішність - поголитися і замінити тюрбан на фуражку. Батька і брата Амріка вдалося зламати і вони відмовитися мати зовнішні ознаки чоловіка-сікха. Подавши позив на поліцейський департамент, який ввів дискримінації за релігійною ознакою, Амрік Сінгх Ратура хоче добитися змін

в поліцейському управлінні. В своїх намірах Амрік одержав підтримку поліцейських-сікхів Великобританії та Канади, де не існує таких обмежень, як у США.

Методист Дж.Буш і англіканин Т.Блер постануть в Міжнародному кримінальному суді в Гаазі як міжнародні злочинці, які в розв'язаній ними війні проти Іраку призвели до масових жертв серед цивільного населення, які знехтували загальнолюдськими принципами моралі. Ініціатива такої справи виходитиме від декількох міжнародних правозахисних організацій, в т.ч. й від "Міжнародної амністії". (Українська газета. - №11)

Більшість американців вірять в привиди - це підтвердили останні дослідження щодо релігійної віри, проведені 21-27 січня 2003 р. Вони засвідчили, що більша частина дорослих американців вірять в привидів, третина - приймають астрологію, більше чверті - вірять в реінкарнацію. Що цікаво, більш псевдорелігійною виявилася молодь у віці 25-29 років, ніж літні люди віком 65 і старші. Так, у привиди вірять, відповідно, 65% і 27%, астрологію - 43% і 17%, реінкарнацію - 40% і 14%. За матеріалами попередніх опитувань було відомо, що переважна більшість американців вірять в Бога, спасіння після смерті, рай, воскресіння, пекло і диявола. З'ясовано, що жінок, які сповідують християнство, більше, ніж чоловіків, що негрів більше, ніж

білих та іспанців, що рівень релігійності серед неосвічених людей є вищим, ніж у високо освічених. Це підтверджується наступними цифрами: 90% віруючих включають 93% жінок, 96% негрів і лише 86% чоловіків, 85% освічених. Серед християн 1% не вірить в Бога, 8% - в спасіння після смерті, 5% - в рай, 18% - в пекло.

Поляки - найрелігійніша нація Європи. 95% їх відносять себе до якоїсь конфесії. Поляків навіть хвилює те, що, ввійшовши до Євросоюзу, вони зіткнуться з невисокою релігійністю громадян його країн. Турбує поляків і те, що Європарламент виступає за легалізацію абортів, зрівнювання у правах законних подружніх пар з парами, де живуть "на віру", зокрема і з гомосексуальними, проти чого виступає католицька церква. Поляки також невдоволені тим, що в преамбулі конституції ЄС не згадується Бог. На конгресі католицьких рухів у місті Гнезно під назвою "Куди йдеш, Європо?", на якому головував примас Польщі кардинал Юзеф Глемп, говорилося, що входження Польщі в Європу призведе до моральної деградації в країні. Пікетувальники конгресу несли гасла: "Поляче, не будуй ЄвроСодому!", "Якщо в Євросоюзі немає місця для Бога, то в ньому немає місця і для поляків!".

В Греції будуть судити австрійського художника Герхарда Хадерера - автора книги "Життя Ісуса", а також її видавця і

перекладача. Книга ця, яка раніше друкувалася в Австрії та Німеччині, вміщує збірник карикатур, які в юмористичній формі ілюструють Євангелії. Так, Таємна вечеря в книзі подається як вечірка, під час якої Ісус сидить в хмарі диму. Під час "ходіння по водах" Спаситель, катаючись на віндсерфінзі, використовує купальний халат замість паруса. Коментуючи початок судового процесу, а також факт арешту книги, Хадерер заявив, що це нагадує йому середньовіччя. "Моя книга - не атака на релігію чи віруючих. Вона адресується тим, хто прагне ставитися до своєї віри з чистим серцем і через юмор стати ближче до Бога". Хадерер у відповідь на дії грецької влади подає свій позив до Європейського суду із прав людини.

Діалог Ватикану з Константинополем продовжується.

Зустріч кардинала Вальтера Каспера з Патріархом Варфоломеем послужила "серйозним кроком вперед" у справі налагодження відносин між православною і католицькою церквами. Представляючи Папу Римського на урочистостях з нагоди дня святого Андрія Первозванного, кардинал передав Патріарху листа, в якому знову звучить пропозиція продовжити діалог Церков. І ось відповідь. Офіційно узгоджено, що вже восени ц.р. відбудеться богословський діалог двох Церков. Православна Церква повідомила, що вона з часом передасть "теми для обговорення".

Католицький хрест командо-ра жіночого чернечого Ордену св.Брігітти отримав Фідель Кастро. Нагороду вручено за "вносок у справу захисту високих ідеалів діалогу і миру". На Кубі нині діють 53 жіночих і 22 чоловічих католицьких ордени, 20 з яких з'явилися за останні 10 років.

Фахівець із вивчення Туринської Плащаниці о.Джанфранко Бербенні висловив своє невдоволення роботою із дослідження святині. 70 років тому було утворено спеціальну комісію, яка мала зайнятися цим. Проте з 26 проєктів зреалізовано лише один - застосування радіовуглецевого методу С-14. Останній показав, що Плащаниця з'явилася десь в ХШ-XIV століттях. То ж маємо під питанням автентичність Туринської святині як посмертного покривала Ісуса Христа. Ми вже писали у зв'язку з останнім про ціну тієї копії, організації масового поклоніння якій нині так багато приділяють уваги в УГКЦ.

Процес ліквідації релігійних спільнот в Росії продовжується. Так, в Нижегородській області Управління міністерства юстиції передало позив 26 релігійним організаціям як таким, що не пройшли перереєстрацію. Серед них є неоязичницька громада, громади свідомості Крішни, християнські і баптистські спільноти, навіть мусульманські громади. Лише в Нижегородській області протягом десяти років не перереєстровано 46

релігійних спільнот. Суд вирішує питання законності ліквідації Нижегородського релігійного товариства прогресивного іудаїзму "Сімха". Російська Православна Церква такі дії влади розцінює як "природний процес, а не якийсь там придушення релігійної свободи".

Чернець Лібанніу Крістіу - радник Президента Бразилії із соціальних питань. Цей священик відомий своєю прихильністю до т.зв. "теології звільнення". Відомо, що Крістіу симпатизував кубинській революції і навіть присвятив одну із своїх праць Фіделю Кастро. Чернець відповідатиме за зв'язки держави з Церквою і реалізацію останньою своїх соціальних проєктів.

Арабська Сирія гарантує свободу віросповідань. Як відзначив віце-президент Абдель Халім Хаддам, приналежність сирійців до своєї країни визначається насамперед їх відчуттям Батьківщини, а не релігійної належності. Конфесійна належність - це їх особистий вибір, відносини з Богом - це їх особисті відносини. Ми не втручаємося в їх відносини з власною совістю. Водночас Сирія несе велику відповідальність у світі за долю релігій, бо ж вона стала колискою християнства. Іслам також поширився з її земель.

Керівництво шкіл у США й Канаді забороняло вчителям вживати слово "Різдво" в дні зимових релігійних свят, бо ж це ніби-

то "ображало" почуття учнів, які не належать до християнства. Рекомендувалося вживати при цьому не термін "Різдво", а "сезон свят". Заборонялося також використовувати навчальні матеріали, в яких міститься слово "Різдво".

Федеральний суд США визнає, що клятва, яку вслух щоденно виголошують американські школярі, суперечить Конституції США, зокрема її першому додатку, де говориться про свободу віросповідань. Судді вирішили, що в клятві, написаній ще в 1892 р. і схваленій конгресом у 1942 р. наявна "неприпустима точка зору, яка повністю приймає суто релігійне питання про існування і достовірність Господа". З юридичної точки зору однаково: сказати, що "нація під Богом" чи "нація під Ісусом, Вішною, Зевсом і так далі". Президент Буш назвав судові рішення "смішним". Але ж воно є!

Фідель Кастро вперше відвідав католицький монастир. 8 березня він був на освяченні центру сестер-бригідок. Під час розмов кубинський лідер з великим задоволенням і схваленням оцінював виважену і розумну політику Ватикану щодо акцій США в Іраці. Відомо, що Святійший Отець майже щодня закликає до миру на іракській землі. Понтифік не розуміє християнина Буша, який нехтує вченням Ісуса Христа.

Кількість християн в Індії зростає неухильно. Згідно статисти-

ки, тут кожні 42 хвилини хтось приходить до Христа, приймає водне хрещення, а кожної доби з'являється нова церква. Лідер Індійської Євангельської Команди П.Варгіс разом зі своєю командою лише в 2001 р. хрестив біля 22 тис. осіб. Команда ця нині має понад 2 тис. місіонерів. В 2001 р. в Індії було утворено 22 регіональні інститути з річним курсом навчання місіонерів. Найбільш схильні до євангелізації в Індії даліти - каста недоторканих, що налічує 300 млн. обездолених і позбавлених будь-яких прав людей. Десь біля 100 млн. їх вже готові прийняти християнство, але цьому всіляко протидіє влада і поліція, вдаючись до погроз і навіть фізичних розправ.

Святині Вифлеєму не для християн. В місто народження Ісуса Христа сьогодні туристам не потрапити. Ізраїльська армія оточила його кільцем блокади й оголосила закритою військовою зоною. Місцеві мешканці, 4/5 стотисячного населення - християни, під час цього річного Різдва із-за комендантської години не могли відвідати святині, помолитися біля них. Центральні вулиці Вифлеєму перегороджені бетонними плитами. В "Місті троянд" дислоковані ізраїльські блокпости. Готелі закриті із-за відсутності туристів. А вони не їдуть сюди тому, що із-за тяганини в аеропорту "Бен Гуріон" з різними перевічками, могли затриматися в Ізраїлі на декілька діб. Тож не настав час силою влади міжнародного співтовариства вве-

сти в Ізраїль і Палестину міжнародні військові сили і дати можливість вірним трьох релігій - іудаїзму, християнства, ісламу - вільно відвідувати свої святині. Самі ж ізраїльтяни і палестинці спокій на своїх територіях ніколи не забезпечать. Та й в міста Ізраїлю, де розміщені святині, їздити із-за постійних терактів не небезпечно.

КАТОЛИЦИЗМ

Папа Іван Павло II протягом березня місяця неодноразово виступав проти війни в Іраці.

"Святий престол так само, як і уряди багатьох країн світу, - зауважував він, - прагне відвернути нову війну в Перській затоці, яка може принести величезні біди народам". 23 березня Іван Павло II відзначив: "Те, що нині відбувається в Багдаді, загрожує безпеці всього людства". Розпочата в односторонньому порядку, без згоди ООН, війна з Іраком буде злочином проти миру, сказав архієпископ Жан-Луї Торан - секретар Апостольської Столиці з питань міждержавних відносин. Проте глухим до цих закликів мудрого християнина Папи Римського "християнин" Дж.Буш. Над ним тяжіють явно не християнські цінності.

Папа Римський готується до поїздки в Іспанію. Це вже п'ятий його візит в цю країну. Цього разу він буде лише в Мадриді. Візит заплановано на 3-4 травня. Під час перебування в Іспанії Папа має

намір канонізувати п'ять блаженних, зустрітися з молоддю.

Католицька Церква Литви підтримує вступ своєї країни до Європейського Союзу. Єпископи Церкви закликали вірних голосувати за це під час референдуму. "Ми сьогодні не маємо іншого вибору, як тільки стати частиною Об'єднаної Європи", - написали вони у спеціальному Зверненні.

Католики Святої Землі виступають проти будівництва стіни довкола Вифлєсму. Католицький патріарх Єрусалиму Майкл Сабах направив послання до президентів католицьких та єпископських конференцій всього світу із закликом перешкодити ізраїльським планам. У Зверненні зокрема сказано: "Ми звертаємося до християн усього світу зробити будь-що для того, щоб місто Різдва Христового залишилося містом, до якого можна буде вільно в'їхати, і де було б безпечно мешкати та молитися. Зробіть все можливе через ваш уряд та через посольство Ізраїлю у ваших країнах, доки ще не пізно".

"Ми перебуваємо напередодні нової фази єкуменічних відносин". Це слова голови Папської Ради у справах сприяння єдності християн кардинала Вальтера Каспера, сказані ним під час інавгурації кафедри єкуменізму в Римському Університеті св. Томи. Оптимізм кардинала пояснюється певним "потеплінням" у відносинах Ватикану з Московською Церквою.

Апостольський нунцій в Іраці архієпископ Фернандо Філоні залишився в Багдаді в дні військової інтервенції США. До речі, і під час першої війни США проти Іраку в 1991 р., яку затіяв і програв батько нинішнього Президента Америки, єдиним послом, який залишався в Багдаді, був тодішній Апостольський нунцій архієпископ Мар'ян Олесь. Він не залишав будинок нунціатури навіть під час бомбардувань Багдаду. Папа Іван Павло П майже щодня протягом березня засуджував агресію США проти Іраку, оцінюючи її як ворожу духу християнства акцію.

Ще одного католицького священика визнано владою Росії небажаним. Це - отець Броніслав Чаплицький, який був настоятелем костелу в Пушкіно біля С.-Петербургу, викладачем католицької духовної семінарії Цариці Апостолів у Петербурзі, збирав матеріали до мартирологу Католицької Церкви в СРСР. Без будь-якого пояснення причин отцю запропоновано протягом двох тижнів залишити Росію.

Гостру нестачу священиків відчувають церковні єпархії Чехії. "Більше ніж у половині храмів моєї єпархії немає парафіяльних священиків. Відразу після падіння комунізму в нашій семінарії було 150 студентів, а сьогодні - лише 60", - заявляє голова католицької єпископської конференції країни архієпископ Ян Граубер.

Нічні храми почали діяти в Італії. Священики-католики враховують зайнятість молоді протягом світлої частини доби на роботі і реальну відсутність у неї можливості бувати на богослужіннях при денному ритмі роботи церкви. Тому деякі храми відтепер відкриваються з 23 години. "Нічні храми", як правило, відкриваються в тих мікрорайонах, де зосереджені нічні клуби і кафе. Перший досвід з організації нічних церков увінчався успіхом.

Римо-католицька церква знайшла оригінальний спосіб популяризації духовної музики. Замість дзвінка вона рекомендує в мобільні телефони вмонтовувати релігійні мелодії, зокрема "Аве-Марія" або "Сальве Регіна". На веб-сайті www.catholictones можна знайти й інші мелодії, які рекомендує Церква.

Виключити із списку семи гріхів черевоугодництво просить Папу Римського "Асоціація гурманів". У листі, надісланому Понтифіку її президентом Аполонією Пуалан, містяться фрагменти підготовленого її батьком - булочником Ліонелом Пуаланом, який нещодавно загинув в авіакатастрофі, прохання до Папи замінити вживане у французькому перекладі слово "гурманство-gourmandise" (обжерливість) на слово "gloutonnerie" (обжорливість), яке більше відповідає поняттю гріха. Бо ж хто уникає бажання поласувати смачними стравами. В листі нагадали Папі, що він під час одного із

своїх виступів із задоволенням згадав про англійські тістечка з кремом. Та й у самій Біблії містяться описи багатьох бенкетів.

ПРОТЕСТАНТИЗМ

Анліканство має шанс на свій новий ренесанс. Такі сподівання анлікани (а їх нині у світі десь 70 млн.) пов'язують із обранням на посаду свого провідника - архієпископа Кентеберійського Ровена Вільямса, досить молодого як для церковного середовища - 52 роки - владики. Вільямс дещо оригінальний у своєму думанні і своїй діяльності. Будучи одним із провідних анліканських теологів і водночас професором богослов'я Оксфордського університету, він подеколи висловлює думки, далекі від усталених. Всупереч волі багатьох релігійних діячів, Вільямс висвячує на священника гомосексуаліста. Носить він скромну рясу без золотого оздоблення, не любить розкоші. Радикально-ліберальна позиція архіпастиря у декого викликає побоювання. Відтак він має і своїх прихильників і водночас ворогів. Архієпископ одружений. Має двох дітей шкільного віку.

Глава Анліканської Церкви архієпископ Ровен Вільямс виступив категорично проти війни в Іраці США і його країни. Він водночас є противником роззброєння Іраку. І це не перший вияв антиамериканізму владики. Ще в 1980 р. його заарештували на злітній смузі

американської авіабази під час антивоєнного протесту. Вільямс закликає не лише проголошувати, а жити за принципами християнської моралі. Відтак він засуджує американців, які нехтують принципом християнської любові.

Відео допоможе здолати ту кризу, яку переживає нині анліканська Церква. Таку надію має її новий глава архієпископ Ровен Вільямс. З ініціативи владики створено сорокахвилинний спеціальний відеофільм з його промовою, який розіслано майже в 11 тисяч анліканських парафій Туманного Альбіону. Продюсером фільмів Церкви стала Джейн Озанн, яка тривалий час працювала на Бі-бі-сі, а тепер є членом єпископальної ради АЦ. Новації архієпископа спричинені його прагненням ввійти в оселі тих парафіян, які не відвідують недільні богослужіння. Як свідчить статистика, їх в храмах тепер буває менше мільйона. Найбільше британців (6%) з'являється лише на Різдвяні Богослужіння.

Шведська лютеранська Церква прагне замінити традиційні пожертвування, коли приходиться носити в кишені грошові купюри, на пожертвування за допомогою кредитних карток. Нововведення особливо сподобалося молоді. Почали цей експеримент з лютеранського храму в м.Норрф'ярден, де пастором є жінка Карін Сандлюнд і який відзначається своїми новшествами.

В храмі одначе збереглися й урни для пожертвувань.

Російські п'ятидесятники за-судили насилля на Близькому Сході. У підписаній Головою Союзу єпископів Російського об'єднання християн віри євангельської Сергієм Ряховським заяві говориться, що "Ісус прийшов на Землю як Миротворець. Показавши, що найкраще вирішення будь-якого конфлікту - це мир". Російські п'ятидесятники не байдужі до подій на Близькому Сході, бо ж це - кровопролиття, залишення дітей сиротами, а жінок - вдовами.

Протестанти можуть виходити протягом години щодня в ефір. Дозвіл на це одержало протестантське "Альфа-Радіо" Білорусі після 18 місяців інтенсивних переговорів з урядом. Це може служити свідченням того, що Президент О.Лукашенко прагне привести свою внутрішню політику у відповідність з європейськими стандартами.

Благодійницька організація "Добрий Самарянин", очолювана відомим баптистським проповідником Фр.Гремом - сином Біллі Грема, уже четвертий рік реалізує через Біблійний Центр "Нове життя", що в Алмати, свій благодійницький проект. На початку року діти Казахстану одержали різдвяні подарунки, підготовлені християнськими родинами США, Англії, Канади, Голландії, Фінляндії та Німеччини. В цьому році еван-

гельські церкви США передали благодійницьку допомогу в 90 країнах 6 мільйонам дітей-сиріт та дітям із незабезпечених родин.

Неопротестантські громади зростають в США переважно за рахунок вихідців з латинської Америки. Так, незалежна п'ятидесятницька церква "Iglesia de Restauraciun Elim" (Лос-Анджелос), яка почалася в 1986 р. з трьох осіб, нині має 4200 вірних, які пришли до неї переважно з католицької Церкви. Як говорить пастир Рен Моліна, "вони втомилися від традицій, хочуть мати справжні стосунки з Ісусом, хочуть щоб Його любов була в кожній сфері їхнього життя". Пастир іншої, найбільшої в США латиноамериканської церкви - 6000-ної Асамблеї Божої (Санта Ана, Каліфорнія) Даніель де Леїн відзначає: "Нам вже не вистачає того, що ми маємо". Бо ж справді не так давно ця Церква мала всього 60 вірних. До 30-тисячної церкви в Х'юстоні нещодавно приїхав з півдня Америки відомий лідер поклоніння Маркос Віт. Щотижня він повертає до церкви 50-60 осіб.

Свідки Єгови в Грузії знаходяться поза сферою дії закону про свободу віросповідань. Їх прагнення провести конгрес закінчилося погромом, організованим молодчиками із Грузинської Православної Церкви. В будинку Ушанги Бунтурі, який надав площі для проведення конгресу, було проведено обшук, вилучено

Біблії, іншу релігійну літературу. Все це разом з речами Бунтурі було спалене в його дворі. І хоч всі ці безчиння бачила міліція разом із своїм начальником місцевого відділення, але якусь протидію учасникам злочину вона не виявила.

Протестантські церкви стають об'єктами нападів в багатьох мусульманських країнах. Так, жертвами вибуху гранати під час різдвяної служби стали три пресвітеріанина в селі біля пакистанського міста Даска. В Об'єднаних Еміратах арештовано філіппінського пастора за поширення християнської літератури. В Азербайджані погрожують звільненням з роботи членам баптистської спільноти. Наказано припинити свою діяльність невеличкій громаді баптистів в Казахстані, а їх лідеру погрожують арештом. В Узбекистані християнин-баптист одержав 10 днів позбавлення свободи за проведення служби Божої у своєму помешканні.

ПРАВОСЛАВ'Я

Елладська Православна Церква засудила війну США проти Іраку. В заяві Синоду ЕПЦ сказано, що "Елладська Церква висловлює своє співчуття і підтримку всім, хто переживає випробування війною, незалежно від їх національності, раси й релігії. Вона також вітає зусилля всіх, хто бореться за мир, хто бореться

проти насилля, звідки б воно не виходило".

Предстоятель Сербської Православної Церкви патріарх Павло прийняв у своїй резиденції в Белграді секретаря Ватикану з питань міжнародних відносин архієпископа Жан-Луї Торана. Ця зустріч засвідчила потепління відносин між Патріархією і Апостольською Столицею. Хоч на території Сербії і діє три єпархії католицької церкви, але католики становлять тут лише 4% населення.

Грузинська Православна Церква звернулася з проханням до уряду країни визнати особливий статус Мцхети як духовно-адміністративного центру. Місто має бути проголошеном святим нарівні із Єрусалимом, грецьким Афоном. Згідно оповідей, в Мцхеті знаходиться хітон Господній - одна із значимих святинь Вселенського християнства. В цьому місті Православ'я свого часу було проголошене державною релігією Грузії. Тут вінчалися на царство грузинські монархи. В Мцхеті - патріарша резиденція ГПЦ.

Московський Патріархат пристосовує, як правило, під церкви і каплиці у в'язницях колишні клуби, бібліотеки. Подекуди приходиться будувати храми "з нуля". Нині будується другий такий храм в Алексинській колонії. Біля сотні вихованців колонії прилучилося до будівництва святині.

МУСУЛЬМАНСЬКИЙ СВІТ

Ірак на 97% мусульманська країна. Проте не всі 22 млн. її жителів приймають сунітський напрямок ісламу, до якого належить нинішня іракська верхівка, в т.ч. й Президент Саддам Хусейн. Так, якщо шиїтів в країні 60-65%, то сунітів тут лише десь 32-37%. Але ж серед останніх 3,5 млн. курдів, які з 1991 р. виокремився в автономію й мають на півночі країни щось подібне до незалежної держави. Тут же ще живуть і т.зв. туркмени, які також не особливо добре ставляться до керівництва Іраку. То ж в боротьбі проти американців мешканці країни займають різні позиції і переслідують в цій війні свої інтереси. Шиїти, очолювані Верховною радою ісламської революції, в своїй Бригаді Бадра мали десь 5-10 тис. бійців, які вже десь 20 років за підтримки Ірану ведуть партизанську війну проти Хусейна, надіються на повалення за допомогою американців його режиму і зрештою формування свого уряду. Проте шиїти водночас виступають й проти можливої окупації США Іраку і в разі залишення в країні американських військ розгорнуть проти них партизанську боротьбу.

Наступник престолу в Англії принц Чарльз виявляє симпатії до ісламу. Він щодня читає Коран, дружить з багатьма арабськими королівськими сім'ями, дома носить арабський одяг. Чарльз засу-

джує політику США й Англії щодо Іраку. Він відкрито звинувачує США в імперіалізмі.

Бельгія скоро може стати першою арабською країною в Європі. Європейська арабська ліга, яка об'єднує всіх "прийшлих" сюди мусульман (переважно з Марокко), вже вимагає надання арабській мові в цій країні статусу державної, а ісламській релігії - статусу офіційної. Вона вимагає також припинити політику інтеграції іммігрантів-мусульман у бельгійське життя. Вулиці одного з найбільших міст Бельгії Антверпена вже патрулює паралельно з поліцією одягнута в чорне "громадська міліція", до якої входять молоді марокканці. Офіційні сайти Арабської ліги переповнені антисемітськими гаслами. Вже горіла антверпенська синагога. Єврейська громада міста, яка, торгуючи алмазами, є однією із найбагатших в Європі, вже виявляє стурбованість своїм майбуттям.

Мусульманський світ протестує. Під час антиамериканської акції в Малайзії протестуючі палили американські і британські прапори, портрети Буша і Блера. В столиці Індонезії Джакарті мусульмани закидали яйцями посольство Англії. Молодіжна ісламська організація "Аншор" (крило 40-мільйонної організації "Нахдлатул Улама") заявила про своє "полювання" на дипломатів і громадян США і країн, які підтримали американську агресію.

По дорозі до американського Посольства в Каїрі демонстранти нищили все іноземне. Як відзначив посол Індонезії в Україні Ремі Сіахаан, "цю війну не потрібно сприймати як війну між мусульманами та немусульманами. Військова акція в Іраці спрямована проти людства. Опозиція до військової акції походить не тільки з ісламських країн, а й усього світу". Що ж стосується Америки, то вона відтепер буде жити як на порохівій бочці, бо ж мусульмани не вибачають таке поводження з ними. (День. - №51)

Лідер ісламської організації "Хезболла" шейх Хасан Насралла закликав шиїтів "з повагою ставитися до представників інших конфесій, зокрема до православних і католиків. Ми не повинні розглядати, наголосив він, всіх християн як своїх ворогів, бо ж не всі вони симпатизують США, які розв'язали війну в Іраці, не всі підтримують політику американської адміністрації.

Саудівська Аравія ніколи не дозволить будувати християнські храми на своїй території. Про це заявив журналістам міністр оборони королівства султан бен Абдель Азіз. "Ця земля була колицкою ісламу і ніщо не може протидіяти цьому". В країні 60 тис. мечетей і жодного християнського храму, хоч тут і проживає немало християн. Їм дозволено мати лише молитовні будинки. За логікою султана, в Європі, як колиці хрис-

тианства, також не повинно бути жодної мечеті.

В Афганістані подовжується боротьба між ортодоксальними клерикалами і прогресивними лідерами. Незважаючи на підтримку американців, що окупували країну, слідуючи традиції ісламу, жінки все одно не допускаються на державне радіо і телебачення. Релігійні лідери вважають, що жінки не мають права виступати перед чоловічою аудиторією. Правда, в березні вперше за останні 10 років в радіоефірі прозвучали пісні в жіночому виконання. При сприянні фонду ООН в Кабулі відкрився спеціальний радіоканал для жінок. Приймати радіопрोगрами можна лише в діаметрі 20 км, але в перспективі мають бути створені такі радіостанції у всіх великих містах країни.

Чергову річницю смерті внука пророка Мухаммеда - імама Хусейна, який тринадцять століть тому загинув із 72 своїми ближніми сподвижниками в битві, що відбулася в Іраці, відзначити цього року особливо активно мусульмани-шиїти у Пакистані. Правовірні пройшли по вулицях мст, полюсуючи на ходу власні спини спеціальними стальними лезами, прикріпленими до шнурів.

120 тисяч осіб загинуло на Філіпінах від рук ісламських екстремістів за останні тридцять років - часу, коли мусульмани півдня країни почали боротьбу за

відокремлення від тієї її частини, яка заселена переважно католиками. 5 березня відбувся теракт в аеропорту міста Давао, організований ісламською групою "Абу-Саєф". Загинула 21 особа, поранено більше 150. Терористичний вибух в м.Котабато обійшовся, на щастя, без жертв.

Ліга Ісламського світу - організації, центр якої знаходиться в Мецці - виступила із заявою, в якій говориться про заборону клонування людини. Генеральний секретар ЛІС Абдалла ат-Турка відзначив, що клонування людини суперечить законам життя, створеного Аллахом, приносить шкоду людській істоті і йде врозріз із постулатами шаріату.

Стало відомо про створення главою "Аль-Каїди" Усамою бен Ладеном жіночого батальону, який готується до джихаду на території США. Жінок-терористок навчають методам війни на території ворога.

Дітей із мусульманських сімей вирішили не спокушувати в деяких англійських школах. Заборонено дітям читати казку про трьох поросят, а також інші казочки, в яких згадуються свині. Проте книги про поросят в шкільних бібліотеках залишилися для читання їх дітьми-немусульманами. По-своєму зреагувала на цей захід Мусульманська рада Великобританії. Один із її речників сказав: "Дурниця все це. Не існує

якихось підстав для того, щоб забороняти дітям читати про поросят. Мова йде лише про невживання в їжу свинини і продуктів з нею".

БУДДИЗМ

Глава буддистів Далай-лама XIV виступив проти війни в Іраці. Під час релігійного фестивалю в Дхарамсалі (Індія) він закликав до вирішення кризи шляхом мирного діалогу і консультацій, адже концепція війни як інструменту вирішення гострих політичних проблем "стала анархонізмом та відслужила свій вік". З буддистської точки зору "війна призводить лише до тимчасових перемог і поразок".

В трудовій колонії Китаю помер 40-річний буддистський монах з Тибету Лобсанг Джаргіал. Він уособлював в країні організовану боротьбу тибетців за незалежність свого краю. Китайська влада неодноразово ув'язнювала борця за свободу свого народу - сподвижника Далай-лами XIV. Згідно з даними організації "Тибетський центр прав людини і демократії" у таборі Дхаргіал, де утримувався Лобсанг Джаргіал, він неодноразово піддавався катуванню тюремщиками.

Буддистський монастир Шаолінь (Китай) буде внесено ЮНЕСКО у реєстр світової спадщини культури. Монастир вже подав відповідну заявку на включення в список. У зв'язку із великою по-

пулярністю монастиря, багато фірм стали використовувати його у комерційних цілях. Занесення монастиря у реєстр ЮНЕСКО дасть можливість недопустити того, щоб нинішнє покоління знищило загальнолюдське надбання.

Буддистський священик Кішо Ватанабе з вибритою наголо головою і одягнутий в традиційну темну робу проповідує в Японії звертаючись при цьому до жартів і гри на гітарі. Він став настільки популярним в країні, що до нього в храм туристичні агентства стали привозити паломників. Кішо Ватанабе вбачає своє покликання в тому, щоб за допомогою в незвичайній формі проголошених проповідей приносити людям радість, допомагати їм віднаходити в житті щастя. Репертуар музикального супроводу священиком своїх проповідей надто широкий - від французького шансона до японських шлягерів.

Найвища в світі буддійська пагода буде побудована в Китаї. В лютому була завершена закладка фундаменту цієї 13-поверхової споруди висотою у 154 м. Будівництво буде завершено у 2004 р. Загальна вартість проекту - 18 млн. долларів США (150 млн. юанів). Найвища ж статуя (152 метри) Будди Майтрея ("всезагальна любов"), який прийде після ери Будди Шак'ямуні, буде зведена до 2008 р. в м. Кушінагар (штат Уттар-Прадеш). На цьому місці, за переказом, Будда отримав стан Па-

ранірівани. Статуя Будди є частиною грандіозного проекту вартістю не менше 300 млн. дол. США, який здійснюється "Фондом збереження традицій Махаяни". На площі 700 га. буде розбито парк, побудовані храми та медитативні павільйони, аудіо-візуальний театр, лікарня і готель. Організаторам проекту з технічних причин не вдалося отримати дозвіл на будівництво цього центру в місці просвітлення Гаутами під деревом бодхі (містечко Буддха Гая, штат Біхар).

Тибетські монахи-буддисти зацікавилися стриптизершами. Вони дають їм поради, як зберегти енергію, поменше її віддати тим "енергетичним вампірам", які приходять в стрипклуби. Потрібно нібито поменше відкривати район пупка, що носить назву Свадхістана і відповідає за життєву сили людини, повноцінне психофізичне функціонування особи.

ІНДІЙСЬКА РЕЛІГІЙНА ТРАДИЦІЯ

Десятки тисяч жінок-індуїсток щорічно в березні прибувають на південь Індії, де влаштовується поклоніння богині Ренукамба. Вони бродять в чому мати народила біля храму богині, купуються в річці Пхаддра. Прагнення місцевої влади заборонити проведення обряду вшанування Ренукамби, спонукати жінок прикривати свою нагоду виявляються безрезультатними.

Послідовники індуїзму, згідно традиції, виражають свою любов до надто шанованих, харизматичних владних лідерів принесенням їм в жертву найбільш для них дорогого - самого себе. Проте не всього, а лише частинки свого тіла. Так прем'єр-міністр штату Тамілнад - чарівна Джайялаліта Джайярам одержала від захопленого нею індуса Гунесакерана з містечка Курісавайпатту в жертву мизинний палець, який він відрізув у храмі Гінду. В такий спосіб індус хотів "задобрити богів, щоб ті послали пані міністрові здоров'я, щастя й довгі роки життя". І це не перша тілесна пожертва чарівній Джайялаліта. В цьому ж штаті мешканець міста Нагапаттінам заради цього ж міністра відрізув шматок власного язика.

ІУДАЇЗМ

Ізраїль надіється на зміну геополітичної ситуації в регіоні після війни США з Іраком і з великим задоволенням сприймає зміну режимів в арабських країнах. Про це заявив начальник генерального штабу Армії оборони Ізраїлю Моше Яалон. Генерал наголосив, що він був би надто здивованим, якби США відмовилися від війни з Іраком. Водночас він наголосив на тому, що й Ізраїль готовий нанести удар по цій арабській країні, якщо "ракети Саддама полетять в бік єврейської держави". Заява ізраїльського міністра розкриває глибинні причини можливих конфліктів на

Ближньому Сході і включеність США в їх наявність.

Ватикан робить все можливе для того, щоб християни не пішли із Бейт-Лехему (біблійного Вифлієму). Це може привести до нанесення непоправних втрат християнським святиням міста. З початку інтифади місто покинули десятки християн. Місцеве населення дуже збідніло, особливо ті, хто працював в сфері туризму. До зменшення християн призвели й постійні акти насильства (викрадення, пограбування тощо) з боку палестинських бойовиків. Християни нині складають 2% населення територій, а у Вифліємі християнська община складає лише 13% населення. Францисканці, для того щоб стримати еміграцію, ініціювали будівництво 70 будинків для християн - "Село святого Франциска", будівництво якого оцінюється у 10 млн. доларів США. (С.Валах)

Друга конференція провідних журналістів єврейських ЗМІ відбулася 3-5 березня у Москві. Захід організовано Меморіальним фондом єврейської культури і у його роботі взяли участь понад 40 журналістів. Розглядалися питання інтерпретації місцевих і міжнародних єврейських новин, роль єврейських ЗМІ у становленні громади, проблеми інтерпретації єврейської релігії, традиції і культури. (В.Матвеев)

Перейменування в німецькому місті Шпандау вулиці Клінкель-штрассе на Юден-штрассе вик-

ликало хвилю антисемітизму. В місті утворено рух під назвою "Громадянська акція Клінкельштрассе". Поштовою скриньку голови місцевої Вільної демократичної партії К.Баннаша, який добився в окружному парламенті цього перейменування, завалюють антисемітськими листівками. Було зірвано урочистий акт, присвячений перейменуванню. Окрім вулиці Клінкельштрассе, яку найменували так в 1938 р. нацисти, в Шпандау є вулиці інших його сподвижників-антисемітів, зокрема Г.Трайчке, який є автором маніфесту німецького антисемітизму "Євреї - наша біда".

Лідер єврейської громади Бельгії Ф.Маркевич занепокоєний зростанням антисемітизму в цій країні. Вибух біля входу в центральну синагогу Брюсселя пошкодив її вхідні двері. Молодики здійснюють напади на єврейських підлітків.

"Храмова гора - серце нації" - так називається акція, фінансована американськими іудеями. В ефірі радіостанцій "Решет бет" та "Решет гімел" постійно транслюються аудіоролики, в яких звучать заклики до відкриття Храмової гори для відвідувань євреїв. Трансляція відбувається, незважаючи на заборону політичної реклами на державних радіостанціях. На Храмовій горі раніше були побудовані Перший і Другий Храми, а тому вона є святим місцем для іудеїв всього світу. Однак згодом

на горі побудували мучеть "Купол над скалою" та, поруч із горою, мечеть "Аль-Акса". Остання є третьою за значенням святинєю в ісламі (після Мекки і Медини). Питання про контроль над Храмовою горою є одним із найважливіх у врегулюванні арабо-ізраїльського конфлікту. (С.Валах)

НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ

Засновник Єдиної Віри Церкви Останнього Завіту Віссаріон

на правив Президенту Росії В.В.Путіну своє Звернення, в якому, зазначивши, що якщо до цього він не вважав за потрібне турбувати високих керівних осіб, то тепер, "коли доленосні процеси починають заходити надто далеко в небезпечний бік, відчуваю необхідність звернутися до певних кроків". Віссаріона турбує "наявна загроза існуванню всього людського суспільства", яку традиційними політичними засобами вирішити неможливо, бо ж її можна вирішити насамперед саме з духовного боку. Але й тут є перешкода, оскільки ніяк не можна встановити нормальний мир між різними духовними течіями. Надзвичайно небезпечного характеру, зазначається у Зверненні, набирає та-

кож протистояння християнського і мусульманського світів. І ось тут Віссаріон пропонує вихід із ситуації. Він пише: " Я дійсно можу створити ідеологічні основи, що зруйнують таїнство, яке сприяє появі таких чисельних і різноманітних ідолів, що зжили вже себе, і водночас можу дати ту духовну основу, яка здатна буде, зокрема, об'єднати російське суспільство в міцну єдність".

Віссаріон, засновник Церкви Останнього Завіту, направив листа Верховному Муфтію Росії, в якому пропонує зрозуміти його в процесі безпосереднього знайомства і розгляду при цьому питань, що стосуються духовного буття людства і Буття Аллаха Великого і Милосердного. Нагадавши про наявне зростаюче протидорство мусульманського світу і християнства, Віссаріон наголошує на тому, що це не означає, що вирішення проблеми немає. "З'явлену задачу, від якої залежить доля людини на Землі,- пише він,- покликаний вирішити Той, Кого в повному розумінні людиною назвати не можна. Він знову прийшов як і обіцяв, і має повну готовність привести християн і мусульман до єднання". Маючи на оці при цьому себе, Віссаріон пише: "Я маю попередити про те, що я прийшов, як Слово Бога Великого, Бога роду людського, Батька мого і вашого. Я прийшов виконати Накреслене".

Облаштувач Церкви Останнього Завіту Станіслав Козаков

надіслав листа Генеральному секретарю ООН Кофі Аннуну, в якому привертає увагу ООН до діяльності засновника Церкви Віссаріона, лише який, як сказано, "здатний примирити всі ворогуючі сторони, всі релігійні конфесії". Автор листа висловлює готовність надати будь-яку інформацію про діяльність Вчителя Церкви і водночас зауважує на можливості організації для бесід особистих зустрічей з ним.

Південнокорейська "Церква об'єднання Муна" заявила про створення власної політичної партії, виборчою платформою якої стане "мир і об'єднання Корейського півострова". Партія має назву "Партія Господа, миру, об'єднання і дому" і буде боротися за об'єднання Кореї та поширення Слова Божого, вселяти в душі людей думки про мир. Нині Церква Муна об'єднує понад 10 млн. осіб.

Фалуньгун в Китаї знову в центрі уваги. Готуючись до Олімпіади-2008 в Пекіні, китайська влада дала вказівку продовжувати ув'язнювати послідовників цього забороненого в країні руху. В документі Бюро Громадської Безпеки і Верховного Суду говориться про поетапність розгортання кампанії проти Фалуньгун до кінця 2007 р.

ІНШІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ

Суд над лідером апокаліптичної спільноти "АУМ Сінрікьо" Сіюко Асахарою триває

з 1996 р. 13 березня в Токійському окружному суді відбулося 251 засідання із справи. Сам Асахара відмовляється відповідати на питання і доручає це робити призначеному захисту. За сім років суду ув'язнений лише один раз відповів на запитання судді. Очікується завершення суду 24 квітня, коли буде виголошено вирок. Гадають, що він буде смертним, бо ж із 13 статей, за якими звинувачується аумівський лідер, сім передбачають такий кінець. Правда, сам Сіоко Асахара відкидає всі звинувачення, які йому інкримінують.

В пантеоні святих в'єтнамської секти каодаїстів значиться Михайло Горбачов поруч із такими видатними особами, як Жанна д'Арк, Лев Толстой, Віктор Гюго. Тут є також в'єтнамський середньовічний полководець Чан Хинг Дао й італійський фашист Беніто Муссоліні. Загадкою є той механізм, за яким в секті проходить канонізація відомих осіб і переважно з Європи. Верховне Божество релігії Као Дай має багато імен, хоч жодне з них не може повністю передати величі творця всього суцього. Као Дай - це Верховний Храм, де перебуває Господь. До пантеону вселенських духів каодаїсти включили як даоські, так і буддиські божества, а також великих діячів західної релігійної і культурної традиції. Нібито під час спіритичних сеансів вони з'являлися медіумам і передавали їм свої одкровення. До пантеону їх попав і Михайло Горбачов, який має великі заслуги

в діях, зорієнтованих на досягнення міжнародної рівноваги.

Секта сатаністів німецького міста Трір під слідством прокуратури. Її звинувачують в каннібалізмі. Послідовники секти протягом 15 років займалися окультизмом і регулярно творили свої обряди. Сатаністи гвалтували жінок, приносили в жертву дітей, яких потім поїдали. Представник прокуратури Георг Юнгінг повідомив, що їм вже відомі всі імена членів спільноти, деталі її діяльності з використанням чорної магії.

Новим негласним главою релігії сінто може стати жінка. Як стало відомо, японські судові органи вивчають нині питання можливості зміни законодавства у зв'язку з тим, що у нинішнього наслідного принца Нарухіто немає і вже може й не бути синів, а закони Японії забороняють займати імператорський престол жінці. 43-літній наслідний принц і його 39-річна дружина Масако мають єдину доньку Аіко.

Японський прем'єр міністр Дзюнітіро Коїдзумі відвідав збудований ще в 1869 р. храм-меморіал Ясукуні. Цей храм є місцем поклоніння духу Ямато - войовничого племені, яке на початку нашої ери заклало початок японської державності. Саме будівництво храму уособлювало прагнення японців вирватися з ізоляції й перейти до орієнтації на Європу і США. В храмі й по цей час вшановують тих, кого Міжнародний три-

бунал після Другої світової війни відніс до злочинців. То ж відвідини прем'єром храму Ясукуні викликали певне занепокоєння в сусідніх країнах Азії.

Секта раелітів пообіцяла надати світу аргументовані докази успіхів, досягнутих у сфері клонування. В кінці березня в Сан-Паулу мільйони побачили батьків клонованої японської дівчинки, а також відповідні документи і фотографії. Нині в світі наявними є п'ять клонованих дітей. Всі роботи з клонування людини, які проводили раеліти, проводилися засекречено. Секта раелітів, яка появилась в кінці 70-х років, вірить, що життя на Землю завезене із Космоса прибульцями. Ними ж були й клоновані перші люди.

Весняні карнавали іспанців - вияв живучості язичницької традиції. Так, в березні протягом тижня відзначається прихід весни - красни. Палають святкові вогні і феєрверки, співаються "веснянки". Весну іспанці вітають так, як українці під час маслянці, традиційно спалюючи величезні ляльки, правда виготовлені не з соломи, як у нас, а з деревини і пластика.

Свазіленд ще живе за законами первісно-родових релігій. Король країни щорічно в танці має відстояти своє право керувати країною. День проведення церемонії танцю визначається місцевими астрологами з врахуванням фаз Місяця. Танець король вико-

нує десь у відлюдді в присутності лише старійшин і членів своєї сім'ї. До цього виконуються спеціальні священні ритуалам, для проведення яких найвірніші воїни відправляються за межі країни (в Мозамбік чи ПАР), щоб добути там і принести в палац океанську піну для очищення короля. Характерним є те, що виконавець танцю має виконати всі па. Якщо він це не зробить, то, згідно традиції, має покінчити життя самогубством. Проте нинішній 34-літній король Мсваті III досить легко здолав випробування танцем. Єдине, що йому цього разу не вдалося зробити, так це викликати дощ на свою країну, яка ось уже півроку страждає від засухи. Виконуючи непереможний танець, правитель країни тим самим засвідчує свою силу, вірність заповітам предків.

МІСТИКА

Чотири з половиною долари коштує одне слово в листі на той світ. Сайт, за допомогою якого можна відправити якусь інформацію померлим, витворив американець Пол Кінселл. Посильними він вибирає людей, яким із-за тяжкої хвороби (переважно рак) залишилося жити небагато. Ці знедолені люди вивчають короткий зміст листа-послання напам'ять з тим, щоб потім в потойбіччі передати його адресату. Кошти, одержані хворими, йдуть на їх лікування, а опісля - проведення поховальної церемонії, догляд за могилкою. Хоч Кінселл і не дає ніякої гарантії

того, що листи дійсно будуть передані померлим, але бажаючих скористатися такою "поштою" виявилося чимало. "Якщо бути чесним, то ніхто не знає, що відбувається, коли людина помирає. А оскільки ми не можемо гарантувати доставку телеграм, то наші клієнти платять не за доставку, а за спробу доставки".

В столиці Румунії у березні пройшов Міжнародний конгрес білих відьм. 25 чарівниць із Румунії, 75 - з інших країн зібралися в Бухаресті, щоб обговорити питання їх впливу на долю людства. Головне своє завдання нині вони вбачають у відверненні війни в Іраці. Своїм чародійством відьм прагнуть протидіяти землетрусам, різним вивертам злих духів.

Величезна скеля Улуру із червоного каміння в Австралії вважається святою. Вона височіє

своїми 350 метрами посеред рівної і неосяжної центрально-австралійської пустелі. Кожний турист виявляє бажання взяти хоч невеличкий камінець від неї з собою. Але через деякий час ці кусочки в посылках - не лише з міст Австралії, а й Європи, Америки - повертаються назад. Бо ж, згідно повір'я, вони поза зоною рідного парку приносять нещастя і невдачу тому, хто ними володіє. Скеля Улуру є святинею аборигенів, а відтак може носити в собі їх прокляття. Згідно їх вірувань, скалою створено за "законом Чукурпа" міфологічними істотами-предками. Нащадками тих напівлюдей-напівбогів начебто є плем'я анангу, яке мешкає в цьому районі. Саме воно всіляко протистоїть тому, щоб туристи залазили на гору Улуру. Анангці агітують їх лише обходити гору навколо і не брати з собою жодного камінця.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

"ТАКОЇ ВОЛІ, ЯКУ МАЄМО В УКРАЇНІ, БАПТИСТИ НЕ МАЮТЬ НІ В РОСІЇ, НІ В БІЛОРУСІ, НІ В ПРИБАЛТИЦІ"

вважає заступник голови Всеукраїнського союзу об'єднань євангельських християн баптистів Володимир Матвій. Його інтерв'ю, дане агенції "Релігійно-інформаційна служба України (РІСУ), пропонуємо Вашій увазі.

- В якому стані перебуває зараз освіта в Об'єднанні ЄХБ? Які маєте проблеми і досягнення в цій сфері?

- У нашому Союзі духовно-релігійна освіта поставлена, як б сказав, на непоганому рівні, виробилася струнка її система. В нас є декілька вищих навчальних закладів - семінарій: Київська, Одеська, Ірпінська, Східноукраїнська та Українська у Львові, два університети - Донецький і Київський Християнські Університети. Все це вищі навчальні заклади, які дають рівень бакалавра і магістра. Діє 16 регіональних біблійних коледжів, ряд біблійних інститутів. У 23 областях працюють біблійні школи за міжнародною програмою. Ось така широка мережа нашої освіти. Освіта як стаціонарна - в вищих учбових закладах, так і очно-заочна - у середніх і початкових учбових закладах. Я би сказав, що здобувати освіту у нас зараз надто доступно, оскільки всі ці навчальні заклади підтримуються спонсорами, які присилають і програми, і вчителів, навчають студентів за єдиними нашими програмами.

На мою думку, стан освіти у на-

ших закладах на досить високому рівні. Наші випускники ідуть в служіння: пасторами, місіонерами, перекладачами, чи просто працюють у галузі розвитку українського богослов'я і української релігійної термінології. Всі вони мають широке використання, ніхто не залишається поза увагою. У нашому Союзі є дві з половиною тисячі церков і четверта частина з них не має своїх служителів і пасторів. Отож, підготовка служителів трохи відстає від потреб і запитів наших церков.

- Сьогодні й надалі актуально є проблема державної акредитації богослов'я. Яка Ваша позиція в цій справі? Чи Ви вважаєте, що необхідне державне визнання цього предмету?

- Звичайно, ми не є проти того, щоб теологія викладалася у вищих навчальних закладах. Нас, лишень, цікавить те, яким буде застосування тих теологів, і в якому напрямку вони працюватимуть, тому що богослов'я, фактично, потребує людини віруючої. Якщо ця людина далека від віри, від церкви, то це буде суха теорія і такий спеціаліст не буде задіяний у наших церквах. Ми не проти, щоб

такі факультети були, бо вони є по цілому світу у вищих навчальних закладах. Можливо, таких богословів і потрібно готувати для наших державних шкіл, але вони дуже рідко і мало будуть задіяні у наших духовних навчальних закладах.

- Друга проблема, пов'язана з освітою, це релігійне виховання у світських навчальних закладах, доступ духовних осіб до школи, предмет християнської етики чи Слова Божого. Як Ви думаєте, чи має бути взагалі християнська етика в школі?

- Звичайно, виховання дітей у загальноосвітніх школах - це немало-важна справа. Існують різні погляди на цю тему. Дехто орієнтується на Захід, мовляв, в Америці зараз Біблію в школі не вивчають. Це - правда. Я бував в американських школах. Ні Біблія в них не вивчається, ні молитви не звершуються у державних школах, але до цієї, як кажуть, "супердемократії" Америка йшла понад 200 років, а ми хочемо той період перескочити і вийти на той же рівень.

Предмет "Християнська етика" я б назвав або етикою взагалі, або Біблійною етикою. Наскільки мені відомо, а я в цій комісії працюю, виробляючи концепцію цього предмету, в християнську етику чи в релігійну етику, як її збираються називати, запроваджують не засади, не основи Біблійної етики і моралі, а звичаї, традиції тих чи інших Церков. І це буде неприйнятним для всіх, навіть християнських конфесій. Ми у комісії обговорювали поправки і зміни до законодавства про свободу

совісті. У розділ освіти ми закладаємо ту засаду, що викладання релігієзнавчих предметів повинне носити інформативний характер і вивчатися факультативно. Це пов'язано з тим, що до програми цього предмету вводяться традиції і звичаї: вертепи, хресне знам'я, поклоніння святим, що не практикуються в протестантських церквах. Ми є за етику. Цей предмет дуже потрібний, але за Біблійну етику, етику, яка буквально впливає з Біблії. Що практикується в одній конфесії і є нормальним, то в іншій конфесії не заперечується, але просто не практикується і може викликати не добре ставлення. Щодо викладання етики священнослужителями, то це добре і не добре. Добре, якщо вони у процесі викладання опираються тільки на Біблію, а не на каноли своїх Церков, чи це протестантських чи інших конфесій. Тоді і відношення у дітей інакше, і повага.

- З темою освіти пов'язане питання релігійного видавництва. Як виглядає релігійне видавництво в ОЄХБ? Яка тематика переважає, на що звернена основна увага?

- Якщо колись ми користувалися літературою, яка надходила із-за кордону, то зараз ми переорієнтовані на власне видавництво. Не завжди все те, що видається за кордоном, підходить для нашого менталітету, для нашого народу, не прив'язане до наших ситуацій, все це не враховано, тому вона (література) інколи аморфна. Причина ще й у тому, що переважна більшість літератури, яка привозилась з-за

кордону, була російською мовою, на яку орієнтувалися закордоном і яка була зрозумілою в колишньому СРСР. І з цієї позиції ми перейшли на видавництво українською.

У нас є християнська друкарня у Луцьку - книжкова фабрика "Християнське життя", де ми друкуємо більшість наших видань. Є видавництво "Богомисліє" в семінарії в Одесі, є в Маріуполі. Ми більше зараз опираємось на наші сили.

- Як виглядає стан релігійних мас-медіа Вашої Церкви? Чи у вас готуються власні журналісти?

- Наші навчальні заклади не займаються як такою підготовкою християнських журналістів. Хоча ведеться мова про це, адже висвітлювати життя наших церков найкраще може той, хто обізнаний у ньому. Тоді можна уникати різних непорозумінь. Я думаю в нашій семінарії, яка буде відкрита у місті Бориславі на Львівщині, ми, власне, будемо готувати християнських журналістів. Донецький Християнський Університет має ціле відділення, де готують працівників для радіо. Наші передачі транслюються у світі. На місцевому рівні маємо програми в Хмельницькому, Чернівцях, Запоріжжі.

- Як Ви оцінюєте висвітлення релігійної тематики у світських мас-медіа?

- Релігійна тематика у світських мас-медіа висвітлюється залежно від того, хто пише, що пише і як пише. Інколи у гонитві за сенсацією перекручуються факти. Відомий на цілий світ прикрий випадок, коли нашого земляка Солтиса, який у США

убив свою сім'ю і т. д., приписували до баптистів. Ми з боку нашого Союзу заявили, що це неправда. Потім газета вибачалася, бо справді він ні тут, ні там не належав до баптистської конфесії. Журналісти часто не можуть розібратися у конфесіях. Отож, коли подаються факти, то бажано, щоб вони були достовірними. У протилежному разі це може призвести до розпалювання ворожнечі на основі віровизнання, а цього не можна допускати.

- Відомо, що Ваша Церква здійснює широку благодійну діяльність. В яких напрямках ця праця здійснюється, і яким взагалі є соціальне служіння баптистів в Україні?

- Наші церкви займаються благодійністю, тому що це є потреба не тільки часу, а й наказ Ісуса Христа дбати про вбогих, знедолених, вдів і сиріт. Впродовж Біблії звучить ця тема, і ми вважаємо це нашим обов'язком. Наші церкви здійснюють в тій чи іншій мірі благодійність. Ми це робимо і власними силами, і залуцаємо різні добротинні організації. Ми допомагаємо нашим віруючим, лікарням, будинкам сиріт, людям похилого віку. Ми тримаємо шефство у в'язницях, де є люди, що оступилися. Не тільки морально їм допомогти потрібно, але й матеріально, щоб вони могли мати все необхідне для життя. На рівні церков, обласних об'єднань і навіть на рівні Союзу це питання в нас актуальне. Ми ним займаємося постійно.

- І звичайно - це вимагає великих матеріальних затрат. Яким чином Ви шукаєте кошти? Чи в ос-

новному за кордоном, чи є вже факти, що українські меценати допомагають?

- Звичайно, в основному ми опираємося на допомогу наших закордонних побратимських, сестринських церков і об'єднань, місій. У нас в Україні утворено численні місії, бо, фактично, через місію ми найкраще можемо виходити на контакти і нам присилають, як для місії, ту чи іншу гуманітарну допомогу. В основному, ми опираємося на них, але є вже багато т. зв. Християнських кооперативів, які виробляють ту чи іншу продукцію, наших християнських бізнесменів, які вкладають свої кошти. Знаєте, що сказав один бізнесмен: "Ми ще віримо церкві. Там кошти не підуть куди не треба, ми довіряємо церкві". Дають гроші в церкву, в місію, а відтак ми маємо можливість допомагати.

- Ви маєте багато стосунків із органами державної влади. Як Ви оцінюєте нинішнє релігійне законодавство в Україні? Які Ви маєте зауваження до нього? Чи потрібно робити якісь кардинальні зміни, а чи ж просто "косметичний ремонт"? Що саме варта було б змінити?

- Законодавство, яке прийняте з приходом Незалежності в Україну, в цілому нас задовольняє. Воно дає можливість нашим церквам реєструватись, функціонувати, виконувати нашу безпосередню місію в моральному відродженні нашого народу, а також із надання благодійної допомоги. Це законодавство досить дає нам багато прав і можливостей. Звичайно, зараз готують-

ся поправки і зміни до законодавства, бо цього вимагає життя. Дещо у кращу сторону, дещо, можливо, є кроком назад. Так, для реєстрації церкви, згідно з радянським законодавством, потрібно було 20 осіб-засновників. За законодавством, яке прийняте нині в Україні, ця цифра зменшена до 10-ти осіб. Зараз пропонується 25 осіб. Звичайно, це нас не влаштовує, це ніби крок назад. Діюче українське законодавство сприяє зростанню мережі наших церков. Вони скоріше могли отримати статус юридичної особи, тобто мати ті чи інші права, можливості. Але 25 осіб для нас є дещо забагато, це ускладнює процес реєстрації, тому ми за ту цифру воюємо. І ми надіємося, що до наших слів прислухаються. А в основному нас законодавство влаштовує. Звичайно, життя буде вносити корективи, і воно буде змінюватися. Позитивним є те, що перед тим як подавати до Верховної Ради проект нового законодавства, нас, представників різних конфесій, скликають і прислуховуються до наших думок.

Нас не влаштовувало, що об'єднанням церков у областях не надавалося право юридичної особи, але ця проблема вже вирішена. Відсутність права юридичної особи відбивається на майновому питанні.

Ми не маємо майнових проблем - нам повернули всі споруди, які в нас колись були відібрані. Ми не маємо міжконфесійних непорозумінь через майнові справи. Нас лише хвилювало те, щоб мати статус юридичної особи. Ми його отримали. За-

реєстровані наші статути. Все це нас влаштовує.

- Яким є стан забезпечення Вашої Церкви приміщеннями? Яким чином Ви вирішуєте проблеми такого плану?

- Звичайно, за 11 років Незалежності ми не лише отримали забрані молитовні будинки, але й маємо можливість будувати нові. У нас кожного року реєструється в середньому 150 нових церков по Україні - це 150 нових громад, які мають мінімум 10 засновників. Коли вони отримують статус юридичної особи, то мають право орендувати приміщення, але це не вирішує проблеми. Коли Церква зростає, вона ставить за мету побудувати свій молитовний будинок. Місцева влада йде назустріч, ми не маємо труднощів у цих справах, наші питання розглядаються. Вона знає нашу активну позицію в плані морального відродження України і в плані гуманітарної допомоги.

Що стосується архітектурних форм, ми живемо в оточенні історичних церков, православних і греко-католицьких. Це, зрозуміло, відбивається на нашій архітектурі. Часто архітектори хочуть, щоб ми будували споруди, подібні до традиційних храмів, деколи нам їх і нав'язують. Ми є не проти, ми подібні і будуємо. Але ми ставимо собі за мету не величність храму, не золоті купола, а щоб цей будинок був приємний, затишний, де б люди могли сходитися, відбувати свої релігійні потреби: молитися, співати, проповідувати.

Ми хотіли, щоб це були ком-

пактні, низенькі, невеличкі будівлі, тому що ті храми, які ми будували за стилем православних і католицьких храмів, важко зимою обігріти. Наші храми в багатьох містах і селах також є окрасою. Ми, українці, любимо, щоб наші храмові споруди були обличчям нашого народу, нашої душі, нашої ментальності. Великою мірою ми опираємося на наші сестринські, побратимські церкви Заходу, які нам допомагають у будівництві. В нас щороку будується в середньому десь 300 нових молитовних будинків, однак ріст церков випереджає потребу у храмах.

- Підсумовуючи, прошу охарактеризувати стан вашої Церкви зараз в Україні? Які основні проблеми вас турбують? Які ваші досягнення? І, власне, які перспективи Ви бачите в своєму розвитку?

11 років Незалежності - це для нас просто щастя. І з кожним роком ми відчуваємо покращення не тільки матеріального життя, але і загальної атмосфери, ставлення до нас. Раніше баптисти асоціювалися із сектою, бо не знали хто є хто. Ми не мали можливості виходити на широку арену, щоб нас люди бачили і чули. Такої волі, яку маємо в Україні, баптисти не мають ні в Росії, ні в Білорусі, ні в Прибалтиці. Ми дякуємо Богу за те, що для нас зроблено! В минулому році ми відсвяткували 150-річчя існування в Україні. Тому ми не якась новітня течія, яких зараз багато і які приносять шкоду. Ми дуже раді тій свободі, яку Бог дав Україні. Народ зітхнув і ми зітхнули.

ВІДПОВІДАЄМО НА ПИТАННЯ ЧИТАЧІВ

До редакції "Релігійної панорами" звернулися читачі з проханням розповісти про нову, заявлену в статистиці державних органів по Києву, релігійну спільноту під назвою Сіясвіт. Для відповіді на питання ми скористалися інформацією про цю течію, яку дали студенти-релігієзнавці Національного університету "Києво-Могилянська Академія" та газета "Киевские ведомости".

Майстер Сія - керівник школи Транссвідомості просить довідку про СПІД. Цим зацікавився журналіст Тарас Ткачук і побував на його сеансах. На його питання: "Майстер Сія, ким ви були в миру, до просвітлення?" одержав відповідь: "Ким я міг чи можу бути, якщо я ніхто ... Ти розмовляєш звично. Ти не можеш бачити світ інакше. Ти ще спиш. І зараз вільна свідомість Сія розмовляє зі сплячою людиною. Все, що ти хочеш з'ясувати, ти можеш з'ясувати лише через свій досвід". На зауваження Т.Ткачука, що "розвиток людини виявляється через її навчання, Сія відреагував: "Осли лише навчають своє потомство своїм прикладом. Ви, примати, робите те ж саме. Ти прийшов нібито до людини, яка має знання. А знання це ж завжди минуле. Отже, ти звертаєшся до мого минулого. Для чого? Людина набиває свій мозок чужим досвідом. Не вивчай когось. Вивчай себе. В цьому полягає суть просвітлення". Згідно концепції Сія, людина за час свого існування відійшла від своєї природи. Вона живе у вічному роздвоєнні - тваринного начала і розуму. Останній є її ворогом, бо ж не бачить істинного світу, а будує лише якісь моделі, муляжі, що не відображають реальність. Щоб стати гармонійною особою, треба вмерти у своїх пристрастях, бажаннях, тобто вбити в собі тваринне. І водночас відключити мозок. Саме тоді ти народишся заново - вже

усвідомленим щасливим товаришем, а відтак - ніким. Майстер Сія вважає сім'ю - системою, яка вже давно згнила, оскільки ніякої любові не існує, а є лише торг. "Сім'я позбавляє людину свободи, - розмірковує Сія. - Їй сім'я не потрібна. Любов - це просто потяг... Розумієш, ви просто гарматне м'ясо і ломові коні".

Тарас Ткачук описує ту динамічну медитацію, якою займаються послідовники майстра, коли на закінчення її "запітнявілі, напівголі, вимучені люди падають на підлогу й починають сильно кричати, стогнати, крякати, вищати". Такі "танки радості" періодично повторювалися. Після відправилися разом в сауну ті, хто мав довідку про СПІД. Як сказала Пустота - помічниця Сія, обгрунтовуючи Тарасу Ткачуку необхідність мати таку довідку, під час занять вивільнюється енергія ці, яка може поставати у різних видах, в тому числі й сексуальному. "Може бути так, що ви зустрінетеся очима з дівчиною і вам захочеться її... Члени групи хочуть бути спокійними...". Певно що недаремно на інтернет-сайті майстра Сія є цілий розділ, присвячений тантричному сексу. Під час злиття чоловіка і жінки нібито відбувається переливання енергії з тіла в тіло (KB на диване. Додаток до газети "Киевские ведомости". - № 39). Співробітники редакції "РП" разом із студентами-релігієзнавцями з НаУКМА М.Бондар, К.Букань та Г.Валенею також відвідували заходи майстра Сія. Вони не були багатолюдні, але присутні послідовники Сіясвіту із захопленням сприймали сентенції майстра, які подеколи звучали навіть образливо. При цьому Сія, певно враховуючи нашу присутність, дещо бахвально зауважив, що нас не хочуть офіційно реєструвати (до речі, він подав заяву на реєстрацію громади до Управління у справах релігії Київської міської ради), але ніде вони не подінуться, зареєструють. Інакше ми дійдемо до відповідних Європейських інституцій. Але чого туди звертатися? Як українські, так і європейські правові документи зорієнтовані на охорону здоров'я і моралі, захист людської гідності і прав. То ж чи відповідає їх вимогам діяльність Сія? Певно що ні. Хто ж він сам, що ігнорує всі духовні здобутки людства. В минулому - офіцер (закінчив КВІРТУ). Викладав у військовому училищі, навіть попав у Міністерство оборони. Потім чомусь в армійській службі розчарувався, а чи ж його "розчарували". Не дослуживши два роки до пенсії, майбутній майстер пішов у відставку, завів бороду й став займатися просвітленням. І тут йому живеться, як видно із світлини, непогано. Вже видрукувано декілька книг з його просвітленими повчаннями і сентенціями. На цей товар знаходяться і покупці. Перша книга Сія вийшла в 1999 р. під назвою "Найти потерянный рай. Транссознание". Тут він проголошує себе самим Життям, суттю людського Єства - свідомості. На його думку, через трансформацію свідомості можна вийти за межі нецілісного, розмежовуючи розумом Себе - Життя, вийти із стану не-розуму в стан Чистої Свідомості. У ній Майстер стверджує, що транссвідомість - це можливість встановити

зв'язок із своїм суб'єктивним досвідом, що повертає людину на шлях істинної еволюції і розквіту Свідомості як єдиної форми існування всієї живої та неживої Природи.

Друга книга Сія "Трансформація свідомості" вийшла в 2000 р. Тут майстер відзначає, що головним "досягненням" сучасного світу є втрата людиною зв'язку з цілим, із самим собою, повністю покладаючись на роботизовану частину розуму. Це й спричинило кризу свідомості людини, в чому їй наука не може надати якусь реальну допомогу. Відтак Сія закликає звертатися до своїх глибин, до своєї свідомості саме через нього. Тут звучить його гасло: "Твої кайдани в тому, що ти бачиш себе зрячим". В лютому 2002 р. відбулася презентація третьої книги Сія "Транссознання. Живой дзэн". На відміну від попередніх книг тут маємо переосмислення майстром Сія вчення майстрів дзэн". Студенти-релігієзнавці, які вивчали цю нову неорелігійну спільноту, зробили висновок, що тут маємо синтетичне утворення, яке перебуває лише в процесі становлення. Спільнота невелика - десь 50-70 осіб. Йдуть туди переважно заможні люди, бо ж за вхід на медитацію треба платити по 30 грн. Але стосунки між ними загалом дружні, навіть близькі. При зустрічі вони обнімаються і цілюються, називають одне одного коханими. Заняття з медитації, як правило, відбуваються у вихідні дні десь за містом. "На нашу думку, - пишуть студенти, - "Сіясвіт" не набуде значного поширення серед мешканців України, бо ж доля членства в ньому потрібні значні кошти та розчарування в існуючих в нашій країні традиційних релігіях. Ця секта пропагує культ чуттєвого тіла, який за своєю суттю не притаманний менталітету нашого народу. Сам Майстер - невірноважена і нетолерантна людина, яка вважає істинним і єдино можливим лише себе і своє вчення. Взагалі, справляє враження вкрай неприємної особи, яка суперечить сама ж собі і говорить непристойні слова перед широким загалом. Не хотілося б, щоб у цієї секти було майбутнє в Україні!".

СВОБОДА СОВІСТІ

А.М.Колодний РЕГІОНАЛЬНА КАРТА РЕЛІГІЙНОЇ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ (станом на 1.01.2003 р.)

В минулому числі "Релігійної панорами" було вміщено загальну інформацію про релігійну мережу України на початок цього року. Але вона по-своєму виявляється в кожному регіоні України, по-різному розміщені своїми організаціями різні конфесії, релігійні течії та церкви на її Заході і Сході, в Галичині і на Донбасі, в Поліссі і на Поділлі.

Єдиними показниками релігійного життя, які на цей час офіційно фіксуються органами державної влади, є діючі релігійні організації. До них державна статистика включає управлінські структури конфесій, церков чи течій, громади (парафії), монастирі, місії і братства, а також духовні навчальні заклади. Релігійні організації розміщені по Україні, як вище зазначалося, явно нерівномірно. Так, три галичанські області їх мають стільки ж, як шість областей східної і південної України (Сумська, Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька) з підключенням сюди ще й Криму, хоч за кількістю населення цей регіон десь в 5 разів перевищує Галичину. Якщо в Тернопільській області на одну релігійну громаду припадає в середньому десь 680 громадян (у Львівській - 900), то в Донецькій області - 3850, в Луганській - 4200, в Дніпропетровській - 4250, а в Харківській - аж 4830. Найменше громад має Миколаївщина (553) і Херсонщина (620), а найбільше - Львівщина (2838), Закарпаття (1620), Вінниччина і Хмельниччина (1680 і 1543).

Враховуючи історичні, природні, господарські, етнічні, урбаністські та деякі інші особливості життя і розвитку, нами виокремлено 12 регіонів України, релігійне життя в яких протікало в минулому і протікає нині більш-менш однаково. Ними є: Волинь (Волинська і Рівненська області), Північ (Житомирська, Чернігівська та Київська області з включенням і Києва, який притягує до себе своїми релігійними інституціями вірних зі всього цього регіону), Слобожанщина (Сумська і Харківська області), Галичина (Львівська, Івано-Франківська та Тернопільська області), Закарпаття, Буковина, Поділля (Хмельницька та Вінницька області), Степ (Черкаська, Кіровоградська та Полтавська області), Південь (Одеська, Миколаївська і Херсонська області), Подніпров'я (Дніпропетровська та Запорізька області), Схід (Донецька та Луганська області) і Крим. Зрозуміло, що, як і будь-яка інша, ця регіоналізація є умовною, проведеною на основі нині існуючого в Україні обласного адміністративно-територіального поділу. Прив'язка до неї регіональних особливостей релігійності є умовною, бо ж, скажімо,

північні райони Тернопільщини за своїми показниками релігійного життя більше тяжіють до Волині, а гірські гуцульські райони Закарпаття, Франківщини, Буковини і Львівщини мають більше спільного, ніж рівнинні райони цих же областей. Є багато спільного в релігійному житті польських районів Волинської, Рівненської, Київської та Чернігівської областей. Південь Запоріжчини більше тяжіє за показниками своєї релігійності до Херсонщини і Миколаївщини, ніж до індустріального Подніпров'я чи Сходу.

То ж добре було б зрештою колись віднайти більш конкретні чинники регіоналізації і виокремити регіони по Україні не за принципом віднесення до них областей, а районів. Така карта з більшою достовірністю відобразила б регіональні особливості конфесійної релігійності в Україні. Ми ж в подальшому будемо подавати інформацію про розподіл релігійної мережі, поділивши Україну на означені вище 12 регіонів. При цьому за вихідні будуть взяті такі показники: на перше січня 2003 р. Україна має офіційно зафіксованих (не лише зареєстрованих) 28514 релігійних організацій. З них: православних - 14705, протестантських - 6827.

При проведенні відсоткових підрахунків по регіонах ми нижче будемо користуватися офіційними цифрами кількості релігійних організацій на 1 січня 2003 року, які дав Держкомрелігій України, а саме:

Волинь - 2489	Північ - 3961	Слобожанщина - 1219
Галичина - 5713	Поділля - 3223	Степ - 2185
Закарпаття - 1620	Подніпров'я - 1698	Схід - 1870
Буковина - 1135	Південь - 2172	Крим - 1160

У відсотковому відношенні щодо загальної кількості офіційно зафіксованих релігійних організацій по Україні регіони мають таку картину:

Волинь - 8,7%	Північ - 14%	Слобожанщина - 4,3%
Галичина - 20,1%	Поділля - 11,3%	Степ - 7,7%
Закарпаття - 5,7%	Подніпров'я - 6%	Схід - 6,6%
Буковина - 4%	Південь - 7,6%	Крим - 4%

Історично виокремлюються умовно ще три зони на території України - Західні області, Правобережжя і Лівобережжя, які мають відповідно таку відсоткову картину релігійної мережі щодо загальної кількості релігійних організацій нашої країни - 38,4%, 40,6% і 21%. Як бачимо, через десять років нашої незалежності зникло домінування в релігійному житті Заходу України, коли там було десь 55-60% релігійних організацій. Правобережжя уже навіть дещо перевищує його.

За загальною кількістю релігійних організацій православ'я посідає нині в Україні перше місце, хоч їх не так вже й багато (52% від всієї кількості), щоб говорити про Україну як про православну країну. При цьому вони розмістилися по її території явно нерівномірно. 10 областей сходу і півдня України мають ледь 30% цих організацій. Православ'я не є домінуючою конфесією на Сході, Закарпатті і Буковині, в Галичині і в Кри-

му. Вагомо воно домінує на Волині, Поділлі, Півдні і Півночі, а також в Степу України. Загальну картину розміщення православних організацій по Україні дає така схема:

Волинь - 11,2%	Північ - 16%	Слобожанщина - 4,6%
Галичина - 12,8%	Поділля - 14,3%	Степ - 9%
Закарпаття - 4,6%	Подніпров'я - 6,4%	Схід - 5,9%
Буковина - 3,7%	Південь - 9,4%	Крим - 3,5%

У відсотковому відношенні серед релігійних організацій регіону православні організації становлять:

Волинь - 66,2%	Північ - 60%	Слобожанщина - 55%
Галичина - 32,8%	Поділля - 65,2%	Степ - 60,6%
Закарпаття - 42%	Подніпров'я - 55,6%	Схід - 46,6%
Буковина - 48%	Південь - 64%	Крим - 44,5%

Православні організації, орієнтовані на помісність Українського Православ'я, незалежнення його від Московського Патріархату, розміщені так:

Волинь - 33%	Північ - 17,6%	Слобожанщина - 13%
Галичина - 89,4%	Поділля - 21%	Степ - 23%
Закарпаття - 3%	Подніпров'я - 21%	Схід - 12%
Буковина - 32%	Південь - 28%	Крим - 6%

Як бачимо, власне Українське Православ'я домінує лише в галичанському регіону країни. Відносно міцна і стала в зростанні його позиція на Волині і Буковині, навіть в південних областях України. Не знаходить воно парафіян в зденационалізованому православному середовищі. Так, на Слобожанщині і на Сході його парафії становлять десь 12-13%, в північних областях - десь 17% (і то Київ тут додає відсоток). Надто низький їх відсоток в регіонах, де є живучими сепаратистські настрої, це б то в Криму і на Закарпатті.

Що стосується католицизму, а він в Україні виявляється в двох різновидах - греко-католицькому і римо-католицькому, то він хоч і має свої організації у всіх областях країни (лише відсутні греко-католики на Кіровоградщині), але все одно домінує на захід від Дніпра і то переважно в Галичині, на Поділлі і в Закарпатті. Не популярним є католицизм на сході, в центрі і на півдні України. Так, в степових областях католицькі парафії становлять лише 0,8%, на Сході - біля 2%, на Слобожанщині, Буковині і в Криму десь в межах 4%. Домінує явно Галичина: 56% релігійних організацій регіону належать до католицьких церков. Четвертина релігійних організацій Закарпаття також католицькі. Відзначається поширеністю католицизму і Поділля.

4441 католицька організація України розподілена так по регіонах України:

Волинь - 4,5%	Північ - 16%	Слобожанщина - 0,5%
Галичина - 73%	Поділля - 6,7%	Степ - 0,4%

Закарпаття - 9,7%	Подніпров'я - 0,5%	Схід - 0,75%
Буковина - 1,2%	Південь - 1,3%	Крим - 0,4%

Порівняльний аналіз регіональних карт греко-католицизму і римо-католицизму засвідчує значну їх відмінність. Скажемо так: центральні і східні області України не прийняли греко-католицизм. Він тут існує як релігія вихідців із галичанських областей (і не більше). То ж мотив перенесення до Києва центру УГКЦ виглядає явно сумнівним: керівництво Церкви в такий спосіб дистанціюється від своїх вірних. Римо-католицизм також постає переважно як галичансько-подільський феномен. Тут знаходиться 55% його громад. Більше парафій римо-католиків там, де є помітна польська національна меншина. Так, в трьох таких областях України як Хмельницька, Вінницька та Житомирська, знаходиться 395 організацій РКЦУ, що становить 41% від загальної кількості їх в Україні - 972.

Відсоток римо-католицьких організацій по регіонах України від їх кількості такий:

Волинь - 4,5%	Північ - 18%	Слобожанщина - 0,5%
Галичина - 27%	Поділля - 28%	Степ - 1,4%
Закарпаття - 10,1%	Подніпров'я - 1,6%	Схід - 0,6%
Буковина - 3%	Південь - 4%	Крим - 1,3%

Дещо іншою виглядає відсоткова регіональна конфігурація греко-католиків (3469 релігійних організацій) по Україні:

Волинь - 0,5%	Північ - 0,7%	Слобожанщина - 0,2%
Галичина - 85,8%	Поділля - 1%	Степ - 0,2%
Закарпаття - 9,4%	Подніпров'я - 0,3%	Схід - 0,8%
Буковина - 0,56%	Південь - 0,54%	Крим - 0,2%

Загальна відсоткова по регіону карта католицьких організацій виглядає так:

Волинь - 2,4%	Північ - 5%	Слобожанщина - 4,3%
Галичина - 56%	Поділля - 8,9%	Степ - 0,8%
Закарпаття - 25,6%	Подніпров'я - 1,3%	Схід - 1,8%
Буковина - 4,7%	Південь - 2,7%	Крим - 4%

Порівняно динамічно розвиваються в Україні різні протестантські спільноти. Вони приблизно рівномірно розміщені своїми громадами по українському терену. Хоч в Україні ще немає областей, де б домінували протестанти (райони є), але в Закарпатті, Волинських і Степових областях вони вже мають третину організацій. Найбільший відсоток тут дає Буковина (43% від загальної кількості релігійних організацій в краї), Слобожанщина (34%), Подніпров'я і Степ (разом 31%). Лише в Галичині із-за високої ваги авторитету історичних церков вдалося утримати натиск протестантизму. Тут його громади сягають лише 11% від загальної кількості громад. В Криму їх також порівняно мало - 19%.

Якщо виходити з того, що в Україні на початок 2003 року функціону-

вало 6827 протестантських релігійних організацій, то вони мають таке відсоткове розміщення по регіонах:

Волинь - 10,7%	Північ - 15%	Слобожанщина - 6%
Галичина - 9,4%	Поділля - 9,3%	Степ - 9,1%
Закарпаття - 6,8%	Подніпров'я - 7,6%	Схід - 6,7%
Буковина - 7%	Південь - 8,6%	Крим - 3,3%

Від загальної кількості релігійних організацій в регіоні протестанти становлять:

Волинь - 29,5%	Північ - 26%	Слобожанщина - 34%
Галичина - 11,2%	Поділля - 19,9%	Степ - 28,6%
Закарпаття - 29%	Подніпров'я - 31%	Схід - 24,4%
Буковина - 43%	Південь - 27%	Крим - 19%

(Продовження в четвертому числі часопису)

*****

До редакції "РП" потрапив цікавий документ, який певною мірою висвітлює ту роль, яку відіграє нині у російському суспільстві Православна Церква (подаємо із скороченнями та без коментарів).

УГОДА

про співробітництво між Московською Патріархією Руської Православної Церкви (Московський Патріархат) і Російською академією наук м. Москва, 15 січня 2003 р.

Московська Патріархія Руської ПЦ, іменована надалі "Патріархія", в особі Святійшого Патріарха Московського і всієї Русі Олексія і Російська академія наук в особі Президента РАН академіка Осипова Юрія Сергійовича, виходячи з необхідності сприяти духовному відродженню російського суспільства, визнаючи особливу історичну роль Православ'я в історії і культурі Росії, розвитку вітчизняного утворення і науки, уклали дану Угоду з метою розвитку і поглиблення співробітництва в сфері проведення спільних наукових досліджень, науково-просвітницької, виставкової та видавничої діяльності.

Дана Угода ґрунтується на положеннях, передбачених Федеральним законом "Про науку і державну науково-технічну політику", Федеральним законом "Про свободу совісті і релігійних об'єднань", а також враховує нормативно-правові акти, укладені РПЦ з державними органами влади.

Керуючись зазначеними документами ... Сторони домовилися про наступне:

1. Спільні зобов'язання Сторін:

1.1. У рамках даної Угоди проводити регулярний обмін інформацією про плани і діяльність кожної зі Сторін, що мають взаємний інтерес.

1.2. Проводити спільні обговорення на засіданнях круглих столів і наукових конференцій, організовувати експертизу проектів з питань, що мають взаємний інтерес.

1.3. Здійснювати спільні науково-дослідницькі, виставкові та видавничі проекти за напрямками, що мають взаємний інтерес.

1.4. Співпрацювати у підготовці та публікації різних довідкових й енциклопедичних видань, у тому числі Великої російської енциклопедії і Православної енциклопедії.

1.5. Вчасно інформувати і координувати роботу з підготовки документів, що стосуються сфери домовленостей даної Угоди.

2. Академія:

2.1. Доручає виконання зобов'язань, передбачених даною Угодою, Інституту загальної історії РАН в особі його директора Чубар'яна Олександра Огановича.

2.2. Сприяє ефективному здійсненню спільних програм, реалізованих у рамках даної Угоди.

3. Патріархія:

3.1. Доручає виконання зобов'язань, передбачених даною Угодою, Церковно-науковому центру (ЦНЦ) "Православна енциклопедія" як головній структурі Московської Патріархії в сфері науки ... в особі його керівника Кравця Сергія Леонідовича.

3.2. Сприяє ефективному здійсненню спільних програм, реалізованих у рамках даної Угоди.

4. Загальні положення:

4.1. Дана Угода набирає сили з моменту її підписання і діє протягом трьох років.

4.2. Сторони здійснюють її реалізацію шляхом підписання в рамках даної Угоди додаткових договорів, що підписуються уповноваженими представниками Патріархії та Академії.

4.3. Угода може бути змінена за домовленістю обох сторін чи розірвана через три місяці з моменту одержання письмового повідомлення однієї зі сторін. При відсутності повідомлення Угода пролонгується на наступні три роки.

5. Юридичні адреси сторін:

Патріарх Московський і всієї Русі Олексій II
Президент РАН, академік Осипов Ю.

*****

ЗА СВОБОДУ В РЕЛІГІЇ

Православні віруючі виступають за свободу думки, за свободу в релігії. Цікавий лист Р.Б.Константинова саме такого змісту видрукувала газета "Начало" (№3). Він зокрема пише: "Дуже часто на сторінках Вашої газети священники звинувачують авторів деяких листів в тому, що вони свою думку прагнуть поставити вище Церковного. Але не завжди ці зауваження можуть бути справедливими. Не треба себе обманювати. Всі ми керуємося власною думкою. Навіть тоді, коли ми ставимо думку Церкви вище власної, також є нашим міркуванням". Далі Р.Б.Константинов зауважує: "На шляху пізнання Істини (тобто глибокого, вірного розуміння вчення) ми не повинні сприймати когось за незаперечний, непорушний авторитет лише тому, що у нього високе наукове звання, великі погони, монаша риза чи навіть одяг Патріарха (Філарет). Всю інформацію, яку сприймаємо, ми повинні всебічно аналізувати. Якщо навіть серед ближніх учні Христа виявився Іуда-Апостол, то де гарантія того, що ми не зіткаємося з "іудою-монахом", "іудою-священником", "іудою-проповідником"? Але коли придушують нашу здатність мати власну думку, ми (щоб уникнути неприємності і бути відлученим від Церкви) уже боїмося її мати. Інша точка зору не обов'язково має суперечити догматам. Адже надто багато питань не є догматичними. Св.Максим Грек мав свою думку з деяких питань, яка відрізнялася від загальноприйнятого церковного в ті часи. За це до кінця днів знаходився в монастирі (які також "згідно загальноприйнятих міркувань" використовувалися в ту епоху в ролі в'язниць чи "психушок"). Багато святих мучеників постраждало саме за свою думку, Богословська наука (як і звичайна наука) ніколи не зупиниться у своєму розвитку. І будуть такі моменти, коли чиясь думка виявиться зовсім новою. Помилатися можуть всі б е з в и н я т к у. Проте й в інших думках може бути раціональне зерно... Якщо думка когось відрізняється від церковної, то слід порівняти ці дві думки багатьом від цього буде корись. Але коли "інакодумаючим" нагадувати, що вони сповнені демоном гордині, то у них відразу ж зникає прагнення писати в газету". Відповідь на листа протоієрея Валентина Цешковського обнадіює: "Ісус Христос вчив, проте Він нікому не нав'язував своє вчення. Не використовував силу, щоб когось залякати... Людина створена за Образом Божим зі свободою волі, чим і відрізняється від інших живих істот. А відтак і має вона власну думку, власну волю".

НОВИНИ РЕЛІГІЙНОЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ІНТЕРНЕТУ

Еленський В.Є. Релігія після комунізму. Релігійно-соціальні зміни в процесі трансформації центрально- і східноєвропейських суспільств: фокус на Україні.- К., 2002. В книзі аналізується стан релігійності посткомуністичних суспільств, форми взаємодії в них релігії та політики, процеси реставрації старих і формування нових моделей релігійної культури, характер і рушії конфліктів на релігійному ґрунті, тенденції, що визначають еволюцію окремих церков і релігійних спільнот - як релігійних, так і новітніх.

Павленко Павло. Ісус Христос - постать історії.- Біла Церква, 2002. В книзі розглядаються питання історичності засновника християнства. Привертають увагу навіть назви розділів книги: "Цар Ірод - маріонетка в політичній грі Риму"; "Генеологія Ісуса Христа"; "Пошук дати народження Ісуса Христа"; "Анахронізм євангеліста Луки чи історична правда?"; "Скільки тривало месіанське служіння Ісуса Христа?" та ін. Цікавими є додатки до книги. Звертатися з приводу придбання монографії за телефоном 229-04-18.

Українське релігієзнавство. - 2002. - №24. У черговому числі кварталника Відділення релігієзнавства і УАР вміщено 11 наукових статей, інформації про наукові релігієзнавчі конференції 2003 р. Більшість статей історичного змісту. Привертають увагу статті з методології вивчення вірменського християнства (І.Гаюк) і давньоіндійських вірувань (О.Луцишина).

Цветков А.П.Религиоведение. - К.,2002. Це - не підручник, а монографія, в якій автор прагне дати своє розуміння актуальних проблем релігієзнавства, висловити свою думку з приводу того, що є релігієзнавство, яким є зміст культурологічних та антропологічних аспектів філософії релігії.

Павленко Ю.В. История мировой цивилизации. - К., 2002. Книга вперше у вітчизняній філософсько-історичній науці дає узагальнене осмислення шляху людства з часів ранньої первісності до

наших днів. Увагу релігієзнавця тут привернуть розділи "Мусульманський світ і середньовічні квазіцивілізації", "Візантійсько-східнохристиянський світ середньовіччя і східнослов'янсько-православна цивілізація нового часу", "Західнохристиянська цивілізація середньовіччя", "Контраверзи макрорхристиянського світу і традиційні цивілізації Сходу" та ін.

Санников С.В. Двадцять століть християнства. - Одеса-Санкт-Петербург, 2001-2002. У великого формату двома томами християнство розглядається як глобальне явище у всьому багатоманітті його течій, церков, сект. Особливо приваблюють розділи, де говориться про становлення і розвиток християнського богослов'я, подаються портрети християнських богословів. Хоч автор і належить до баптистської церкви, але це не позначилося на розгляді ним історії, віровчення і практики інших течій християнства.

Християнство в Україні на межі третього тисячоліття. - Івано-Франківськ, 2002. Науковий збірник вміщує статті, в яких осмислюються процеси впливу християнства на розвиток культури, духовності українського народу, утвердження української національної ідеї. В книзі аналізуються особливості національної особливості християнської релігії та розвитку освіти й виховання молоді на засадах християнської моралі.

"Сприяння поширенню толерантності в поліетнічному суспільстві". - К., 2002. Таку назву носить збірка, присвячена питанням міжнаціональних відносин в Україні дослідженню українського та міжнародного права у сфері захисту прав національних меншин. У ньому міститься також аналіз конфліктів та конфліктогенних ситуацій як в нашій країні, так і за її межами.

Войтович В. Українська міфологія. - К., 2002. Книга у формі енциклопедичних статей-довідок осмислює світ української дохристиянської міфології - народних уявлень, звичаїв, обрядів, вірувань і повір'їв. Текст супроводжують авторські ілюстрації. Книга має ґрунтовну бібліографію.

"Християнство в Україні: на межі третього тисячоліття". - Івано-Франківськ, 2002. В науковій збірці осмислюються процеси впливу християнства на розвиток культури, духовності українського народу, утвердження української національної ідеї. Аналізуються також особливості національної обрядовості християнської релігії та розвитку освіти і виховання молоді на засадах християнської моралі.

Православна молодіжна газета "Церква і молодь" почала виходити у Львівській єпархії. Її видавцями виступили єпархіальний відділ із роботи з молоддю та молодіжне братство Почаївської чудотворної ікони Божої Матері. Ідея створення молодіжної єпархіальної газети народилася на II міжнародному з'їзді православної молоді, що проходив у Криму ц.р. Власне, саме братство готове було до видавничої діяльності, бо його члени уже деякий час оформляли "Сторінку православної молоді" у єпархіальному часописі "Світло Православ'я".

Одинцов М.И. Русская православная церковь в XX веке: история, взаимоотношения с государством и обществом. - М., 2002. Книга написана на основі введення в науковий обіг нових матеріалів з величезних російських архівів, які раніше зберігалися під грифом "секретно".

100 найвідоміших образів української міфології. - К., 2002. Книга не є дослідженням в академічній формі, а науково-популярною працею, покликаною пробудити зацікавлення до простору міфу як такого. Вона розбита на розділи, в яких групуються ті чи інші образи за ознаками просторової, часової, сакральної чи антропоморфної єдності: "Боги", "Демонічні істоти", "Космос", "Календар" та ін.

3 січня 2003 р. в Іспанії з'явився новий періодичний журнал, присвячений проблемам канонічного права і державно-церковних відносин. На перших порах журнал буде виходити в електронному вигляді (<http://www.lustel.com/>), згодом планується і друкований варіант. Періодичність видання - три числа на рік. Журнал має рубрики: есе, законодавство, законодавчі випадки, бібліографічні новини, новини та ін.

КОНФЕРЕНЦІЇ, МИСТЕЦЬКІ АКЦІЇ

Міжнародна наукова конференція "Державно-церковні відносини в Україні: регіональні аспекти" відбулася 14-15 березня 2003 р. в Хмельницькому. Організаторами конференції виступили Хмельницький інститут регіонального управління та права, Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України за участю Державного комітету України у справах релігій. Окрім українських, до роботи конференції прилучилися науковці із США, Канади та Білорусі. В роботі конференції брали участь богослови православних та рідновірівських віровизнань. Голоували на конференції голова Наглядової Ради Хмельницького інституту регіонального управління та права, народний депутат України В.Олуйко, заступник директора - керівник Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України, професор А.Колодний ат проректор з наукової роботи Хмельницького інституту регіонального управління та права Р.Кондратьєв. Основним принципам політики Української держави у сфері державно-церковних відносин присвятив свою доповідь Голова Державного Комітету України у справах релігій В.Бондаренко. Професор Бригамянського університету (США) Г.Біддулф на міжнародному досвіді розкрив можливі шляхи забезпечення свободи віросповідання в регіонах демократичної держави. Своє бачення вирішення православної проблеми в Україні висловили владики єпархій УПЦ МП та УПЦ КП архієпископ Антоній (Фіалко) та єпископ Антоній (Махота). Розуміння Римо-католицькою Церквою шляхів розв'язання проблемних вузлів свободи віровизнань висловив єпископ Леон Дубравський. Багато важливих аспектів було порушено у виступах учасників конференції на секціях "Актуальні проблеми державно-церковних відносин в демократичній Україні", "Регіональні особливості релігійного життя і шляхи толерантизації міжконфесійних відносин", "Регіональні особливості історії релігійного життя України" та "Релігія - освіта - виховання - охорона здоров'я". Учасники конференції були проінформовані про стан релігійного життя в Білорусії, а також в регіонах України. Їм презентували збірник "Релігія і Церква в Подільському регіоні: історія і сучасність" та часопис "Релігійна панорама". В доповідях і повідомленнях були висловлені конкретні пропозиції щодо шляхів удосконалення в країні державно-церковних відносин, толерантизації міжконфесійних відносин, християнізації виховної роботи, правового забезпечення діяльності релігійних організацій.

Міжнародна науково-практична конференція "Православні духовні цінності і сучасність" відбулася 21 березня 2003 р. у м.Києві на базі Міжрегіональної Академії управління персоналом (МАУП). Окрім

МАУП, організаторами конференції виступили, Інститут історії НАН України, Київський Національний педуніверситет ім.М.Драгоманова, Міжнародна Кадрова Академія, Київська Духовна Академія УПЦ МП та Конфедерація недержавних вищих закладів освіти України. На конференції, де тон задавали отці та ченці УПЦ Московського патріархату, обговорювалися питання дошкільного та шкільного релігійного виховання, засвоєння духовно-моральних цінностей студентством, релігієзнавчої та релігійної освіти в Україні в історичній ретроспективі. На жаль, більшість виступів учасників мали відверто православно-апологетичний характер і були далекими від сьогоднішніх реалій українського православного життя, оцінювали останнє лише як частину Московського православ'я. Виступи учасників будуть видані окремим збірником.

Виставка ікон подільського краю із зібрання хмельницького історика Олександра Чернова виставлена в обласному художньому музеї. Привертають в ній увагу т.зв. неканонічні ікони. Тут є Богородиця у подільській вишиванці. На одній з ікон прикрашені півниками і мальвами стоять як рівноцінні постаті святі Миколай, Анна та Варвара поруч із Спасителем Ісусом Христом. Більшість ікон із колекції О.Чернова потребують фахової реставрації, але їх треба зберегти, бо ж то є велика духовна цінність, пласт українського народного християнства - феномену ще недослідженого.

Велика частина збірки сакрального мистецтва Національного музею у Львові, що донедавна зберігалася у будівлі Вірменського собору, з грудня 2002 р., після остаточного вивільнення останньої для потреб релігійної громади, була переміщена до тимчасового сховища, яке, однак, викликає сильні нарікання багатьох фахівців. З метою з'ясування дійсного стану збереження пам'яток наприкінці лютого у Львові працювала комісія Міжвідомчої реставраційної ради у складі групи київських та львівських фахівців. Реставратори музею вважають, що саме висновки комісії є тим документом, згідно якого буде визначено можливі збитки, завдані цим перенесенням унікальній збірці. Однак висновки комісії так і не стали відомими широкій громадськості. (*RISU.org.ua*)

СТОРІНКА КОНФЕСІЇ*

ЦЕРКВА АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ РЕФОРМАЦІЙНОГО РУХУ: ІСТОРІЯ І СЬОГОДЕННЯ**

Говорячи про Церкву Адвентистів Сьомого Дня Реформаційного Руху, про її виникнення й існування, про пережите нею, не можна не торкнутися того, що тісно пов'язане з її історією. Усе написане нижче - це коротке оповідання, складене за спогадами очевидців-служителів і членів церкви, а також за матеріалами інших авторів, тому що справжніх документів майже не збереглося. Та й час був такий, що писати історію означало б поставити під удар всю роботу Церкви, якби ці записи потрапили працівникам КДБ. Тому ніхто не хотів ризикувати.

Але Церква страждала не тільки від переслідувань. Біблія й історія свідчать, що неодноразово Церква Божа відступала від чистоти істини. У такі часи Бог підіймав ревних людей, яких називали реформаторами, і вони робили все можливе, щоб повернути церкву до колишнього стану, до дотримання Закону Божого. Коли люди намагалися зіпсувати Закон Божий, щоб виконувати Його як їм здається правильним, саме тоді піднімалися реформатори, щоб відстояти Його дотримання згідно Божого веління. Але їх завжди була мала кількість, а тому не завжди вдавалося уникнути відступу і, як наслідок, у Церкві відбувалися поділи. Сьогодні також існує кількісно невелика, "бідна, бурєю гнана, невтішна" Церква Адвентистів Сьомого Дня Реформаційного Руху [далі АСДРД].

Сьогодні Церква Адвентистів Сьомого Дня Реформаційного Руху продовжує роботу реформаторів усіх століть. Але чому виникла потреба організувати новий рух, привласнювати нове ім'я, адже і без того вже існувало багато християнських церков і різних релігійних товариств? Ці питання хвилюють багатьох. Щоб одержати відповідь на них, слід заглянути в історію і дослідити виникнення Адвентизму взагалі, а потім Реформаційного Руху зокрема.

Згідно історичних даних, Рух Адвентистів Сьомого Дня був утворений із християн різних релігійних течій у багатьох країнах світу одночасно. Але все-таки центром великого адвентистського руху став Північно-Американський континент, тому що тут була найбільша свобода і вістка про скорий другий прихід Ісуса Христа була найповніше проповідувана. 12 вересня 1833 р. Вільям Міллер, одержавши офіційний дозвіл на про-

* В кожному новому числі часопису «Сторінка конфесії» надається новій релігійній течії.

** Матеріал підготував і подав Віктор Мойсейович Мельничук.

Зустріч представників опозиційного руху в Німеччині 21-23.06.1920 р.

повідь Євангелія, разом з однодумцями почав проповідувати про скорий другий прихід Ісуса Христа, що, за пророчими підрахунками, мав відбутися в 1844 р. До такого висновку він дійшов після багаторічного дослідження біблійних пророцтв. Ті, хто прийняв цю вістку, з нетерпінням очікували приходу Спасителя. Вони і були названі адвентистами (від грецького слова *adventus*, тобто "ті що, очікують").

Якийсь час до проповідей Міллера ставилися прихильно, тому що вони сприяли росту церков. Але оскільки служителі й релігійні керівники відкинули вчення адвентистів і робили все можливе, щоб придушити інтерес до нього, вони не тільки паплюжили його з кафедр, але забороняли членам церкви відвідувати збори, де проповідувалася вістка про другий прихід Христа, і навіть згадувати про це. Таким чином, віруючі опинилися в дуже скрутному становищі. Віддані своїм церквам, вони не бажали відокремлюватися від них, але коли побачили, як їм перешкоджають вірити Слову Божому, як забороняють їм міркувати над пророцтвами, тоді вони переконалися, що вірність Богу несумісна з цими вимогами. Вони більше не могли бути в такому пригнобленому стані, не могли вважати церквою Христа тих, хто відкидав свідчення Слова Божого. Це давало їм сміливість почувати свою правоту, відокремлюючись від колишньої церкви. І влітку 1844 року близько 50 тисяч віруючих залишили свої громади. Також чимало людей були виключені з офіційних церков тільки з тієї причини, що вони відкрито виражали свою віру в другий прихід Христа.

Але коли призначений час пройшов, а Христос не з'явився, то й ця група віруючих розділилася. Одні, розчарувавшись, взагалі перестали

Генріх Оствальд - керівник руху в Росії

бути віруючими, заявивши, що вони ніколи широко не вірили в прихід Христа. І таких була більшість. Інші ж, не маючи змоги пояснити своє розчарування, що охопило їх, взялися за поглиблене дослідження Біблії, щоб знайти помилку, тому що вірили, що Слово Боже не помиляється, а тому помилка, можливо, полягає в його тлумаченні. І вона була знайдена. Питання про святини стало ключем, що допоміг проникнути в таємницю розчарування 1844 року. Вони зрозуміли, що помилка полягала не в підрахунках пророчих періодів, а в загальноприйнятому хибному розумінні праці Христа в небесному Святині. Ті, що пережили розчарування, продовжували залишатися адвентистами, вірити, що Христос все таки неодмінно прийде.

При такому поглибленому дослідженні Біблії вони також прийшли до переконання, що необхідно святкувати сьомий день - суботу. У 14-ому розділі книги Об'явлення вони прочитали заклик поклонятися Творцю і пророцтво про людей, які, сприйнявши застереження трьох ангелів, дотримуються заповідей Божих. Одна з цих заповідей прямо вказує на Бога як Творця. Четверта заповідь говорить: "День сьомий - субота для Господа Бога твого... Бо шість днів творив Господь небо та землю, море та все, що в них; а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його" (Вихід 20:10-11). Почавши дотримуватися суботи, адвентисти не відкрили нічого нового. Вони тільки повернулися до тих старих Божественних істин, які були змінені людиною.

У зв'язку з поширенням проповіді трьохангельської вістки і зростаючою кількістю тих, хто її прийняв, у ряди церкви також проникли деякі люди з чужими їй поглядами. Вони могли завдати роботі церкви великої шкоди, але були зупинені. Це довело, що для того, щоб уникнути безладдя й запобігти проникненню в її середовище чужих вчень, необхідна визначена форма організації. Однією з перших спроб створення організації була стаття в адвентистському журналі від 21 липня 1858 р. з пропозицією про скликання щорічних конференцій у кожному штаті, на яких би складався й приймався план подальшої роботи. Ця пропозиція була розглянута на загальних зборах у Бетл Криці в 1860 р. Тоді ж були накреслені плани з введення повноцінної організації, із приналежною їй власністю. У 1860 р. у зв'язку з організацією видавничої роботи було вибрано й ім'я Церк-

ви. Деякі спочатку думали, що назва "Церква Божа" буде найкращою, але потім переконалися в тому, що назва повинна відбивати відмінні риси церкви, і разом з іншими погодилися називатися "Адвентистами Сьомого Дня", тому що жодна назва так не відповідає нашому сповіданню, як та, що виражає нашу віру і вказує на наше особливе призначення. Ім'я "адвентист сьомого дня" висуває на перший план справжні особливості нашої віри, тому воно здатне переконати людей, які шукають.

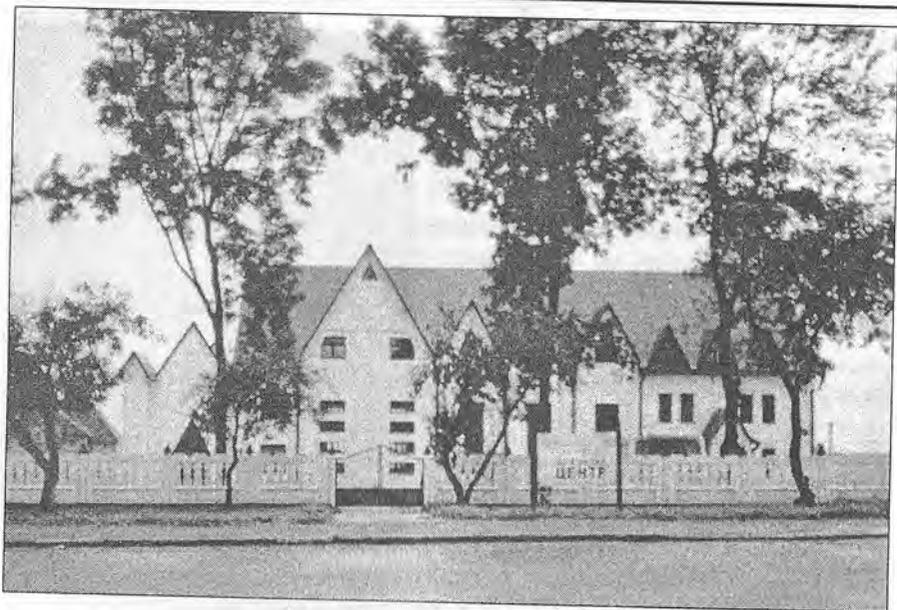
П.Мажура - керівник руху в Росії

Після цих пропозицій кілька груп віруючих у штаті Мічиган об'єдналися в церкву, а з церков була організована конференція штату. Подібне відбувалося й в інших місцях. Остаточо ж, як

організація АСД, була сформована на конференції в Бетл Криці 21 травня 1863 р., куди з'їхалися делегати декількох штатів, що представляли 125 церков з кількістю членів близько 3,5 тисяч. Двадцять делегатів представляли шість конференцій. Першим Президентом Генеральної Конференції АСД був обраний Джон Бінгтон. Тоді ж були розроблені й прийняті основи віровчення АСД, що склалися з 22-х пунктів.

А в 1864 р. Церква АСД зіштовхнулася ще з одним дуже важливим питанням: чи поєднується носіння зброї, особливо у воєнний час, з вимогами закону Божого? І було прийняте наступне рішення: "Ми змушені відмовитися від будь-якої участі у війні й актах кровопролиття" (Звіт третьої щорічної сесії ГК АСД). Такою була первісна позиція адвентистів: ніякої участі у війні. Це було в гармонії з Біблією (Ів 18:36; Мт 5:43, 44; Лк 9:56; Мт 26:52; Ів 15:14) і Духом пророцтва: "...діти Божі, які є Його дорогоцінним надбанням, не можуть брати участі у цій дивній війні, тому що вона суперечить усім принципам їхньої віри. В армії вони не зможуть одночасно виконувати накази офіцерів і бути слухняними істині. Їм доведеться весь час діяти проти своєї совісті" (Свідчення для Церкви. - Т.1. - С.361). Цієї позиції, як про це свідчать історичні факти, Церква Адвентистів Сьомого Дня дотримувала протягом багатьох років, аж до першої світової війни.

У наступні роки адвентистська Церква продовжує стрімко розвиватися. Як визнавали релігійні й суспільні діячі, які не належали до адвентизму, "на початку ХХ ст. вона (адвентистська Церква) була однією з найбільш життєдіяльних релігійних організацій у світі, що робила разючі

Духовний центр церкви в м. Чернівці

успіхи". Цьому успіху сприяло те, що Північно-Американський континент після його відкриття став місцем притулку людей усіх націй. Саме це й допомогало швидкому поширенню вістки про другий прихід Христа між народами Землі. Цю вістку адвентисти публікували в пресі, писали в листах і розсилали поштою не тільки у себе в країні, але і своїм друзям і рідним, що залишилися за океаном. Через деякий час живі вісники роз'їхалися звідси, проповідуючи з ретельністю і безбоязно про істини, що відкрилися у новому світлі, усьому світу.

У 1886 р. Генеральна Конференція відправляє до Росії відвідати вже вшановуючих суботу брата Луї Конраді, що у той час працював у Швейцарії. Прибувши до Росії, Конраді в Одесі зустрічається з братом Герхардом Перком, що очікував його там. Обоє вони відправляються до Криму. Там вони відвідали деякі селища і знайшли цілком підготовленими до прийняття адвентизму близько 30 осіб. Перша громада християн - адвентистів сьомого дня в Росії була утворена з 19-ти членів 31 липня 1886 р. (за старим стилем) у Бердубулаті Таврійської губернії. Водохрещення відбувалося в Чорному морі.

Але "вже до 1891 р., коли Росія стала самостійним східним місіонерським полем, послідовники адвентистського вчення були в Поволжі, на Дону, у Криму, на ріці Молочній (Україна), у Кубанській області, Бессарабії, на Волині, у Привислинському і Прибалтійському краях. Підготовка біблійних працівників велася в Гамбурзі, де з 1889 по 1899 рік

постійно навчалоя невелика кількість студентів з Росії. Починаючи з 1899 р., для російських студентів було відкрито відділення у Фриденсау (Німеччина). Наприкінці 90-х років XIX ст. і в перші роки XX ст. евангелізація успішно проходила і в таких великих містах, як Рига, Петербург, Київ та ін. Всього в Росії в 1901 р. було 37 громад, 1288 членів і 13 проповідників" (Бондар С. Д. Адвентизм Сьомого Дня. - 1911. - С. 30-31).

Маніфестом від 17 жовтня 1905 р. "Про удосконалення державного порядку", підписаним Миколою II, проголошувалася цивільна свобода. Були скасовані обмеження для прихильників неправославних напрямків, дозволено вільний перехід із православної церкви в інші. А 6 листопада 1906 р. Церкву Адвентистів сьомого дня юридично було прирівняно за правами з іншими протестантськими напрямками, про що міністр внутрішніх справ П. Столипін дає роз'яснення в спеціальному циркулярі за № 5532. З проголошенням у Росії релігійної свободи адвентисти сьомого дня стали більш життєдіяльними. Їх справи стали просуватися набагато успішніше.

З 19 по 23 вересня 1907 року в Києві проходила звітна річна конференція Середньоросійського поля (нинішня Україна), у якому нараховувалося близько 300 членів Церкви. У цьому ж році "з 12 по 16 жовтня в Ризі відбувся перший З'їзд Російського Союзу-Союзів (Російська Унійна Конференція). На з'їзді був заснований Російський Союз-Союзів з центром керування в місті Ризі. Першим головою цього Союзу був обраний брат Юліус Теодор Бетхер" (З історії Церкви. - С.20).

Але свобода тривала недовго. З настанням 1911 р. почалися обмеження діяльності неправославних релігійних організацій. Дана колись свобода совісті сильно обмежується. Численними циркулярами Міністерство Внутрішніх Справ ставить тверді рамки для роботи Церкви, так що стає неможливим проводити з'їзди. Темпи розвитку Церкви значно уповільнили.

З початком першої світової війни її становище ще більше погіршилося. "Православне духовенство, знаючи колишню організаційну залежність АСД у Росії від Німеччини, поспішило скористатися цим аргументом для збудження народних мас і уряду проти АСД, виставляючи їх як німецьких агентів, тому що в їхньому середовищі були проповідники німецької національності, а також багато членів німців. Така агітація не залишилася марною. Вона викликала підозру з боку царських чиновників до адвентистів. У багатьох містах збори були закриті, а там де вони продовжували існувати, то проходили при неодмінній присутності двох поліцейських, так що навіть під час проповіді пропонували проповіднику не торкатися тих чи інших питань. Почалися переслідування й зіслання в Сибір. Гоніння особливо торкнулися служителів німецького походження" (З історії Церкви. - С.255).

Члени Церкви призовного віку мобілізувалися в армію для участі

у воєнних діях. Дотримуючись історичної позиції церкви Адвентистів Сьомого Дня, зайнятої нею ще в 1864 р. в згоді з Законом Божим, не усі погодилися брати в руки зброю і ставати до строю для відправлення на фронт. Але таких було мало, більшість же погодилася з думкою деяких керівників, які заявили в 1914 році, що участь у війні вже не є порушенням 6-ої заповіді, а виконання військового обов'язку в суботу не є порушенням 4-ої заповіді. Ця зовсім нова позиція суперечила офіційній первісній позиції церкви. Такий стан мав місце не тільки на Україні й у Росії, але й у 16 країнах Європи.

Характерним було те, що керівник російського адвентизму Г.І. Лебсак відразу ж після оголошення війни Німеччиною поспішив від імені адвентистів Росії виразити вірнопідданські почуття імператору Миколі II. Водночас у листі від 4-го серпня 1914 р. керівники Адвентистської церкви в Німеччині виражали майже такими ж словами своє вірнопідданство уряду Вільгельма.

"І як результат цього відступу, з початку війни по вересень 1916 р. (тобто за два роки війни) із усієї маси адвентистів у Росії, чисельність яких складала до цього часу не менш 6000 чоловік, до судової відповідальності за відмову від виконання військової служби було приєднано лише 50 чоловік. Інші призовники, як видно, пішли воювати" (Клибанов. История религиозного сектанства в России.- С.317, 318). Такі сумні факти історії.

Проте мотиви, які виставляються урядами країн, які ведуть війни, завжди є ширмами, за якими ховаються зовсім інші спонукання - злість, ненависть, жадоба, а це аж ніяк не узгоджується із вченням Христа. Віруючі, які розуміли, що необхідно виконувати Закон Божий за будь-яких обставин, були виключені з Церкви, оскільки відмовлялися брати участь у війні. І це відбувалося у всіх 16 країнах Європи, в Україні і в Росії. Приблизно 4000 членів були виключені з Церкви АСД за свою послухність Заповідям Божим, особливо 4-й та 6-й.

Щоб краще зрозуміти положення меншості, правильно вони чинили, а чи ж ні, звернемося до Біблії та історії для того, щоб побачити, як розуміли й вчили реформатори всіх століть. Оскільки війни були за всіх часів, то віруючим завжди доводилося вирішувати наступне питання: чи дозволяється християнину зі зброєю в руках брати участь у кровопролитті? Насамперед, звернімо увагу на слова, сказані главою Церкви - Ісусом Христом. Він сказав: "Бо Син людський прийшов не губити душі людські, а спасати" (Лк 9:56). Як можна не розуміти цих простих слів: "Сховай свого меча в його місце, бо всі, хто візьме меча, - від меча і загинуть" (Мт 26:52); "Люби свого ближнього, як самого себе" (Мт 22:39); "Любіть ворогів своїх" (Мт 5:44)? Про мирний характер Христа також свідчили його сучасники-фарисеї, заявляючи: "Якщо так позоставимо Його, то всі в Нього ввірують, - і придуть римляни та й візьмуть нам і Край, і народ" (Ів 11:48).

Грунтуючи свою віру на словах Христа, віруючі всіх століть розуміли, що не можуть підкорятися владі, коли вона вимагає участі в кровопролитті й політичних конфліктах. Але виникає питання, як тоді розуміти біблійні тексти: "Нехай кожна людина кориться вищій владі, бо немає влади як не від Бога; і влади існуючі встановлені від Бога" (Рим. 13:1). "Нагадуй їм, щоб слухали влади та корилися їй, і до всякого доброго діла готові були, щоб не зневажали нікого, щоб були не сварливі, а тихі, виявляючи повну лагідність усім людям" (Тит. 3:1-2). Вони вірили, що влади поставлені Богом, але коли від них вимагали порушення Закону Божого, то тоді вони відповідали, як і Апостоли: "Розсудить, чи це справедливе було б перед Богом, щоб слухатись вас більш, як Бога?" (Дії 4:19). Тому всі щирі діти Божі, за всіх часів, підкорялися владі до того, поки ті не змушували порушувати Закон Божий. Таких же принципів дотримуються нині Адвентисти Реформаційного Руху.

Уважне дослідження Закону Божого також показує, що ті, котрі йдуть на війну, порушують не тільки четверту і шосту заповіді, але й всі десять. Законом Божим випробовуються як мораль окремої особи, так і правильне ставлення держави до своїх підданих.

У знайдених древніх рукописах записані наступні вчення християн перших століть: "Не вбивай... не отруй, не вбивай дитини в утробі матері і породженого не убивай... Не тримай зла на ближнього свого, не ненавидь ніякої людини, але одних викривай, а інших люби більше душі своєї. Уникай будь-якого зла і всього того, що подібне йому. Не входи у гнів, гнів веде до вбивства; не входи у запал, у суперечки, у гарчність - від усього цього буває вбивство" (Учение Господа, преподнесенное народам 12-ма апостолами// Толстой Л.Н. Полн. собр. соч.-Т.42.- С. 322). Подібні вчення цілком погоджуються з вченням Господа нашого Ісуса Христа.

Інший приклад узятий з висловлення Юстина-мученика (близько 150 р. по Р. Х.): "Дванадцять чоловіків вийшли з Єрусалиму, люди прості, не-красномовні. Але в ім'я Боже вони звістили людям, що послані Христом навчати всіх Слово Божому. І ось ми, що вміли колись тільки взаємно вбивати один одного, не тільки не воюємо більше з нашими ворогами, але для того, щоб не брехати і не обманювати наших суддів, ми з радістю свідчимо про Христа і вмираємо" (Виппер Р. Учебник древней истории. - М., 1924. - С. 192).

Ось вона, проста і зрозуміла, позиція перших християн: "Ми не воюємо більше з нашими ворогами, але готові з радістю вмерти за свідчення про Христа!"

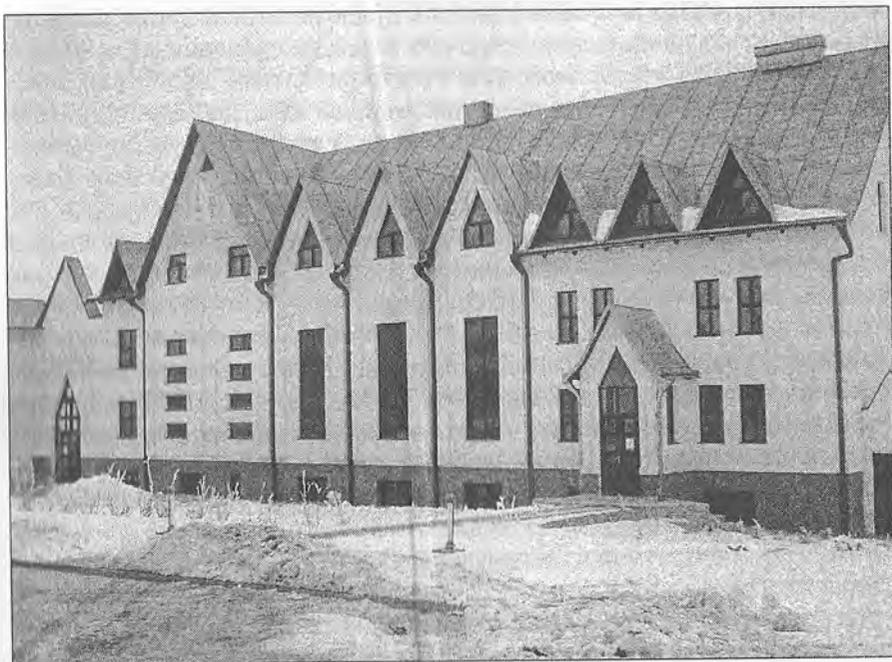
Коли війна закінчилася й у 1918 р. був підписаний мирний договір, то виключені з церкви почали докладати особливих зусиль, щоб врегулювати своє відношення з церквою, але це не принесло ніякої користі. Не було ніякої можливості для примирення. Тоді Генеральна Конфе-

ренція Адвентистів Сьомого Дня, яка знаходилася у Вашингтоні, послала в Європу 4 членів Комітету Генеральної Конференції. Ними були пастори А.Г.Даніель - президент Генеральної Конференції, Л.Х.Крисчен, Ф.М.Уїлкокс і М.Е.Керн. Вони були послані в Європу в 1920 р. і мали переговори з братами, що були виключені з Церкви. Ці переговори проводилися 21-23 липня 1920 р. в місіонерській школі Адвентистів Сьомого Дня у Фриденсау (Німеччина). Хід цих зборів і все, що було сказано під час цієї зустрічі, було записано стенографісткою й пізніше опубліковано під назвою "Протокол". У цьому документі виключені брати називалися "Опозиційним рухом". Вони були відомі також як "два відсотки", бо ж їх було небагато за кількістю. Але вони мали щось краще: вони зберігали вчення Адвентистів Сьомого Дня. Вони не мали наміру відокремлюватися, не вводили ніякого нового вчення, але дотримувалися наступного принципу:

"На головних напрямках нашої роботи не повинно бути ніяких змін. Її необхідно виконувати так зрозуміло й виразно, як пророцтво говорить про це. Ми не маємо права входити в змову зі світом, розраховуючи на те, що в такий спосіб зможемо домогтися більшого. Люди, які заважають просуванню роботи за призначеним Богом планом, своїми діями засмуть Бога. Жодна риса істини, котра зробила адвентистів сьомого дня тими, ким вони є сьогодні, не повинна бути загублена поза нашою увагою. Ми володіємо древніми віхами істини, досвідом і обов'язком, і ми зобов'язані твердо стояти на захисті наших принципів перед усім світом" (Свідчення для Церкви. - Т.6. - С.17).

Із встановленням Радянської влади в жовтні 1917 р. і з виданням вже в січні 1918 р. демократичного декрету РНК "Про відокремлення Церкви від держави і школи від Церкви" всі релігійні організації одержали свободу й рівноправність. Незважаючи на це, Церква АСД все ж дотримувала нового курсу щодо військової служби. Це підтвердилося на 5-му Всесоюзному З'їзді Адвентистів сьомого дня, який відбувався 16-23 серпня 1924 р. у м.Москві. На 4-й день з'їзду обговорювалося питання про ставлення до Радянської влади і служби в армії: "З'їзд ухвалив надіслати на ім'я ЦВК СРСР "Декларацію", детальну розробку якої доручив комісії для резолюцій".

Декларація була розроблена. У ній зокрема говорилося: "Віровчення Адвентистів сьомого дня чуйно ставиться до свободи совісті своїх членів, тому не вважає за собою права наказувати їм діяти так чи інакше з цього питання, і кожен член, керуючись своїми переконаннями, особисто сам відповідає за своє ставлення до військової служби. З'їзд не перешкоджає таким членам нести стройову службу, коли їхня совість їм це дозволяє. Прийнятий же на себе обов'язок щодо служби члени повинні вважати за свій громадянський обов'язок і виконувати його чесно та сумлінно" (З історії Церкви. - С.75-76).

Духовний центр церкви в м. Чернівці

Згадуючи тепер про це рішення, ми повинні визнати, що воно загалом відображало позицію Всесвітньої Церкви з проблеми військової служби". "Це засвідчують слова А. Даніельса, які він промовив на переговорах. Перераховуючи декілька категорій членів церкви, про одну з них він сказав: "Ми мали і таких братів, котрі любили свою країну, пішли на фронт і воювали. Вони пройшли Англію й Францію, були в окопах. Та я не знаю, що вони ще робили, коли були там, але вони служили. Після війни вони повернулися. Як ми повинні були віднестися до всіх цих братів, котрі діяли по різному? Ми їм сказали, що не хочемо бути совістю для інших людей. Ми заявили, що займаємо позицію невоюючих. Ми не зацікавлені в тому, щоб йти на війну. Ми тільки шкодуємо, що виникають війни. Ми проти війни. Але ми повинні визнати за кожним громадянином право, щоб він на підставі своєї совісті міг зайняти позицію по відношенню до влади. Ніхто з вищезгаданих людей не був виключений з церкви. Ні до одного з них ми не відносилися як не до християнина" (Протокол переговорів 1920 р.).

Тому в самій Церкві з'явилися люди, які відмовлялися користися цюмо відступу, які бажали залишатися на старих основах християнства. Але вони були гнані й виключені з Церкви. Так, Генріх Оствальд, будучи проповідником, почав широку роботу реформації, за що восени 1925 р. був

виключений з АСД. Те ж саме сталося й з іншими служителями і членами Церкви. Зв'язавшись з вже існуючою в той час Генеральною Конференцією Адвентистів Сьомого Дня Реформаційного Руху й отримавши схвалення, у 1926 р. виключені організувалися в Російське місіонерське поле, про що в протоколі конференції записано наступне: "На частих наших зборах і засіданнях комітету, з Божою допомогою, ми успішно могли розробити деякі плани для прогресу справи Божої в нашій країні. Таким чином, були уповноважені для роботи наступні брати: Оствальд Г., Унрау Г., Дежинер О. (біблійний працівник), Томанско Г. (помічник біблійного працівника), Регієр О. (касир)". Ці брати були першими працівниками організованого в Росії Реформаційного Руху АСД.

Церква ж АСД у період з 1924 р. по 1928 р. продовжувала впроваджувати нове вчення у всіх громадах. Особливо відрізнився 1927 р., що був багатий на з'їзди. Чому про ці з'їзди важливо знати? Відповідь ми одержимо, прочитавши уривок з журналу "Голос истини" (1927, №9), видаваний АСД. У ньому вміщено статтю Г.І.Лебсака: "Третій з'їзд Сибірського обласного союзу АСД", що проходив у м.Омську з 22 по 26 червня. У ній ми читаємо: "У постановах торкнулися всього необхідного для духовного життя Сибірських громад. У докладній проповіді було роз'яснено ставлення християнина до державної влади і служби в армії. І тут, як і на всіх з'їздах, було ухвалено нести наші цивільні, державні і військові обов'язки нарівні із всіма громадянами. Саме з цього питання необхідна просвітницька робота серед усіх релігійних громад; вона почалася на з'їздах і продовжується в громадах".

Всього за цей рік було проведено біля десяти таких з'їздів. Також був проведений III-й з'їзд Всеукраїнського Об'єднання АСД, на якому "також обговорювалося питання про відбування військової повинності, причому була винесена постанова, що на підставі Св. Писання і декларації 5-го Всесоюзного З'їзду Адвентисти Сьомого Дня можуть нести цей обов'язок на загальних із всіма громадянами СРСР підставах" (Голос истини.- 1927.- №6). На кожному із цих з'їздів були делегати, які не погоджувалися із нововведенням. Вони потім поступово приєднувалися до Реформаційного Руху.

Але апогей поділу був ще попереду: якщо V-й з'їзд "не вважав за собою права наказувати їм [членам Церкви] діяти так чи інакше з цього питання" і "не перешкоджав... членам нести стройову службу, коли їхня совість їм це дозволяє", то VI-й з'їзд, що відбувся 12-19 травня 1928 р. у м.Москві, виключив будь-яку можливість прояву совісті та взяв на себе право наказувати, як повинні діяти члени Церкви, зіткнувшись з питанням несення військової повинності. "Після докладного обговорення питання про виконання військового обов'язку членами організації Адвентистів сьомого дня З'їздом одногосно була прийнята резолюція наступного змісту: "Грунтуючись на вченні Священного Писання Старо-

го і Нового завітів (1 Сам. 8:10-12; 10:25; Лк 20:25; Рим. 13:1-8; Тит. 3:1), відповідно до якого уряд є Божим установленням для покарання злих, для блага добрих, а також приймаючи до уваги Декларацію V-го Всесоюзного З'їзду Адвентистів сьомого дня про наше відношення до Радянської влади, VI-й Всесоюзний З'їзд даною резолюцією роз'яснює й ухвалює, що АСД зобов'язані віддати "Кесарево кесарю, а Боже Богу", несучи державну і військову службу у всіх її видах на загальних для всіх громадян законних підставах" (З історії Церкви.- С.93-94).

Щоб закріпити свої повноваження і виключити можливість інакомислення, з'їзд далі ухвалив: "Будь-якого, хто буде вчити інакше і спонукати до відхилення від виконання державних обов'язків, З'їзд розглядає як лжеучителя, що йде проти вчення Священного Писання, що відокремлюється від єдності церкви Божої і ставить себе поза організацією АСД" (Там само).

У такий спосіб всі, хто розумів і вчив інакше, виявилися за бортом Церкви АСД. А чи були такі? От що написано про це вже у 1990 р.: "Але й у цей досить сприятливий період не обійшлося без переживань, якими була охоплена вся церква. Викликані вони були проникненням і розвитком реформістських тенденцій в адвентизмі, що зародилися в першу світову війну в Німеччині.... Одним з основних принципів вважалося відхилення від цивільних обов'язків, зокрема від військового. Адвентисти на V (1924 р.) і VI (1928 р.) Всесоюзних з'їздах рішуче відмежувалися від подібної позиції, заявивши, що з громадянами таких поглядів, а також і з їхньою організацією "нічого спільного не мають". З тих пір реформізм став існувати як самостійний рух" (Християнські читання на 1990 р. - С.66).

Це стало крапкою остаточного поділу, тому що не тільки керівництво відмежувалося від "реформістських" поглядів, але наказало й всім членам зробити це: "Ми звертаємо увагу наших членів на те, що небезпеку для Церкви створюють не іновірські організації, але ті, котрі вийшли від нас, як про це і сказано в Діях Апостолів 20:30 і в Першому посланні Івана 2:19. Тому ми й пропонуємо всім нашим членам рішуче відмежуватися від таких, як наприклад, "лжереформісти, котрі називають себе "Адвентистами Сьомого Дня Реформаційного Руху", що, захоплюючись неправдиво зрозумілим благочестям, прагнуть до порушення єдності череди Христової" (З історії Церкви.- С.103-104).

А варто було б звернути увагу на інше, а саме: "Коли Господь працює через Свої людські знаряддя, коли сила згори впливає на людей, то сатана спонукує своїх поплічників кричати: "Фанатизм!", застерігаючи людей не впадати в крайнощі. Давайте задумаємося над тим, як народжується такий лемент. Якщо і зустрічаються підроблені монети, це аж ніяк не знижує цінності справжніх. Хоча бувають фальшиві відродження і нещирі навертання, це зовсім не означає, що до усякого відродження треба відноситися з підозрою" (Служители Евангелия.- С.170).

Як видно із всього вищевикладеного, реформаційний рух сформувався за надто складних умов. Мало того, що колишні брати ставилися не по-християнськи, так ще довелося, як і всім вірним у всі століття, зазнати переслідувань протягом усього періоду існування Радянської влади, а особливо часів сталінського лихоліття. У цей період репресії торкнулися багатьох віруючих, а особливо служителів, тому що атеїстичною владою був узятий курс на повне викорінювання релігії. Віруючих звинувачували в тому, що вони, "прикриваючись релігійними переконаннями, виступають проти служби в Радянській Армії й захисту Батьківщини зі зброєю в руках, чим підривають військову міць держави, а, відмовляючись працювати по суботах - підривають її економічну міць". Це - стандартні звинувачення для всіх віруючих. Їхніх прав ніде не визнавали, несправедливо звинувачували як державних злочинців, засуджуючи на тривалі терміни ув'язнення (майже довічні), навіть інколи розстрілювали. Деяких віруючих вдавалося залякати і змусити підкоритися незаконним вимогам влади, а потім їх робили наклепниками на інших. В такий спосіб влада багато дізнавалася для звинувачень. Для цього також використовували членів АСД, посилаючи їх відвідати збори АСДРД і повідати про них. Після цього наступали арешти.

Першими були арештовані проповідники: Г.Оствальд, П.Манжура, Г.Унрау й інші служителі. Всіх перерахувати тут неможливо. Всі вони були засуджені на тривалі терміни ув'язнення. Багато хто з них вмерли мученицькою смертю через злиденне харчування й жорстоке ставлення. З початком війни в 1941 р. чотири молоді брати із села Бочківці Чернівецької області (Р.Пасічник, Ф.Піріг, К.Молдован і М.Буга) були покликані в армію. Бажаючи залишитися вірними Закону Божому, вони відмовилися брати в руки зброю й убивати, за що, за свідченням одного очевидця, їх закрили в старому вагоні й спалили. Таких історій можна привести чимало.

Репресії торкнулися не тільки окремих членів, а й цілих громад Реформаційного Руху. Так, всі 18 членів Армавірської громади були арештовані. Більша частина їх були людьми похилого віку. Але всіх їх звинуватили у порушенні політичної 58-ої статті, в антирадянській діяльності і засудили кожного на 25 років ув'язнення. Багато хто з них помер в таборах. Страждали навіть діти, яких, за рішенням судів, забирали в батьків і відвозили в інтернати, а самих батьків позбавляли батьківських прав. Молодь не могла здобувати освіту у вищих навчальних закладах, тому що для цього треба було визнати ідеологію, що Бога немає і вступити в комсомол. Але цього віруючі робити не могли, тому що це означало б йти проти своєї совісті.

Так Радянська влада намагалася зломити віру народу в Бога, тримаючи всіх у страху і не даючи нічого для задоволення духовних потреб народу. Біблія була під забороною, і багато хто залишалися в незнанні про

істини, що містяться в ній. Далі не могло так залишатися, тому що повинні були виповнитися слова Христа: "І проповідана буде ця Євангелія Царства по всьому світові, на свідоцтво народам усім. І тоді прийде кінець" (Мт 24:14). Тому атеїзм відступив, і відкрилися двері для проповіді Євангелія.

Коли Україна стала незалежною і була проголошена свобода совісті, народ відчув голод без духовного хліба. За ці кілька років незалежності Церквою АСДРД було розповсюджено чималу кількість Біблій. Євангеліє проповідується тепер нею в кінотеатрах, Будинках культури, парках. Відкрито багато молитовних будинків. Двері їх відчинені для всіх бажаючих довідатися про волю Божу. Церква широкомасштабно викладає істину про правильне харчування і здоровий спосіб життя, дотримуючись якої людина може зберегти своє здоров'я в найкращому стані. Багато з тих, хто відвідує молитовні будинки АСДРД переконалися, що закон про здоровий спосіб життя необхідний для тіла, а моральний Закон Божий - для душі. Оскільки Церква АСДРД є всесвітньою, то таку ж роботу вона проводить майже у всіх країнах світу.

Наше бажання - щоб кожна людина увірувала в Ісуса Христа як особистого Спасителя і осмислила суть Його Закону. Якби всі люди дотримувалися всіх десяти заповідей Закону Божого, то на Землі не було б кровопролиття, голоду, насильства, а був би мир, радість і щастя.

Церква Адвентистів Сьомого дня Реформаційного Руху має на початок 2003 р. в Україні 40 офіційно зафіксованих громад, 7 недільних шкіл. Найбільше їх на Буковині (19) і Закарпатті (11).

ЦІКАВО ЗНАТИ

З 11 березня наша планета вступила в нову епоху - еру Водоля.

До цього вона протягом двох тисяч років жила під знаком Риб. Згідно прогнозів астрологів, нова ера принесе Україні піднесення як в економічній, так і в духовній сферах. Люди країн, які знаходяться під цим знаком, одержать великі можливості для самореалізації. Відбудуться також колосальні зміни в розумінні головних людських цінностей, в способі життя.

Рекламний ролик "солодкого гріха", до якого вдалося англо-голландське підприємство з виготовлення морозива "Юніловєр", викликав гостру критику з боку християнських організацій різних країн, хоч сама продукція отримала одну із головних нагород на Міжнародному фестивалі реклами в Каннах (Франція). Справа в тому, що компанія випустила сім нових сортів продукції, кожний з яких носить назву одного з семи гріхів - "Гордіня", "Заздрість", "Жадібність", "Розпуста", "Лінощі", "Помста", "Ненажерливість".

Святий Петро втратив ключі від раю. Їх викрали невідомі злочинці. У Ватикані при вході до гроту базилики святого Петра, де знаходяться мощі апостола, з ХШ ст. стоїть мармурова його скульптура. 14 березня службовці Апостольської Столиці виявили, що рука св.Петра, в якій він тримає ключі, відпиляна невідомими злочинцями. Організовано пошук їх.

"Прокляття Вуду", яке задресував шаман по імені Баба із африканської країни Малі недругам відомого співака Майкла Джексона за 50 тис. доларів, вже три роки не діє. Під час магічного ритуалу шаман приніс в жертву 42 корови, викупав Майкла в "кривавій ванні", але це аж ніяк не позначилося на житті і здоров'ї відомого режисера Стівена Спілберга, музикального магната Девіда Геффена, ще 23 осіб, яких Джексон вписав у список своїх особистих ворогів. То ж плакали його грошики. І це при тому, що він нібито має ще 240 млн. боргів.

2060 рік - рік кінця світу. Такий висновок зробив відомий Ісаак Ньютон, 4,5 тисяч сторінок унікального рукопису якого вдалося розшифрувати дослідникам з Єрусалиму. Англійський фізик тут пише, що "чорній даті" будуть передувати руйнівні війни та глобальні епідемії. Потім на Землю прийде Месія, який одноосібно буде керувати планетою. Рукопис Ньютона було ще в 1930 р. продано з аукціону єгиптянину А.Яхуде. Пізніше він якось попав до Єврейської національної бібліотеки. Рукопис

засвідчує, що Біблія була пристрастю всього життя вченого. Він навіть прагнув створити таку систему, яка дозволяла б використовувати цю священну книгу в пророкуваннях майбутнього. Свій висновок про 2060 р. Ньютон зробив на основі опрацювання кожного слова із книги пророка Данила. Вчений навіть вважав, що в цьому біблійному творі зашифровано історію світу, а сам він покликаний Богом, щоб розкрити зміст цього шифру.

Чорне забарвлення не є таким вже й страшним, як це склалася про нього думка, зокрема із-за боязні чорних котів. З'ясувалося, що чорний колір може стати щасливим ключиком до вивчення генетичних хвороб. Дослідники зацікавилися, що робить котів чорними, не із простої допитливості, а тому, що подібні гени часто дають захист від різних хвороб. Інакше б тварини із незвичайним забарвленням давно б вимерли.

Звичай носити обручку на безіменному пальці пояснюється надто романтично. Ще в Давньому Єгипті існувала віра в те, що нібито людина має вену кохання, яка йде від серця аж до кінчика цього пальця.

Кваоар - нова планета Сонячної системи, яку виявили нещодавно американські астрономи. Названа вона так на честь божества північноамериканських індіанців. Планета в десять разів менша нашої Землі. Її діаметр - біля 280 км. Проте дехто із вчених вважає, що американці поспішили із своїми висновками, бо ж в 90-х роках м.ст. на окраїні Сонячної системи було виявлено пояс Койпера, до якого входить багато (десь біля 600) космічних льодових тіл розміром Плутона, яких прийнято називати малими планетами.

АНОНСИ

16-18 травня у Києві відбудеться Міжнародний конгрес сім'ї, який організує і проводить Католицька Церква. В рамках цього Конгресу 18 травня в костелі св.Олександра відбудеться зустріч представників християнських рухів Католицької Церкви під назвою "Християнська сім'я - надія прийдешнього дня".

Конгрес мирян, організований Католицькою Церквою, пройде на початку жовтня ц.р. у Києві. Окрім України, як повідомляється (Парафіяльна газета. - №12), на нього мають приїхати представники мирянського руху із Росії, Білорусі, інших держав Східної Європи. В Україну приїздив секретар Папської Ради у справах мирян єпископ Станіслав Рилка з метою започаткування приготувань до Конгресу. Папа Іван Павло II вважає, що в Церкві має настати час мирян. Реалізації цієї мети й послужить Конгрес, бо ж в посткомуністичних країнах релігійне життя ще продовжує існувати десь на рівні двадцятирічної давності.

Редакція часопису «Релігійна панорама» з вдячністю розгляне всі надіслані листи та інформації від зацікавленої громадськості.

Свою інформацію та пропозиції просимо направляти на

E-mail: cerif@alfacom.net або ж факс: 229-48-12 чи телефоном 229-0418.

Адреса для листів: 01001, Київ-1, а/с № 156 В.

При підготовці даного числа РП редакцією використані власні матеріали та матеріали наступних видань та інформаційних агенств:

парафіяльна газета

N.T.V.ru

Благовест-інфо

info@post.com

Інтернет журнал «Соборність»

RISU

НГ-Релігій

Офіційна хроніка УАПЦ

Reuter News Service

Україна молода

Факты и комментарии

Los Angeles Times

Zenit News Agency

WRNS (World Religions news

Service)

та інші ЗМІ зазначені на 4-й стор. обклад.

Здано до друку 27.02.2003 р. Підписано до друку 28.02.2003 р. Ум. друк. арк. 4,5.

Замовлення № **3-902** Наклад 800. Формат 60x90 /₁₆

Видавництво «Світ Знань». Email: svitzn@ukrpost.net ЗАТ «Віпол»

Центр за проханням державних органів чи управлінь релігійних організацій проводять **експертну роботу**. Зокрема до ЦєРІСу зверталися за релігійною експертизою свого вчення і діяльності такі релігійні організації, як Свідки Єгови, Церква Останнього Завіту, Богородична Церква, Товариство свідомості Крішні, Церква Ісуса Христа Святих останніх днів, Об'єднання Махаріші, Харизматична церква "Джерело життя", сайєнтологи та ін. В Україні гостро відчувається відсутність фахових установ в галузі свободи релігії і віровизнань. Відтак є необхідність утворення при ЦєРІСі спеціалізованого юридичного підрозділу, що, зрозуміло, потребує додаткового фінансування.

Що стосується **видавничої діяльності ЦєРІСу**, то за три роки ним видруковано декілька книжок і брошур. Зокрема за участю ЦєРІС вийшли збірки "Релігійна свобода: мас-медіа, школа і церква як суспільні фактори утвердження" (2001) та "Релігійна свобода та національна ідентичність" (2002). В започаткованій редакцією "РП" бібліотеці "Конфесії України" вже вийшли брошури "Церква Ісуса Христа Святих останніх днів" та "РУНВіра" А Колодного, "Вірменська церква в Україні" І.Гаюк. Друкується ще три брошури. Окрім цього ЦєРІС випустив у світ книги "Нові релігійні течії України" (автори - Н.Дудар та Л.Филипович) та англomовну "Релігія та Церква в сучасній Україні" (автори - А.Колодний, Л.Филипович та Г.Біддульф). Видруковано в 2002 р. упорядкований М.Бабієм збірник "Правові основи свободи совісті, релігії та релігійних організацій" (Міжнародні та українські правові документи), який роздано депутатам Верховної Ради України.

Окремими проектами для ЦєРІС стали "**Курси релігійної толерантності**" для молоді (працювали в Києві в березні-травні 2002 р.) та **Міжнародна Молодіжна Літня Школа** "Релігійна толерантність". ММЛШ-2001 пройшла в липні в селищі Буча під Києвом на базі Українського гуманітарного інституту. Молодь обговорювала проблеми толерантизації міжконфесійних відносин. В роботі школи брало участь біля 60 студентів різних вузів і регіонів України та зарубіжжя. Перед слухачами школи виступали відомі діячі України з різних конфесій, дипломати, вчені. Організовувалися екскурсії до центральних управлінь деяких конфесій, по релігійним святиням столиці. ММЛШ-2002 відбулася влітку 2002 р. в Криму. Вона обрала конкретну тему для своєї роботи - "Ісламо-християнський діалог". Учасниками школи були 40 студентів християн і мусульман із університетів України, Росії та США.

Школа стала частиною щорічної волонтерської **практики** студентів ВУУ в ЦєРІСі, який вже тричі приймав американських студентів. Практика включає ознайомлення їх з релігійною ситуацією в Україні, правовим забезпеченням свободи релігії, надання ними допомоги ЦєРІСу в роботі з англomовними текстами тощо. Розпочалася підготовка до проведення ММЛШ-2003 "Міжхристиянський діалог в Україні та світі", яку планується провести с 25.06 по 7.07.2003 р. в м.Трускавці Львівської області.

ЦєРІС налагоджує **широкі закордонні зв'язки**. Він має постійні контакти з Міжнародною Академією свободи релігії і віровизнань, різними фондами та організаціями. Здобутком Центру є те, що його співробітників стали запрошувати на міжнародні наукові конференції з проблем свободи релігії в ролі експертів. Досвід роботи ЦєРІС зацікавив зарубіжні країни, зокрема США, Великобританію, Норвегію, Ватикан, Польщу, Росію та ін., про що свідчить та велика кореспонденція, яка надходить на його адресу.

Співробітники Центру проводять активну роботу із студентською молоддю України, читаючи у вузах відповідні лекційні курси. Крім того читаються лекції про свободу совісті й державно-церковні відносини в Україні на замовлення в різних організаціях та установах. Серед них: структури Міністерства оборони, Національної Служби Безпеки, Міністерства Внутрішніх Справ, Міністерства освіти і науки, дипломатичний корпус, семінари ректорів українських вузів тощо. Організовано курс лекцій професора з США Г.Біддульфа "Релігійна свобода в демократичній державі" для студентів Київського університету ім.Шевченка, НаУКМА, інших вузів України.

Центр має свій офіс (вул.Січневого повстання, 31/1; тел.380-44-573-92-92), в якому створено бібліотеку релігійознавця. При ньому працює постійний консультант з питань свободи релігії. Завітайте до Центру, який завжди радо Вас зустрине.

Професор Л.Филипович

БІБЛІОТЕКА РЕЛІГІЄЗНАВЦЯ ЦЕРІС УАР

Має найбільший комплект релігієзнавчих і релігійних періодичних видань. Зокрема:

Релігієзнавчі – “Українське релігієзнавство”, “Религия и право” (Москва), “Религиоведение” (Москва), “Релігійна свобода”, “Релігійна панорама”, “Людина і світ”, “Наука и религия” (Москва), “НГ-религии” (Москва), “Nomos” (Польща), “Journal for the Scientific Study of Religion”, “Social Compass” (соціологія релігії), “Annuaire” (Франція).

Релігійні – а) православні: Київського патріархату – “Православний вісник”, “Інформаційний бюлетень”, “Голос Православ'я”, “Християнська Україна”, “Українці Америки за Київський Патріархат” (США), “Україна православна”, “Український богослов”; Московського патріархату: “Русь Державная” (Москва), “Радонеж” (Москва), “Православний вісник”, “Журнал Московской Патриархии” (Москва), “Спасите наши души”, “Вестник УПЦ”, “Прозрение” (Москва), “Православная Москва”, “Начало”, “Церковна православна газета”, “Мир и Православие”, “Камо грядеши”, “Вера и культура”, “Мир”, “Летопись православия” (Москва); Автокефальної Церкви – “Наша віра”, “Успенська вежа”.

б) католицькі: римо-католицькі – “Оссерваторе романо” (польською мовою), “Ave Maria”, “Парафіяльна газета”; греко-католицькі – “Вірую”, “Агенція релігійної інформації”, “Нова зоря”, “Мета”, “Жива вода”, “Арка”, “Патріархат”, “Місіонер”, “Божий сяч”;

в) протестантські – “Богомыслие” (баптизм), “Посланець правди” (баптизм), “Благовісник” (п'ятидесятники), “Стяг” (Українські лютерани), “Євангельська нива” (баптисти), “Зов веры” (баптисти), “Адвентистський Вісник”, “Ознаки часу” (адвентисти), “Сторожевая башня”, “Пробудись” (Свідки Єгови), “Християнство”, “Добра звістка” (українські лютерани), “Християнське життя”, “Братский вестник” (баптизм);

г) іудейські – “Открытая дверь”, “В поисках истины”, “Еврейский обозреватель”, “Еврейский меридиан”;

д) мусульманські – “Минарет”, “Мусульмане”, “Руслык”, “Аль-Баян”;

е) неязичницькі – “Сварог”, “Український світ”, “Українське відродження” (Канада), “Світло Оріяни”, “Самобуття Україна”;

є) нових для України релігійних течій – “Ліягона” (мормони), “One Country” (російською мовою, багаї), “The Good News”, “Посольство Божье” (харизмати), “Санкиртанам” (крішнаїти), “Юсмалос” (Біле братство), “Век Богородицы” (Богородична Церква).

Є також часописи “Вісті” (православний, Англія), “Віра і культура” (православний, Канада), “Мандрівець”; заяти “Исцелись верой”, “Астрологический вестник”, “Магия”, “Идеалист”, “Християнський світ” та інші періодичні видання (в роздріб і старі підшивки). Наявні вирізки за три роки статей про релігію із двох десятків газет України і діаспори.

Бібліотека працює за адресою: вул. Січневого повстання, 31/1, у вівторок і п'ятницю з 10 до 16 години. Контактуйте заздалегідь: (044) 573-92-92